

Türkiye-AB İlişkilerinde Zirveler Ayı

“Mülteci Krizi”
Perspektifinden
Türkiye-AB İlişkileri

18 Mart Uzlaşısı,
Türkiye ve AB
Arasında Yeni
Bir Karşılıklı
Bağımlılık Alanı

İkinci Raporun
Ardından: Vize
Serbestliği
Diyaloğunda
Öne Çıkanlar

İKV KURUCU VE MÜTEVELLİ KURUMLARI

İKTİSADİ KALKINMA VAKFI DERGİSİ İKV'den

Mart 2016, hem ülkemizin başkentini ve en büyük şehrini, hem de AB'nin kalbi Brüksel'i terörün vurduğu ve can kayıplarına ve yaralanmalara yol açtığı elim bir ay olarak tarihe geçti. Ankara'nın Kızılay semtinde gerçekleştirilen terör eyleminde başkentten en işlek noktalarından biri ve Pazar gezmesinden evlerine dönmeye çalışan insanlar hedef alındı. Brüksel'deki saldırılar ise önce havaalanının gidiş salonunda, akabinde ise şehrin merkezindeki bir metro istasyonunda gerçekleştirildi. IŞİD tarafından üstlenilen saldırılar terörün sınır tanımadı-

ğını ve AB'nin de hedef olduğunu bir kez daha ortaya koydu. Terör tehlikesi AB'nin sınırsız dolaşım alanı uygulamalarının da güvenlik nedeniyle askıya alınmasına ve sınır kontrollerinin sıkılaştırılmasına yol açtı. İKV olarak, terör saldırılarında yaşamlarını kaybedenler için üzüntülerimizi bildiriyor, terörün her türlüünü lanetliyoruz.

Dergimizin ana konularını bu ay Dünya Kadınlar Günü ve 18 Mart tarihinde AB ve Türkiye arasında varılan mülteci uzlaşısı oluşturuyor. Dünya Kadınlar Günü her yıl ülkemizde ve dünyada kadının durumu ve cinsiyet eşitliği konularına dikkat çekiyor ve kadının toplumdaki konumunu iyileştirme ve haklarını güvence altına alma konularında hala atılacak çok adım olduğunu hatırlatıyor. Bu kapsamda, Gaziantep Belediye Başkanı ve Aile ve Sosyal Politikalar Eski Bakanı Fatma Şahin, TÜSİAD Yönetim Kurulu Başkanı Cansen Başaran Symes, İSO Meclis Başkanı ve İKV Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı Zeynep Bodur Okyay, İzmir Ticaret Borsası Yönetim Kurulu Başkanı ve İKV Yönetim Kurulu Üyesi Işınso Kestelli, KAGİDER Yönetim Kurulu Başkanı Sanem Oktar ile W20 Başkanı ve KAGİDER Yönetim Kurulu Önceki Dönem Başkanı Dr. Gülden Türktaş'ın bu konudaki yazıları dergimizde yer alıyor.

Mart ayının diğer önemli konusu ise AB ve Türkiye arasında anlaşmaya varılan mülteci uzlaşısı oldu. 7 Mart 2016 tarihinde

Başbakan Prof. Dr. Ahmet Davutoğlu'nun sunduğu tekliflerin AB tarafından geniş ölçüde kabul edilmesiyle, 18 Mart Türkiye-AB Zirvesinde mülteciler konusundaki işbirliği ileri bir boyuta taşındı. Varılan 9 maddelik anlaşmaya göre Türkiye, Yunanistan'a kaçmaya teşebbüs eden düzensiz göçmenleri geri almayı kabul etti. Türkiye'nin geri kabul ettiği her Suriyeli sığınmacı karşılığında Türkiye'den AB ülkelerine bir Suriyeli sığınmacının yerleştirilmesi üzerinde uzlaşıldı. "1:1 formülü" olarak adlandırılan bu düzenlemenin yanında, 2016-17 yılları için AB'nin sağlayacağı 3 milyar avroya ek olarak 2018'e kadar 3 milyar avroluk ek kaynak oluşturulmasına, Türk vatandaşlarına vize serbestliği için hedef tarihin Haziran 2016'ya çekilmesine, Türkiye'nin AB üyelik müzakerelerinin-

de yeni bir faslın açılmasına (33'üncü fasıl - Mali ve Bütçesel Hükümler) ve 23'üncü fasıl (Yargı ve Temel Haklar) ile 24'üncü fasıl (Adalet, Özgürlük ve Güvenlik) gibi halen açılmayan fasılların da açılabilmesi için hazırlık yapılmasına karar verildi.

Göçmenlerin 4 Nisan itibarıyla başlaması öngörülen iadesi kapsamında Türkiye ve Yunanistan arasında etkin bir işbirliğinin sağlanması gerekiyor. Yunanistan'da oluşturulan ve hotspot (sıcak nokta) olarak adlandırılan merkezlerde göçmenlerin iltica talepleri gibi konularda işlemlerin hızlıca yapılabilmesi, uluslararası korumaya hak kazanamayanların Türkiye'ye iadesi, diğerlerinin ise Yunan anakarasına nakledilerek, oradan da kamplara ve diğer AB ülkelerine yerleştirilmesi sürecine destek için AB kurumlarından ve üye devletlerden binlerce uzman ve görevlinin konuşlandırılması bekleniyor. Vize serbestliği konusunda ise Türkiye'nin, yol haritasında öngörülen 72 kriteri Nisan ayı içerisinde tamamlaması, Komisyon'un Mayıs ayında açıklayacağı raporda Türkiye'nin performansını değerlendirmesi ve olumlu görüş belirtmesi halinde hazırlayacağı tasarımı Konsey ve AP'ye sunması öngörülmüyor.

Dergimizde AB-Türkiye mülteci uzlaşısı ile ilgili olarak bu ay, TEPAV AB Enstitüsü Direktörü Nilgün Arısan Eralp ve İKV Genel Sekreteri Doç. Dr. Çiğdem Nas'ın değerlendirmelerini okuyabilirsiniz. Dosya bölümünde İKV Uzman Yardımcısı Ahmet Ceran, 4 Mart tarihinde açıklanan, Komisyon'un Vize Serbestliği Yol Haritası İkinci Değerlendirme Raporunu analiz ediyor. İKV Uzmanı Yeliz Şahin ve İKV Uzman Yardımcısı Mehmet Poyrazlı AB ve Türkiye zirvelerini ele alırken, İKV Uzman Yardımcısı Büşra Çatır, AB ve Türkiye'de toplumsal cinsiyet eşitliğini karşılaştırmalı olarak inceliyor.

Ekonomi Masası bölümünde İKV Kıdemli Uzmanı Sema Gencay Çapa-

noğlu, Komisyon'un 8 Mart'ta üye ülkelere ilişkin yayımladığı ekonomik değerlendirme raporlarını tanıtıyor. STA Bilgi ve Kapasite Merkezi köşesinde, İKV Kıdemli Uzmanı Selen Akses, AB ve ABD arasında devam etmekte olan TTIP müzakerelerinin 2016 yılı sonuna kadar tamamlanması hedefinin ne kadar ulaşılabilir bir hedef olduğunu sorguluyor. Küresel Gündem bölümünde İKV Uzman Yardımcısı Büşra Çatır, G20 ülkelerinin güçlü, sürdürülebilir ve dengeli büyüme hedeflerine ulaşma çabalarını, İrlandalı yazar Samuel Beckett'in ünlü tiyatro eserindeki beklenen ama hiçbir zaman gelmeyen Godot'ya benzetiyor.

E-Gündem bölümünde, İKV Uzman Yardımcısı Ahmet Ceran, Avrupa Komisyonu ile internet devi Google'ı karşı karşıya getiren rekabet vak'asını, bir kovboy kasabası analogisi ile eğlenceli bir şekilde açıklıyor. Google, Güncel Hukuk bölümünde de, bu kez farklı bir bağlamda karşımıza çıkıyor. Yrd. Doç. Dr. Ozan Turhan ABAD'ın 2014'te Google ile ilgili olarak verdiği ve "unutulma hakkı" olarak özetlenen kararı analiz ediyor.

Dergimizin Enerji Ajandası köşesinde, İKV Proje Müdürü Çisel İleri, Üye Devletlerin pek çoğunun en güçlü olduğu alanlardan biri kabul edilen yenilenebilir enerji üretiminde AB'nin performansını mercek altına alıyor. İş Dünyasının AB Perspektifi bölümünde ise İKV Uzman Yardımcısı Deniz Servantie, AB'nin ulaştırma politikalarındaki son gelişmeleri, Türkiye'ye etkileriyle bağlantılı inceliyor. Profil bölümünde ise, İKV Uzmanı Yeliz Şahin, Komisyon Başkan Yardımcısı ve Dışişleri ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi Federica Mogherini'nin 1973 yılında başlayan yaşam serüvenini bizlerle paylaşıyor. Son olarak, İKV Brüksel Temsilcisi Haluk Nuray, Brüksel'den Bakınca adlı köşesinde, hayatının büyük bölümünü geçirdiğini belirttiği iki şehir olan Ankara ve

Brüksel'deki terör saldırılarının gölgesinde AB-Türkiye ilişkilerini irdeliyor.

Siz değerli okuyucularımıza keyifli okumalar dileriz. ■

209

MART
2016

İKVDEN

İKV FAALİYETLERİ

- 6 Türkiye - AB KİK Eş Başkanları TOBB'da Bir Araya Geldi
- 7 İKV Başkanı Ayhan Zeytinoğlu: "Uzun vadeli ortaklık feda edilmemeli"
- 8 İKV Kayseri'de Türkiye-AB İlişkilerindeki Son Durumu Değerlendirdi
- 9 İKV İşbirliğinde Vergi Hukuku Bienali Gerçekleştirildi
- 9 İKV 1'inci Sanayici Kadın Çalıştayı'na Katıldı
- 10 İKV Konya'da Türkiye-AB İlişkilerini Ele Aldı
- 11 İKV Ankara'da Çeşitli Temaslarda Bulundu
- 11 İKV'den Yeni Yayın: "Açıl(a)mayan Müzakere Fasıllarında Ne Durumdayız?"
- 11 İKV Monthly'nin Yeni Sayısı Yayımlandı

GÖRÜŞ ÖZEL

- 12 Gaziantep Büyükşehir Belediye Başkanı Fatma Şahin: "Geleceğin Türkiye'sine hizmet için tuttuğunu koparan, kararlı, istikrarlı Türk kadınının yolunu açmalıyız"
- 16 İSO Meclis Başkanı ve İKV Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı Zeynep Bodur Okyay: "Kadınsız toplum, yarınsız toplumdur"
- 18 TÜSİAD Yönetim Kurulu Başkanı Cansen Başaran-Symes: "Ortak amacımız, yaşamın her alanında toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak için çözümler geliştirmek olmalı"
- 20 İTB Başkanı ve İKV Yönetim Kurulu Üyesi Işınso Kestelli: "Türkiye, AB ile gelişmişlik farkını hızla azaltmak için kadını güçlendirmeli"
- 22 KAGİDER Yönetim Kurulu Başkanı Sanem Oktar: "Attığımız adımlar, toplumumuzda kadının güçlendirilmesi ve eşitliğin sağlanması çabalarını olumlu etkiliyor"
- 24 W20 Başkanı ve KAGİDER Önceki Dönem Başkanı Dr. Gülden Türktan: "Kadına öncelik tanıyan politikaların ülkeleri öne çıkarabileceği ispatlanmış durumda"

AB BİLGİ MERKEZİ'NDEN

- 28 Sosyal Medya: İletişimde Yeni Bir Çağ

GÜNDEM

- 30 AB Gündemi
- 32 Türkiye-AB Gündemi

GÖRÜŞ

- 34 "Mülteci Krizi" Perspektifinden Türkiye-AB İlişkileri
- 38 18 Mart Uzlaşısı, Türkiye ve AB Arasında Yeni Bir Karşılıklı Bağımlılık Alanı Oluşturuyor

DOSYA

- 42 İkinci Raporun Ardından: Vize Serbestliği Diyalogunda Öne Çıkanlar
46 Mart 2016: Türkiye-AB İlişkilerinde Zirveler Ayı
52 Türkiye’de ve AB’de Toplumsal Cinsiyet Eşitliği

EKONOMİ MASASI

- 58 Avrupa Sömestri ve Makroekonomik Değerlendirme Raporu

STA BİLGİ VE KAPASİTE MERKEZİ’NDEN

- 62 TTIP İçin 2016 Hedefi Ne Kadar Gerçekçi?

KÜRESEL GÜNDEM

- 66 Güçlü, Sürdürülebilir ve Dengeli Büyüme Yolunda G20 Ülkeleri: Godot’yu Beklerken

E-GÜNDEM

- 70 Tetikte Komisyon’un Rekabetten Sorumlu Üyesi, Namlunun Ucunda ise Google

ENERJİ AJANDASI

- 72 AB Yenilenebilir Enerjide Vites mi Düşürüyor?

İŞ DÜNYASININ AB PERSPEKTİFİ

- 74 AB’de Ulaştırma Alanındaki Son Gelişmeler ve Türkiye’ye Yansımaları

PROFİL

- 78 AB Diplomasinin Dümenindeki İsim: Federica Mogherini

GÜNCEL HUKUK

- 82 ABAD ve Kişisel Verilerin Korunması (2): Google “Unutulma Hakkı” Kararı

BRÜKSEL’DEN BAKINCA

- 84 Her İki Ucunda Bombalar Patlarken Ankara–Brüksel Ekseninde Neyi Konuşacağız?

MART 2016 / SAYI: 209

İktisadi Kalkınma Vakfı adına Sahibi:
Ayhan Zeytinoğlu

Sorumlu Yayın Yönetmeni:
Doç. Dr. Çiğdem Nas

Yazı İşleri Yönetmeni:
Cisel İleri
Gökhan Kilit
İlge Kıvılcım
Büşra Çatır
Ahmet Ceran

Yönetim Yeri:
Esentepe Mahallesi , Harman Sokak
TOBB Plaza, No:10 Kat: 7-8 , Levent
34394 İstanbul
Tel: 0212-270 93 00
Faks: 0212-270 30 22
E-posta: ikv@ikv.org.tr

Brüksel Ofisi:
Avenue de l’Yser 5-6 1040
Brüksel / Belçika
Tel: 00322-646 40 40
Faks: 00322-646 95 38
E-posta: ikvnet@skynet.be

Yayın Türü: Yaygın süreli

Baskı Yeri ve Tarihi: İstanbul, Mart 2016

Yayına Hazırlık

Genel Yönetmen
Gürhan Demirbaş

Genel Yönetmen Yardımcısı
Eser Soygüder Yıldız

Görsel Yönetmen
Hakan Kahveci

Editör
Devrim Çiçek

Grafik&Tasarım
Şahin Bingöl

Fotoğraf Editörü
Eren Aktaş

Kurumsal Satış Yöneticisi
Özlem Adaş
Tel: 0212 440 27 65

Reklam Müdürü
Nazlı Demirel
Tel: 0212 440 27 69

İletişim
Tel: 0212 440 27 63 - 0212 440 29 68
e-posta: ajansd@dunya.com
www.ajansdyayincilik.com

Baskı
Gezegen Basım Ltd. Şti
www.gezegenbasim.com.tr
Tel: 0212 325 71 25

Dergideki yazılar, kaynak gösterilerek,
kısmen veya tamamen yayımlanabilir.

Dergide yayınlanan makaleler ve katkılarda yazarlar tarafından açıklanan görüşler ve tercih edilen rapor ve kaynaklarda belirtilen görüşler, İKV Dergisi’nin, yayın kurullarının, yayıncının veya editörlerin görüşlerini yansıtmamaktadır. Bilgi ve görüşlerin sorumluluğu tamamen yazarlara aittir.

İKV dergisi ile ilgili her türlü bilgi ve talep için:
ikv@ikv.org.tr

Türkiye - AB KİK Eş Başkanları TOBB'da Bir Araya Geldi

TOBB Başkanı
Hisarcıkloğlu,
Annie Van Wezel ile
bir araya geldi.

TOBBA Başkanı ve Türkiye-AB Karma İstifare Komitesi (KİK) Eş Başkanı M.Rifat Hisarcıkloğlu, Türkiye-AB KİK Eş Başkanı Annie Van Wezel ile TOBB'da bir araya geldi. Görüşmede 2016-2017 Çalışma

Programı, KİK Toplantısı hazırlıkları ile genel anlamda beklentilere ilişkin görüş alışverişinde bulunuldu. Her iki Eş-Başkan gelecek dönem çalışma programlarında yer alan konular hakkında görüşlerini paylaştılar. ■

İKV Başkanı Ayhan Zeytinoğlu: “Uzun vadeli ortaklık feda edilmemeli”

7 Mart 2016 tarihinde Brüksel’de Türkiye-AB Zirvesi’ne katılan Başbakan Davutoğlu, AB liderlerini yeni talep ve teklifler sunarak oldukça şaşırttı. Bir gün önce Başbakan’ın Almanya Başbakanı Merkel ve Hollanda Başbakanı Rütte ile yaptığı toplantıda da gündeme gelen mülteci ortak eylem planına yönelik olarak Türkiye’nin masaya getirdiği yeni teklifler şu şekilde sıralanıyor:

- Türkiye’nin Yunan adalarından geri kabul ettiği her bir Suriyeli için Türkiye’den başka bir Suriyelinin bir AB üyesi ülkeye yerleştirilmesi,
- Türkiye’ye öncelikle 3 milyar avro luk mevcut fonun aktarılmasının hızlandırılması ve ek olarak AB’nin Türkiye’deki Suriyeli sığınmacılar için 2018 sonuna kadar 3 milyar avro daha fazla ve toplamda 6 milyar avro yardım sağlaması,
- Daha önce Ekim 2016 olarak açıklanan vizesiz seyahat tarihinin öne çekilerek en geç Haziran ayı sonuna kadar sağlanması,
- Türkiye ile AB arasındaki devam eden üyelik müzakerelerin canlandırılması için yeni müzakere fasıllarının açılması.

Türkiye’nin AB’ye önerdiği bu tekliflere baktığımızda, vize serbestliği için, Türkiye-AB Geri Kabul Anlaşmasının uygulanması ile aynı tarihin yani Haziran 2016’nın hedeflenmesi makul bir yaklaşımdır. Bu şekilde baştan beri bir-biri ile ilişkilendirilen bu iki konunun eş zamanlı olarak yürürlüğe girmesi sağlanmış olacaktır. Öte yandan, Avrupa Komisyonu’nun 4 Mart tarihinde yayınladığı İkinci Vize Raporunda belirtilen ve Türkiye’nin yerine getirmesi gereken 46 koşulun bu tarihe kadar tamamlanması gerekecektir.

Bu koşullar arasında pasaportların

AB’ye uyumlu hale getirilmesi, pasaport sahteciliğinin önlenmesi, sahil güvenlik birimlerinin güçlendirilmesi, sınır kontrollerinin güçlendirilmesi, ilgili Avrupa Konseyi sözleşmelerinin imzalanarak onaylanması, göç açısından kaynak teşkil eden ülkelere vize uygulaması getirilmesi, veri güvenliği kanunu gibi bazı kanunların AB ile uyumlu bir şekilde çıkarılması, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’nün kapasitesinin güçlendirilmesi gibi birçok madde bulunmaktadır.

TBMM, hükümet ve ilgili Bakanlıkların bu hedefler doğrultusunda hızla ilerlemeleri gerekmektedir. Bunun yanında, vize serbestliği hedefinin Türkiye’de tüm kesimler tarafından desteklenmesinin yanında, AB’ye vizesiz seyahat mümkün olsa dahi, her zaman AB üyesi devletlerin sınır kapılarından geri döndürülme riskinin de olduğu hatırlatılmalı ve Türk halkı bu çerçevede iyi bir şekilde bilgilendirilmelidir.

Türkiye’nin talep ettiği fonlar ise bir pazarlık unsuru olarak yorumlansa da, AB ile yük paylaşımı açısından ele alınmalıdır. Mülteci meselesinin devam eden bir sorun olduğu ve Türkiye’nin geri kabul mekanizması ile AB’den düzensiz göçmenleri geri almasının beklendiği dikkate alındığında, bir göç yönetimi konusu olarak görülebilecek tüm bu unsurların maliyetini Türkiye’nin tek başına üstlenmesi düşünülemez. O bakımdan bu fonların gerektiği sürece devam etmesi ve yürütülmesinde AB ve Türkiye arasında etkin bir işbirliği elzemdir.

Yunan adalarından geri kabul edilecek her bir Suriyeli için Türkiye’den bir Suriyelinin AB ülkelerine yerleştirilmeleri hususu ise, Suriyelilerin savaştan kaçan kişiler olarak uluslararası koruma hakkına sahip oldukları gerçeği göz önünde bulundurularak ele alınmalıdır.

Bu kapsamda, Suriyelilerin AB ülkelere yerleştirilmeleri, uluslararası hukukun bir gereğidir. Öte yandan, AB’nin Suriyeli mültecileri almak konusunda belirlediği kota olan 160 bin kişi halen AB ülkeleri arasında paylaşılmamıştır. Bazı Üye Devletler üzerlerine düşen kotayı alma konusunu referanduma götüreceklerini açıklamıştır. Birçok AB üyesi devletin gösterdiği bu isteksizlik Suriyeli mültecilerin Türkiye’deki kamplardan AB ülkelerine yerleştirilmesini de haklı ancak gerçekçi olmayan bir hedef haline getirmektedir. Bu durumda, Türkiye’nin hesaplarını AB’deki gerçekleri dikkate alarak yapması önemlidir.

Son olarak Türkiye’nin müzakere sürecinin canlandırılması talebi de haklı bir taleptir. Ancak, Türkiye’nin öngördüğü Enerji, Yargı ve Temel Haklar, Adalet, Özgürlük ve Güvenlik, Dış, Güvenlik ve Savunma Politikaları gibi fasılların açılabilmesi için Güney Kıbrıs’ın vetosunun kaldırılması gerektiği hatırlanmalıdır. AB ile mülteci krizi sebebiyle ortaya çıkan bu yakınlaşmanın müzakere süreci üzerinde de olumlu bir ivme yaratabilmesi için Türkiye’nin reform sürecine hız vermesi ve özellikle yargı bağımsızlığı, medya ve ifade özgürlüğü gibi konularda AB standartlarını dikkate alması gerekmektedir. ■

İKV Kayseri’de Türkiye-AB İlişkilerindeki Son Durumu Değerlendirdi

İKV, 16 Mart 2016 tarihinde, Kayseri Sanayi Odası (KAYSO) işbirliğinde Kayseri’de “Türkiye-AB İlişkilerinde Ufuk Turu: Yeni Boyutlar, Yeni Hedefler” başlıklı bir seminer düzenledi.

Söz konusu seminerde, Türkiye-AB ilişkilerindeki son gelişmeler, vize serbestliği diyalogu ve Türkiye-AB Geri Kabul Anlaşmasının yanı sıra Gümrük Birliği’nin güncellenmesi süreci ele alındı.

Açış konuşmasında KAYSO Yönetim Kurulu Üyesi Murat Başyazıcıoğlu, geçtiğimiz son dönemde Ekonomik ve Parasal Politika başlığının açılması, Geri Kabul Anlaşmasının imzalanması, Vize Serbestliği Diyalogunun başlatılması ve Gümrük Birliği’nin güncellenmesi yönünde karar alınmasıyla beraber Türkiye-AB ilişkilerinde önemli bir hareketlilik yaşandığını vurguladı. Açış konuşmasının ardından, İKV Genel Sekreteri Doç. Dr. Çiğdem Nas, “Türkiye-AB İlişkileri-Mevcut Durum ve Beklentiler” başlıklı bir sunum gerçekleştirdi. Sunumunda, İKV Genel Sekreteri Nas, Türkiye-AB müzakere sürecinin aşamaları, müzakere sürecindeki mevcut durum,

Türkiye-AB ilişkilerindeki sorunlar, AB üyeliğinden beklentiler ve önümüzdeki döneme ilişkin beklentilere değindi.

İKV Genel Sekreteri Doç. Dr. Çiğdem Nas’ın konuşmasının ardından İKV Kıdemli Uzmanı Selen Akses, katılımcılara, Gümrük Birliği’nin güncellenmesine neden ihtiyaç duyulduğu ve Türkiye’yi nasıl bir süreç beklediği hususlarında bilgi verdi. Sunumunda, İKV Kıdemli Uzmanı Akses, son yıllarda, Gümrük Birliği’nin işleyişine ilişkin bazı sorunların ortaya çıktığını ve bunun Türkiye’nin ekonomik ve ticari ilişkilerini olumsuz yönde etkilediğini vurguladı. Akses, değişen küresel ekonomik ve ticari koşullar neticesinde, Gümrük Birliği’nin işleyişi ve kapsamının yeniden gözden geçirilmesine ihtiyaç duyulduğunu belirterek Gümrük Birliği’nin yürürlüğe girmesinden bu yana, hem Türkiye’nin hem de AB’nin ekonomik yapısı ve ticari çıkarlarının da önemli derecede değişime uğradığına dikkat çekti.

Son olarak ise İKV Uzman Yardımcısı Ahmet Ceran toplantıda Türkiye-AB Vize Serbestliği Diyalogu ve tarafların karşı karşıya olduğu göçmen krizine ilişkin bir sunum gerçekleştirdi. Ceran, sunumunda Türk vatandaşlarının vizesiz Avrupa hayalinin gerçek olabilmesi için Türk yetkili makamların yerine getirmekle yükümlü olduğu 72 kritere ilişkin detayları katılımcılarla paylaştı. Vizesiz Avrupa için 29 Kasım 2015 ve 7 Mart 2016 tarihlerinde gerçekleşen Türkiye-AB Zirvelerinde vizesiz Avrupa için gündeme gelen Ekim 2016 ve Haziran 2016 tarihlerini değerlendirdi. ■

İKV İşbirliğinde Vergi Hukuku Bienali Gerçekleştirildi

3 Mart 2016 tarihinde, İSO ev sahipliğinde, İstanbul Kemerburgaz Üniversitesi, Münster Üniversitesi ve İKV işbirliği ile düzenlenen 2'nci Türk-Alman Uluslararası Vergi Hukuku Bienali'nde Otomatik Bilgi Değişimi Standardı ve Türk-Alman işbirliği olanakları ele alındı.

İSO Meclis Salonu'nda düzenlenen Bienal'in açışında konuşan İKV Genel Sekreteri Doç. Dr. Çiğdem Nas, adil ve sürdürülebilir bir toplum yapısı için verginin çok önemli bir kavram olduğunu, hükümetlerin en önemli gelir kaynaklarını oluşturduğunu söyledi. Otomatik Bilgi Paylaşımı'nın vergi adaleti için çok önemli bir araç olduğunu vurgulayan Nas, G20'nin bu konudaki çalışmalarına değinerek AB'ye üye devletlerin bu standardı

Birlik içinde uygulamak için gerekli adımları attıklarını söyledi.

İstanbul Kemerburgaz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Şükran Şıpka da yaptığı açış konuşmasında, konferansın genel olarak Uluslararası Vergi Hukuku alanına, özel olarak ise Türkiye ile Almanya arasındaki vergisel idari işbirliğine katkısının kalıcı bir katkıya dönüşmesini arzu ettiklerini söyledi. ■

İKV 1'inci Sanayici Kadın Çalıştayı'na Katıldı

İKV Genel Sekreteri Doç. Dr. Çiğdem Nas, İKV Proje Müdürü Çişel İleri ve İKV uzmanları, 29 Mart 2016 tarihinde İSO ev sahipliğinde TOBB Kadın Girişimciler Kurulu 1'inci Sanayici Kadın Çalıştayı'na katıldı.

İSO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçıvan, TOBB Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı Halim Mete ve İKV Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı ve TOBB Kadın Girişimciler Kurulu Başkan Yardımcısı Zeynep Bodur Okyay'ın açış konuşmalarını gerçekleştirdiği etkinlikte İKV Genel Sekreteri Nas moderatör olarak görev aldı. ■

İKV Konya'da Türkiye-AB İlişkilerini Ele Aldı

İKV, 15 Mart 2016 tarihinde, Konya Sanayi Odası (KSO) ve Konya AB Bilgi Merkezi işbirliğinde düzenlenen çeşitli etkinliklerde Türkiye-AB ilişkilerini ele aldı.

İKV Genel Sekreteri Doç. Dr. Çiğdem Nas, İKV Kıdemli Uzmanı Selen Akses ve İKV Uzman Yardımcısı Ahmet Ceran, çalışma kahvaltısında, sivil toplum kuruluşlarının iş dünyasının, yerel kamu kurumlarının AB süreci ve AB projelerinden sorumlu temsilcileriyle bir araya geldi. Toplantıda, başta mülteciler ve vize serbestliği diyalogu olmak üzere Türkiye-AB ilişkilerindeki son gelişmeleri değerlendirildi.

Toplantının ardından, İKV heyeti KSO yetkilileri eşliğinde Konya ilinde bulunan organize sanayi bölgelerine ziyaret gerçekleştirdi. Ziyaret kapsamında Konya Teknoloji Geliştirme Bölgesi InnoPark'ın Genel Müdürü Prof. Dr. Fatih Mehmet Botsalı ile bir araya gelindi. Program kapsamında İKV, KSO ve Konya AB Bilgi Merkezi işbirliğinde "Türkiye-AB İlişkilerinde Ufuk Turu: Yeni Boyutlar, Yeni Hedefler" başlıklı

bir seminer gerçekleştirdi. Seminerde, Türkiye-AB ilişkilerindeki son gelişmeler, vize serbestliği diyalogu ve Geri Kabul Anlaşması'nın yanı sıra Gümrük Birliği'nin güncellenmesi süreci ele alındı.

Açış konuşmasında KSO Genel Sekreteri M. Sedat Taşkazan Türkiye-AB ilişkilerinde yeni fasılların açılmasının ve Gümrük Birliği'nin güncellenmesinin önemine dikkat çekti. Açış konuşmasının ardından, İKV Genel Sekreteri Doç. Dr. Çiğdem Nas, "Türkiye-AB İlişkileri, Mevcut Durum ve Beklentiler" başlıklı bir sunum gerçekleştirdi. İKV Genel Sekreteri Nas sunumunda, Türkiye-AB müzakere sürecinin aşamaları, müzakere sürecindeki mevcut durum, Türkiye-AB ilişkilerindeki sorunlar, AB üyeliğinden beklentiler ve önümüzdeki döneme ilişkin beklentilere değindi. İKV Kıdemli Uzmanı Selen Akses, katılımcılara, Gümrük Birliği'nin güncellenmesine neden ihtiyaç duyulduğu ve Türkiye'yi nasıl bir süreç beklediği hususlarında bilgi verdi. İKV Kıdemli Uzmanı Akses, geçtiğimiz yıllarda, Gümrük Birliği'nin işleyişine ilişkin bazı sorunların ortaya çıktığını ve bunun Türkiye'nin ekonomik ve ticari ilişkilerini olumsuz yönde etkilediğini vurguladı. İKV Uzman Yardımcısı Ahmet Ceran ise toplantıda Türkiye-AB Vize Serbestliği Diyalogu ve tarafların karşı karşıya olduğu göçmen krizine ilişkin bir sunum gerçekleştirdi. Ceran, sunumunda Türk vatandaşlarının vizesiz Avrupa hayalinin gerçek olabilmesi için Türk yetkili makamların yerine getirmekle yükümlü olduğu 72 kritere ilişkin detayları katılımcılarla paylaştı. Ceran, vizesiz Avrupa için 29 Kasım 2015 ve 7 Mart 2016 tarihlerinde gerçekleşen Türkiye-AB zirvelerinde gündeme gelen Ekim 2016 ve Haziran 2016 tarihlerini değerlendirdi. ■

İKV Ankara'da Çeşitli Temaslarda Bulundu

İKV Uzmanı ve AB Bilgi Merkezi Koordinatörü M. Gökhan Kilit ile İKV Uzman Yardımcısı ve AB Bilgi Merkezi Koordinatörü Mehmet Poyrazlı, 23-24 Mart 2016 tarihlerindeki, AB Türkiye Delegasyonu tarafından düzenlenen Bilgi Merkezi Ağı Koordinasyon toplantısına katıldı.

Toplantı kapsamında, AB Türkiye Delegasyon Başkan Yardımcısı Béla Szombati, 20 ilden toplantıya katılan ABBM Koordinatörlerine, Türkiye-AB ilişkilerinde yaşanan son geliş-

meleri aktardı. AB Türkiye Delegasyonu Basın ve İletişim Müdürü Deniz Yenal, Finans ve Sözleşmeler Yöneticisi Stephanie Tse, AB Türkiye Delegasyonu Sosyal Politikalar Sektör Başkanı Zeynep Ayde-

mir ile AB Bakanlığı Koordinatörü Murat Özçelebi, katılımcılara birer sunum yaptı. Toplantının ardından, Ankara temaları kapsamında KKTC'nin Ankara Büyükelçiliği'ne bir ziyaret gerçekleştirildi. ■

İKV'den Yeni Yayın: "Açıl(a)mayan Müzakere Fasıllarında Ne Durumdayız?"

Türkiye ve AB arasındaki katılım müzakerelerinin başlaması üzerinden 10 yılı aşkın süre geçmesine rağmen, müzakere sürecinin istenilen hızda ilerlemediği ve hak ettiği yerde olmadığı görülmektedir. Türkiye'nin AB'ye katılım müzakerelerinde hâlihazırda 15 fasıl müzakerelere açılmış ve bir fasıl geçici olarak kapatılmıştır. 14 fasıl ise Ek Protokol ve GKRY'nin siyasi blokajı nedeniyle müzakerelere açılmamaktadır. İKV olarak, kamuoyunu ve iş dünyasını bilgilendirmek amacıyla, ilki Ocak 2015'te yayımlanan "Açılan Müzakere Fasılların-

da Ne Durumdayız" başlıklı yayını-
zın (Yayın No:274) devamı niteliğinde hazırlanan ve İKV Dergisi'nde 2015 yılı boyunca İKV Uzmanları tarafından kaleme alınan değerlendirmeler "AÇIL(A) MAYAN MÜZAKERE FASILLARINDA NE DURUMDAYIZ?" (Yayın No: 279) başlıklı çalışmamız çerçevesinde ele alınmaktadır. Yayınımızda, Türkiye'nin AB ile katılım müzakereleri sürecinde bugüne kadar müzakereye açılmayan fasıllarla ilgili olarak yapılan müktesebat uyum çalışmaları ve AB'deki son gelişmeler hakkında kapsamlı bilgiler sunulmakta-

dır. Söz konusu çalışmamızın diğer çalışmalarına katkı sağlamasını ve Türkiye-AB üyelik müzakereleri hakkında kamuoyuna faydalı olmasını temenni ediyoruz. ■

İKV Monthly'nin Yeni Sayısı Yayımlandı

İKV'nin aylık İngilizce bülteni İKV Monthly'nin Mart 2016 sayısında, Türkiye-AB ilişkilerinde yaşanan önemli gelişmeler, Türkiye gündeminde yer alan güncel konular, Brüksel ve Ankara nezdinde yapılan resmi ziyaretler ve İKV faaliyetlerine yer veriliyor. Ayrıca, "In Focus" başlığı altında hazırlanan ayrı bir dosya ile Türkiye-AB gündemindeki önemli konulara ışık tutuyor.

Kadın meselesi aynı zamanda erkek meselesidir Geleceğin Türkiye'sine hizmet için tuttuğunu koparan, kararlı, istikrarlı Türk kadınının yolunu açmalıyız

Fatma ŞAHİN
Gaziantep Büyükşehir
Belediye Başkanı

Bilimden siyasete, eğitimden sanat ve ticarete kadar yaşamın her alanında etkin olan ve başarılı çalışmalarıyla geleceği biçimlendiren kadınlar, üretici ve yaratıcı dinamikleriyle toplumu değiştirmeye devam ediyor.

Biz makamların faniliğini hiçbir zaman aklımızdan çıkarmadık. Esas olan insanımıza hizmet edebilmektir. Meselelere bu anlayışla baktığınız zaman hangi mevkide, hangi görevde olduğunuzun pek de bir önemi kalmıyor. Asıl olan bu ailenin içerisinde yer alabilmek. Gerek partili olarak, milletvekili olarak, gerek bakan olarak gerekse de belediye başkanı olarak. Çok şükür ben tüm bu makamların hepsini görerek, bana emanet edilen tüm bu görevlerde, emanete sahip çıkarak bir kadın olarak yerine getirdim.

2002 seçimlerinde TBMM Gaziantep ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nden seçilen ilk kadın vekil olarak hemşerilerimi ve Türk kadını temsil ettim. Seçimlerden aldığımız neticeyle de Türkiye'nin ilk kadın büyükşehir belediye başkanı oldum.

Kabineden ayrılarak partimizin Genel Başkanı tarafından Gaziantep gibi önemli bir kente Belediye Başkan adayı olarak tercih edilmek, Bakan kimliğinden ayrıлып aday olmak ve Gaziantep gibi bir şehrin ilk kadın Belediye Başkanı olmak, doğduğum, büyüdüğüm, gönül birliği, kader birliği yaptığım kendi memleketime hizmet edebilmek benim için büyük bir onur oldu.

Bugün kadının istihdama katılımı, kadına yönelik roller; hem kamusal hem özel alanda hem de siyasal alanda artırmıştır. Fakat bizim sahaya çıktığımız o yıllarda durum hiç de öyle değildi. İş dünyasında ve siyasetteki kadın sayısı parmakla gösterilecek kadar azdı.

Bugün bu bakış açısı büyük ölçüde kırılmaya başladı. Çünkü kadınlarımız da alıştı, vatandaşımız da alıştı. Her şey çok hızlı değişiyor. Bazen "bu değişim iyi ki de oluyor" dediğim de oluyor. Zamanın ruhu değişiyor.

Bilimden siyasete, eğitimden sanata ve ticarete kadar yaşamın her alanında etkin olan ve başarılı çalışmalarıyla geleceği biçimlendiren kadınlar,

üretici ve yaratıcı dinamikleriyle toplumu değiştirmeye devam ediyor.

Bundan 14 yıl önce biz siyasete atıldığımızda kendi partili arkadaşlarımız dahi bize biraz mesafeli dururlardı. "Elinin hamuruyla erkek işine karışma" der gibi bakarlardı. Bir mitinge gidersiniz miting alanı hep erkek dolu; köye gidersiniz köylü çekingen durur; parti binasında hakeza aynı durum söz konusu.

Erkeklerin Çoğunluğu Oluşturduğu Bir Alanda, Erkek İşİ Olarak Görülen Bir Mecrada "Ben De Varım, Biz De Varız" Deme Mücadelesi

O kadar azdı ki siyasetle uğraşan bayan arkadaşımız. İlk başta dört kadındık ama benim dışındaki arkadaşlarımız devam etmedi. Tek başıma ve ısrarla tüm toplantılara katılmaya devam ettim. İnsanın yanında elinden tutan, onu yüreklendiren biri olmayınca toplumsal tepkilere dayanamayıp vazgeçebiliyor. Benimle beraber yola çıkan arkadaşlarımızın çoğu bu durumu yaşamıştır. Benim şansım beni motive eden ve anlayışla yanımda duran bir eşe sahip olmam oldu.

Diğer bir şansım da yıllarca erkeklerin yoğun olduğu iş dünyasında bulunmam oldu; erkeklerle çalışmaya alışkın olmak benim işimi kolaylaştırdı.

Benim hep söylediğim bir şey vardır: Doğru zamanda doğru yerde olmak. Şimdi buna doğru insanlarla da çalışmayı ekliyorum. Hiçbir başarı tesadüfi değildir. Kendiliğinden gelmiyor. Zaman istiyor; ciddi bir emek istiyor; kararlılıkla mücadele etmeyi gerektiriyor. Fizibilite çalışması istiyor; işi ehline bırakmayı istiyor. Konunun uzmanlarına müracaat etmeniz, onlarla birlikte hareket etmeniz gerekiyor.

Benim kurucu Aile Sosyal Politikalar Bakanlığım dönemimde kadının korunması, daha da güçlendirilmesi konusunda ciddi adımlar attık. Burada esas olan kadın meselesini erkekten, mağduru failden bağımsız ele alamayız. Eşzamanlı çalışma olmazsa ve birimler arası koordinasyon sağlanmazsa, her zaman bir zayıf nokta vardır. Çalışma modelimizi yatay, koordinasyona uygun ve bu dediğimiz kodlamalar üzerinde netleştirmemiz, başlattığımız o güçlü yasanın ruhunu içselleştirmemiz lazım. Bunun için de

Toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması, insanımızın bunu idrak ederek kabullenmesi, kadına yönelik şiddetin önüne geçilmesi ve kadınların eğitiminin bir an önce artırılması bizim öncelikli konularımızdır.

kadınların sahada olması gerek. Siz Ankara'yla ilgili yorumu Gaziantep'te oturduğunuz yerden yapamazsınız. Bunun için daha çok kadınınımızın sahada olmasını, haklarını bilmesi ve üretmesini istiyoruz.

Kadının Aile ve Toplum İçerisindeki Sorumluluğunun Kaynağını Değiştirmemiz Gerekliyor

Kadınların toplumsal alanda yaşadıkları sorunlar benim Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı görevim boyunca çok da yabancı olmadığım bir konu. Şu an bir kadın Belediye Başkanı olarak, kentli kadının siyasi, toplumsal ve sosyal açıdan yaşadığı sorunları çözmek için çalışıyorum.

Gaziantep nüfusunun yarısını kadınlar oluşturmaktadır. Eğer kadınlarımız kamusal hizmetlerden yeterince faydalanamıyorsa, bu toplumun yarısına hizmet götüremiyoruz demektir. Kadının aile ve toplum içerisindeki sorumluluğunun kaynağını değiştirmemiz gerekiyor. Kadının aile içerisinde sorumlu tutulduğu hizmetler özde, kamusal ve toplumsal hizmetlerdir.

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Sanat ve Meslek Eğitim Kursları (GASMEK) tarafından verilen resim, hat, ebru, ahşap boya, mozaik, fotoğrafçılık, ahşap oymacılığı, Antep işi, mefruşat, tel kırma, örgü, makine nakışı, iğne oyası, kuaförlük eğitimleri sayesinde birçok kadınıımız meslek

sahibi oluyor. Üretiyor, para kazanıyor. Kendi iş yerini açıyor.

Belediyemizin desteklediği ve barınma hizmeti verdiği kadınlarımız da ürettikleri el emeği, göz nuru işleri yine belediyemiz bünyesinde ki standlarda sergileyerek kendi paralarını kazanıyor. Yılda yaklaşık 150 kadınıma hizmet vererek onları desteklemeye, kendi ayakları üzerinde durmalarını sağlayacak el becerileri kazanmalarını, üretime katkı sağlamları konusunda yardımcı oluyoruz.

Toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması, insanımızın bunu idrak ederek kabullenmesi, kadına yönelik şiddetin önüne geçilmesi ve kadınların eğitiminin bir an önce artırılması bizim öncelikli konularımızdır.

“Gelin Etmeyin Okula Gönderin” Projemiz 19 sivil toplum kuruluşu, çeşitli kamu kurumu temsilcileri, imamlar ve bazı gönüllülerin destekleriyle hayata geçti. Bir yıllık çalışmamızın neticesinde 27 genç kızımız tekrar eğitim hayatına döndü.

Bu konuda bir farkındalık oluşturmak, erken yaşta evlilikleri önlemek, kız çocuklarımızın iyi bir eğitim alarak kendi ayakları üzerinde durması ve kendi iradeleri doğrultusunda evlilik kararı almalarını sağlayacak olan bu projemiz inanıyorum ki daha çok kızımıza, aileye ulaşarak büyüyecektir.

Ailelerin de bu konuda bilinçlenmesini hedefliyoruz. Çünkü gelenekler berdel, beşik kertmesi gibi bugüne kadar süregelen anlayış ve ailelerin eğitimsizliği kız çocuklarının hayatını çalıyor. Ama bizim devreye girerek bu işin yanlış olduğunu anlatmamız ailelerin bize güvenmesi, inanması olumlu neticeler almamızı sağladı. İnşallah daha da iyi olacaktır.

Diğer bir önemli projemizse belediyemizde başlatmış olduğumuz ve erkek personelimize eğitim verdiğimiz “Adam Akıllı” projemizdir. Geçen yıl başlayan projemiz, haftada 3 gün

devam ederken toplamda bin erkek personelimize ulaştık. Hedefimiz belediyemizdeki tüm erkek personelimize bu eğitimi vermek. Kendi en yakın çevremizden başlayarak değişimi sağlayabiliriz. Kadına yönelik şiddetin önüne geçebilir, toplumsal eşitliği sağlayabiliriz.

Bu uzun soluklu mücadelede yılmadan kadın hakkı insan hakkıdır deyip gerekli iyileştirmelerle bu kanyan yarayı kendi haline bırakmadan kadını güçlendirmeye, yaşam koşullarını iyileştirmeye ve daha sağlıklı nesillerin yetişmesinde üstümüze düşeni yapmaya devam edeceğiz. Eğitimden sağlığa, hukuki destekten psikolojik desteğe, istihdama kadar her alanda bir bütünlük sağlayarak şartların iyileştirilmesini sağlamaya devam edeceğiz.

Yine bir başka projemizle 3 bin kadınıma inşallah mayıs sonuna kadar Şanlıurfa'ya götüreceğiz. Şu ana kadar 500 ev hanımı bu projeye

Urfa'yı, Balıklı Göl'ü görme imkânı buldu. Projemiz neticelendiğinde 9 ilçemizdeki 3 bin kadınıma ulaşmış olacağız. Bu projenin en önemli çıktısı Gaziantep'in dışına hiç çıkmamış, okuma yazma bilmeyen kadınlarımız gününbirlik de olsa farklı bir yere gitme, hem manevi hem de tarihi bir yolculuk yapabiliyor olmaları.

Şunu artık hepimiz biliyoruz ki; kadınların sorunları çözülmeden yaptığımız işler hep bir yanıyla eksik kalacaktır. Kadınlar sürece dâhil edilmeden aydınlık bir geleceğe doğru yol almamız mümkün değildir. Çünkü kadın meselesi aynı zamanda erkek meselesidir. Aynı zamanda toplumun meselesidir.

8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nde ben de bir kadın olarak her alanda eşitlik istediğimizi, daha mutlu ve güvenli hayatlar özlediğimizi dile getiriyor, başta şehit anaları ve eşleri olmak üzere ülkemizin tüm kadınları saygıyla, sevgiyle selamlıyorum. ■

Kadınsız toplum, yarınsız toplumdur

Zeynep BODUR OKYAY
İSO Meclis Başkanı ve İKV Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı

1700'lü yılların başında Amerikan kolonilerinde yaşayan Sybilla Masters, halen mutfaklarımızda kullanılan mısır ununu icat etmişti. Fikrinin patentini almak istediğinde karşısına yasalar çıktı. Çünkü o dönemin yasaları kadınların mülk sahibi olmasına izin vermiyordu ve buna fikri haklar da dâhildi. Bu haklar bir kadının ancak babasına ya da eşine verilebilirdi. Masters 1715 yılında mısır ununun patentini almayı başardı, tabii ki eşi Thomas Masters'ın adıyla...

Ekonomik hayatta kadınların kat etmeleri gereken mesafe hep erkeklerden daha uzun, aşmaları gereken engel sayısı hep daha fazla oldu geçmişte de. Kadınların iş dünyasına kitleler halinde katılımı 1940'lı yıllarda başladı. Özellikle İkinci Dünya Savaşı sonrasında kadınları ucuza çalıştırmak, böylece maliyetleri düşürmek erkeklerin hâkimiyetindeki işletmelerin yeni keşfettiği, kelimeyi tırnak içinde kullanarak söylemek istiyorum; “dahiyane” bir yöntemdi.

Bu durum 1960 yılında İngiltere’de düzenlenen Ticaret Sendikaları Kongresi’ne kadar sürdü. O önemli kongrede, kadınların artık eğitilmiş ama ucuz teknoloji teknisyenleri olarak kullanılmalarının dürüst bir davranış olmadığı tartışıldı ilk kez. İşverenler her ne kadar kadınların evlenip işten ayrılma- larını ya da çocuk doğurmak istediklerini öne sürerek tartışmaları gerçek dışı gördüklerini söyleseler de aradan geçen 56 yılda ekonomik sistemde kadınlar lehine çok ama çok şey değişti...

Ne yazık ki Batılı ülkeler için bu değişim gayet hızlı yaşanırken, aralarında Türkiye’nin de yer aldığı bazı ülkeler için daha yavaş, bazıları için de çok daha yavaş gerçekleşebildi. Aslında BM verilerine bakıldığında bile kadınların önündeki bariyerlerin günümüzde bile ne kadar yüksek olduğu net bir şekilde görmek mümkün.

BM’nin araştırdığı 143 ülkenin yüzde 90’ında kadınların ekonomik potansiyelini kısıtlayan en az bir ya da birden fazla yasa var. 79 ülkede ise kadınların yapabilecekleri iş tipini kısıt-

layan yasalar bulunuyor. Araştırmaya konu olan 15 ülkede halen kadınların çalışıp çalışamayacağına yasalar gereği eşleri karar veriyor.

Dünya Bankası tarafından 2012 yılında yayınlanan Dünya Kalkınma Raporu'nda, kadın-erkek eşitliğinin ekonomik etkinliği artırdığına vurgu yapılmıştı. 2014 yılında yayınlanan raporda ise, bir adım öteye geçilerek "Cinsiyet eşitliği ile kişi başına GSYH, rekabet gücü ve insani kalkınma göstergeleri arasında pozitif bağlantı" olduğu ifade edildi.

IMF'ye göre, dünya ekonomisinin daha hızlı büyümesi için "kadın eli" değmesi şart. Kadınların dünyanın birçok ülkesinde işgücünün dışında kalması küresel ekonomiye çok pahalıya patlıyor. IMF verilerine yansıdığı üzere bazı ülkeler, potansiyel GSYH'lerinin yüzde 35'ine ulaşan ekonomik kayıpla karşı karşıya kalıyor. Kurum tarafından geçen yıl açıklanan "kadınların işgücüne katılımına" ilişkin kapsamlı raporda da, kadınların çalışmamasının ekonomiye ne denli büyük zararlar verdiği açık açık göz önüne seriliyor. Rapora göre Hindistan, Pakistan, Türkiye ve Mısır'ın aralarında bulunduğu bazı ülkeler; çalışan kadınların karşısına ördükleri çitler nedeniyle ekonomilerinde yüz milyarlarca dolarlık potansiyeli değerlendiremiyor. IMF, Türkiye'nin işgücü açısından kadın-erkek uçurumundan kaynaklanan ekonomik kaybının GSYH'sinin yüzde 25'i civarında olduğunu açıkladı. Bunu tercümesi şu: 800 milyar doların üzerinde GSYH ile dünyanın en büyük 20 ülkesi arasında yer alan Türkiye, kadınları da eşit oranda ekonominin içine çekebilse, 200 milyar dolar gibi hayati öneme sahip ek bir ekonomik değer daha yaratabilecek.

Parçası olmak için yarım yüzyıldan uzun süredir uğraştığımız AB ile Türkiye arasındaki farkı da görmezden gelmememiz gerekiyor. AB üye ülkelerinin istihdam oranı incelendiğinde,

2013'te kadın istihdam oranının en yüksek olduğu üye ülke yüzde 72,5 ile İsveç... En düşük olduğu üye ülke ise yüzde 39,9 ile Yunanistan. AB üye ülkelerinin ortalama kadın istihdam oranı ise yüzde 58,8 düzeyinde bulunuyor. Türkiye'de bu oran yüzde 30 sınırını daha yeni aşabilmiş durumda.

Kadınların, erkeklerle eşit şartlarda mücadele edebilmesi, önüne çıkartılan engelleri aşabilmesi için ilk yapmamız gereken şey onların iyi bir eğitim almasını sağlayabilmek. Türkiye'de kadın hakim oranı yüzde 36,9. Kadın profesörlerin oranı ise 2013-2014 öğretim yılı için yüzde 28,7 seviyesinde. Yani, okuyan kadın başardı. Fırsat eşitliği sağlanan kadın kazandı. Tek yapmamız gereken de bu... Bunu yapabilirsek ne mi olur? Aslında biraz önce 1960 yılının İngiltere'sinden verdiğim örnek bizlere az da olsa bir ipucu veriyor. Günümüz eğitim ve iletişim şartlarında, Avrupa'nın geçtiğimiz 50 yılda kat ettiği mesafeyi çok daha hızlı aşabilir, "muhasır medeniyetler seviyesine ulaşma" hedefine daha kolay varabiliriz. Üstelik bu durumu sadece kadın-erkek eşitliği açısından da ele almamız gerekiyor.

Ortada artık herkes tarafından kabul edilen çok somut ekonomik gerçekler var. Yapılan tüm araştırmalar, kadınların etkin bir şekilde temsil edildiği şirketlerin kurumsal ve finansman performansında, alınan kararların kalitesinde ve etik davranışlarda artış yaşandığını ortaya koyuyor. Ayrıca, pazarın daha doğru bir şekilde algılanması, müşteri ihtiyaçlarının daha iyi karşılanması, daha iyi ürün ve hizmet sunulması açılarından da kadınların şirketlerdeki varlığının önemli olduğu da kanıtlanmış bir gerçek.

Geçen yıl Türkiye'nin dönem başkanlığını üstlendiği G20'nin açılım gruplarından C20'nin (Sivil Toplum 20) başkanlığını icra ettiğim süreçte içinde bulunduğum çalışmalar, cinsiyet eşitsizliğinin, dünyadaki pek çok kritik

sorunun derinlerinde yatan gerçek olduğunu, bir kez daha bütün netliğiyle görmemi sağladı.

Bugün dünyada ücretsiz işlerin yüzde 95'i kadınların sorumluluğunda ve bu yükün ekonomik olarak ölçümü ya da paylaşımı konusunda atılması düşünülen hiçbir adım yok. Ülkemiz, bütün iyi niyetli çabalara karşın ne yazık ki cinsiyet eşitsizliğinin negatif sonuçlarını çok derinden yaşayan bir ülke. Eğitimde en dezavantajlı kesim kızlarımız, okuryazarlık sorunu yine kadınlarımızın sorunu. Hasbelkader işgücüne katılabilen kadınlarımız arasında kayıt dışı çalışma ve ücret eşitsizliği çok yaygın. Teknolojik değişim en çok, yeterli eğitim alamayan çalışan kadınları vuruyor. Toplumsal cinsiyet temelli iş yükleri ve bakım hizmetleri, kadınların çalışma hayatına girmesine engel teşkil etmeye devam ediyor. Kadın girişimci ve kadın sanayici sayımız, gelişmiş ülkelere kıyasla çok ama çok düşük. Siyasette kadın temsili ise hallerimizin çok gerisinde.

Ama biliyoruz ki Türkiye'nin söyleyecek en çok sözü, yapılacak en çok işi cinsiyet eşitsizliğinin giderilmesinde konusunda var. En modern Müslüman toplum biziz ve bulunduğumuz coğrafyanın en dinamik nüfusu bizde. Cinsiyet Eşitliği Ombudsmanlığı kurumunun oluşturulmasından, yasayla kurulmuş meslek örgütlerinin yönetimlerinde kadın yönetici kotasının zorunlu hale getirilmesine kadar yapılabilecek pek çok iş var. Diyebilirim ki cinsiyet eşitliğini sağlama konusunda atacağı radikal adımlar, Türkiye'nin küresel sisteme hediye edebileceği en önemli inovasyonlardan biri olabilir. Bunun için ihtiyacımız olan temel motivasyon, bu toplumsal talebi big bang'e çevirecek gerekli adımları atma iradesini göstermek olacak. Planet 50-50 by 2030'a kendi taahhütlerimizi koyarak bu iradeyi göstermeye başlayabiliriz.

Çünkü kadınsız toplum, yarınsız toplumdur. ■

Ortak amacımız, yaşamın her alanında toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak için çözümler geliştirmek olmalı

Cansen BAŞARAN-SYMES
TÜSİAD Başkanı

TÜSİAD olarak ekonomik, sosyal ve politik alanda kadın ve erkeğin eşit temsiline, kapsayıcı büyüme ve sürdürülebilir kalkınma için çok önemli olduğunu düşünüyoruz. Her alanında cinsiyet eşitliğini sağlamak için, kadınların ekonomik anlamda güçlenmelerini en önemli unsurlardan biri olarak görüyoruz. Potansiyel büyümeyi artırmak için kadınların iş gücüne katılımı ve istihdamını önemli oranda artırmak zorundayız.

Kadın erkek eşitliği, AB'nin kurucu değerleri arasında yer alıyor. AB'nin on yıllık ekonomik dönüşüm stratejisi AB 2020 Stratejisi kapsamında belirlenen beş temel hedeften biri, 2020 yılına kadar AB genelinde 20-64 yaş arasında çalışan nüfusun yüzde

75'inin istihdam edilmesini içeriyor. Ekonomik kriz sonrası dönemde bu hedefe ulaşmak için kadın ve erkekler arasında istihdamın önemli oranda artırılması, kadınların işgücüne katılım oranlarının düşük seyretmesine sebep olan unsurların etkili şekilde ele alınması gerekiyor. Dolayısıyla AB politikaları kapsamında işyerinde cinsiyet eşitliği sadece toplumsal bir sorun olarak tanımlanmıyor, aynı zamanda rekabetçilik, ekonomik büyüme, dolayısıyla toplumsal refah konusu olarak değerlendiriliyor.

TÜSİAD olarak biz de cinsiyet çeşitliliği sağlanmış bir çalışma yaşamının hem toplumsal hem de ekonomik anlamda büyük faydaları olacağına inanıyoruz. Ülkemizde kadınların işgücüne katılım ve istihdam oranları uluslararası kıyaslamalara göre düşük bir seviyede bulunuyor. 2014 verileri ile kadınların işgücüne katılımında AB ortalaması yüzde 66,9; OECD ortalaması ise yüzde 62,8 iken Türkiye için bu oran yüzde 30'larda seyrediyor.

Eğitime erişimin, kadınların işgücüne katılımında önemli bir faktör olduğu biliniyor. Kadınların işgücüne katılım oranları daha üst eğitim kademelerine çıktıkça yükseliyor. Bu oranı artırmak ve sürdürülebilir kılmak amacıyla, eğitim sisteminden başlayarak, cinsiyete dayalı iş bölümü yaklaşımını ortadan kaldıracak ve kadınları geleceğe daha iyi hazırlayacak önlemlerin alınması gerekiyor. Kız öğ-

rencilerin, geleceğin iş imkanlarını da bünyesinde alan bilim ve teknoloji alanlarına yönelmeleri konusunda teşvik edilmesini önemli bir gereklilik olarak görüyoruz.

Diğer taraftan eğitimin tek başına yeterli olmadığını da biliyoruz. Aynı eğitim seviyesindeki kadın ve erkeklerin işgücüne katılım oranları arasında kadınlar aleyhine önemli farklar olması, bize eğitimin yanında başka sorunların olduğunu da gösteriyor. Toplumda kadına yakıştırılan geleneksel roller (annelik, ev işleri) işgücüne katılımı ya engelliyor ya da iş yaşamından bir süre sonra kopmasına yol açıyor. TÜİK verilerine göre Türkiye’de 11.5 milyon kadın ev işleri ve çocuk bakımı nedeniyle işgücü piyasasına katılmıyor. 2013 tarihli Nüfus ve Sağlık Araştırması Anketi’ne göre ise çalışan kadınların yüzde 14’ü çocuk sahibi olduktan sonra çalışma yaşamından kopuyor. Kadınların iş hayatına ve istihdama katılımı kadar, kalıcı olmaları da önem taşıyor. Bu noktada, iş ve aile yaşamını uyumlaştıran politikalara ihtiyaç doğuyor.

Cinsiyet temelli toplumsal roller dünyanın pek çok ülkesinde benzerlik gösteriyor, ancak çözüm yöntemleri bu durumun yansımalarını değiştirebiliyor. Avrupa Komisyonu, sorumlulukların daha eşitlikçi bir şekilde dağılması için iş-yaşam dengesinin desteklenmesi başlığı altında yeni girişimlerle bir yandan çocukların ve yaşlıların bakımı için erişilebilir, uygun ve kaliteli ek destek mekanizmalarının oluşturulması diğer yandan çalışma kalitesi ve performansta düşüş yaratmayacak ve hayat kalitesini artıracak esnek çalışma düzenlemelerinin geliştirilmesi konularında çözümler geliştiriyor. “AB Sosyal Ortakları 2015 – 2017 Çalışma Programı”nda da iş ve özel hayat arasında dengenin desteklenmesi ve cinsiyet temelli maaş uçurumunun azaltılması için cinsiyet eşitliğinin güçlendirilmesine yönelik çalışmalar ana

odaklar arasında bulunuyor.

TÜSİAD olarak biz de, kadın istihdamının artırılması hedefine, bu yöndeki politikaların bütüncül ve eşzamanlı şekilde hayata geçirilmesi ile ulaşabileceğimize inanıyoruz. Bu anlayışla “kreşlerin yaygınlaştırılması”, “kadın istihdamına yönelik teşvikler” ve “güvenceli esnek çalışma biçimleri”nin bir arada uygulamaya konulmasına önem veriyoruz. Kreş ve bakım evlerinin yaygınlaştırılması ve okul öncesi eğitimin zorunlu olmasının kadınların işgücü piyasasına katılımına yönelik politikaların başarıya ulaşmasında belirleyici nitelikte olduğunu düşünüyoruz. Bu alandaki kurumların yaygınlaşması için vergi ve teşvik mevzuatına yönelik öneriler üzerinde çalışıyor ve bu çalışmaları karar alıcıların dikkatine sunuyoruz.

Ülkemizde bir süredir uygulanan kadın istihdamı teşviklerinin süresinin 2020’ye uzatılmış olmasını da memnuniyet verici buluyoruz. Özellikle kurumsallaşmış işletmelerde toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda bilinç ve iyi uygulamalar son yıllarda arttı, ancak bu konudaki işletme duyarlılığının ülke çapında tabana yayılmasında bu tür teşviklerin olumlu etkisi olacağını düşünüyoruz.

Hükümetin ilk 3 aylık icraatları kapsamında çalışan kadınlara doğum sonrası esnek çalışma imkânı getirildi. Tüm çalışanları kapsayacak şekilde, esnek çalışma biçimlerinin uygulamadaki kısıtlarını kaldırmaya yönelik mevzuat değişiklikleri de gündemde. Bununla birlikte, bu tarz çalışma biçimlerinin ağırlıklı olarak kadınlara özgü bir seçenek olarak algılanmasına ve kadınların kariyer basamaklarında dezavantajlı konuma gelmelerine sebep olacak unsurlar da dikkate alınmalı ve dengeli bir ortamın tesisine özen gösterilmeli.

Hiç şüphesiz, kayıt dışı istihdam sorununu ile mücadelede kadınların kayıt dışı çalışmasını azaltacak önlemler de

öncelikli. Kayıtlı ekonomiyi teşvik eden düzenlemelerle, esnek çalışmanın güvenceli şekillerde uygulanmasıyla ve alınacak diğer tedbirlerle, kadınlar için düzgün iş imkânlarını arttırmak da mümkün olacak.

Toplumsal cinsiyet eşitliği için bir diğer önemli göstergesi de kadınların karar alma süreçlerine katılımı. Kadınların üst düzey yönetimde daha fazla yer almalarının şirketlerin finansal performansını olumlu yönde etkilediği,ⁱ kadınların farklı bakış açılarıyla yenilikçi ve yaratıcı bir anlayış getirmesi ve problem çözmede farklı çözümler sunmasının üst yönetimlerin başarısı bakımından önem taşıdığıⁱⁱ çeşitli araştırmalarla ortaya konmuş durumdadır. Türkiye’de de üst düzey yönetimde ve yönetim kurullarında daha fazla oranda kadının yer alması konusunda farkındalığın yükselmekte olduğunu gözlemliyoruz ve bu farkındalığın uygulamaya daha etkili yansımalarının önemine inanıyoruz.

Diğer taraftan siyasi karar alma mekanizmalarında da kadınların katılımının yükselmesi önem taşıyor. Kadınların ülke yönetiminde eşit bir şekilde temsil edilemiyor olması, görüşlerinin, istek ve ihtiyaçlarının politikalara sınırlı yansımaya yol açar. Siyasetin kadınların potansiyeline, enerjisine ve bakış açısına ihtiyacı olduğunu düşünüyoruz.

Tüm bu verilerden hareketle ortak amacımız, yaşamın her alanında toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak için çözümler geliştirmek olmalı. İş dünyasında, kamuda, siyasette yer alan herkesi, toplumsal cinsiyet eşitliğine öncelik vermeye davet ediyoruz. ■

ⁱ “OECD Background Report: Improving women’s Access to leadership: What Works?” (2016) raporunda atfı yapılan Credit Suisse, Catalist, McKinsey Global Institute, Mercer, MSCİ, RobecoSAM araştırmaları.

ⁱⁱ http://www.mckinsey.com/insights/leading_in_the_21st_century/can_women_fix_capitalism

Türkiye, AB ile gelişmişlik farkını hızla azaltmak için kadınını güçlendirmeli

Kadın istihdamı, kadın girişimciliği ve kadın temsili, Türkiye'nin en önemli büyüme kısıtlarından biri.

Işın KESTELLİ
İTB Başkanı ve İKV Yönetim Kurulu Üyesi

Türkiye ve Türk insanı gelişmek, zenginleşmek ve daha iyi yaşamak istiyor. Bu talep, giderek toplumun daha geniş katmanlarına yayılıyor. Sadece zenginleşmek değil, insani gelişmişlikte en ön saflarda olma

beklentisi, artık entelektüel bir tartışma olmaktan çıkıp toplumda karşılığı olan bir talep haline gelmiş durumda. Baktığımız zaman çeşitli ülkelerin, tarihin çeşitli dönemlerinde zenginleşmenin bir yolunu bulduklarını görüyoruz.

Esasen Türkiye'nin de gerçekten gelişmiş bir ülke haline gelmesinin ekonomik, sosyal ve yönetsel üç önemli boyutu var. Kadınımızın iş dünyasının içinde daha fazla ve daha güçlü yer alması, bu üç boyutun ortak paydalarından biri. Evet, Türkiye gerçekten gelişmiş bir ülke olmak istiyorsa daha fazla kadın istihdamına ve daha fazla kadın girişimciye ulaşmak zorunda. İş hayatında kadın sayısının artmasının, mevcut katılımların aşılması için önemli bir etken olduğunu düşünüyorum. Eşit işe eşit ücret ve çalışan annelerin hayatının kolaylaştırılması gibi konuları örnek vermek mümkün.

Kadın istihdamı, kadın girişimciliği ve kadın temsili, Türkiye'nin en önemli büyüme kısıtlarından biri. Kadınları-

mız, küresel rekabette yeterince ifade edemediğimiz çok değerli bir gücümüz. Eğer kadın girişimci oranımız yüzde 8 değil de, gelişmiş ülkelerdeki gibi yüzde 25'lerde olsaydı; kadınımızın işgücüne katılımı yüzde 31 değil de, yüzde 50 olsaydı bugün çok daha gelişmiş ve müreffeh bir ülke olurduk.

Fransa, Almanya, İtalya gibi pek çok ülkede halka açık büyük şirketlerin yönetim kurullarında yüzde 30'dan başlayan kadın kotaları var. Bizde ise halka açık şirketlerdeki yüzde 12 kadın üye oranıyla SPK'nın koyduğu gönüllü kota hedefinin henüz yarısında bile değiliz. Borsa İstanbul'da işlem gören şirketlerin sadece yüzde 3'ün kadın CEO'lar yönetiyor.

Bu uygulamalar esasen bir cinsiyet

eşitsizliğini gidermekten çok daha ileri bir verimlilik amacı taşıyor.

Bu nedenle devletimizin bir an önce;

- Kamu alımlarında kadın girişimcilere pozitif ayrımcılık düzenlemesi yapmasını,
- Kadın girişimcilerin finansmana, teşviklere ve bilgiye erişimini kolaylaştırıcı adımlar atmasını,
- Kadın girişimciliği ile ilgili icracı bir makam oluşturmasını bekliyoruz.

Türkiye için çok önemli bir çıpa ve hedef olan AB'ye tam üyelik yolunda kadınımıza yapılacak yatırımın, var olan gelişmişlik farkını azaltma amacına büyük katkı yapacağına hiç şüphe yok. ■

Türkiye'nin AB perspektifini ve hedefini koruması çok önemli. Attığımız adımlar, toplumumuzda kadının güçlendirilmesi ve eşitliğin sağlanması çabalarını olumlu etkiliyor

Sanem OKTAR
KAGİDER Başkanı

Türkiye'nin AB perspektifini ve hedefini koruması, bu yöndeki reformlarını sürdürmesi ülkemizin geleceği açısından büyük önem taşıyor.

8 Mart Dünya Kadınlar Günü, kadınların toplumsal mücadelesinin kat ettiği yolu her geçen yıl yeniden fark etmemize vesile olan bir gündür. Türkiye'de kadınların iş yaşamına ve sosyal yaşama katılımları ile eğitim fırsatları gibi alanlardaki istatistikler halen iç açıcı değil ve önümüzde çok uzun bir yol olduğunu gösteriyor. Az yol kat etmedik; ama daha yapmamız gereken çok iş var. Kadının erkekle eşitliği hepimizin kaygısı olmalı. Kadın, erkek hep birlikte eşitliğe ulaşmak için çaba göstermeliyiz. Bunu sağlayamadığımız her geçen gün kaybımız büyüyor. Ancak kazanacak çok şeyimiz var.

İçinde bulunduğumuz 21'inci yüzyılda halen dünyada ve ülkemizde toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaktan çok uzağız. Kadınların eşit fırsatlara sahip olmamaları; toplumsal, siyasal ve ekonomik hayatta halen sınırlı bir

şekilde yer alıyor olmaları önümüzde çözülmeyi bekleyen büyük bir sorun olarak duruyor. “Kadının yeri evidir, kadının asli ve tek sorumluluğu ev işleri ve çocuk bakımındır” gibi yerleşmiş düşünce biçimleri aslında istihdamda, girişimcilikte, toplumsal ve siyasi yaşamın her alanında kadının önündeki temel engelleri oluşturuyor.

Türkiye’nin AB perspektifini ve hedefini koruması, bu yöndeki reformlarını sürdürmesi ülkemizin geleceği açısından büyük önem taşıyor. Çünkü bu perspektif Türkiye’nin kalkınmasına ve toplumsal gelişimine ciddi bir destek sağlıyor. Bu yolda yürürsek, kadınların toplumdaki konumunu güçlendirmek ve cinsiyetler arasında, başta fırsat eşitliği olmak üzere tüm alanlarda dengeyi ve eşitliği sağlamak açısından önemli ilerlemeler kaydedeceğimiz kuşkusuzdur.

Standartlarımızı AB düzeyine yaklaştırmak için attığımız adımlar, toplumumuzda kadının güçlendirilmesi ve eşitliğin sağlanması çabalarını olumlu etkiliyor.

Kadının aile içinde birincil gelir getirici olarak değil de, çocuk ve yaşlı bakımından, ev işlerinin yapılmasından sorumlu kişi olarak görülmesi kadının

ekonomik hayata katılımının önündeki ilk engel. Bir kadın çalışmak istediğinde, önce evdeki sorumluluklarını yerine getirmesi ve ardından evdeki erkeğin onayının da olmasıyla ancak istihdama katılabiliyor. Pek çok kadın yeterli çocuk ve yaşlı bakım desteği olmadığı için üst pozisyonlara gelemeyen iş hayatından uzaklaşmak ve koptuklarında kalıyor.

Tabii kadınların dezavantajlı hale getiren yaklaşım biçimi işletmelerin, kurumların kültürlerinde de var. Kurum bu olumsuzluğu gidermek yönünde ciddi ve sistemli bir çalışma yürütmediği takdirde, iş hayatına katılmayı başarmış kadınların karşısına profesyonel kariyerleri açısından bir engel olarak çıkabiliyor.

Öte yandan, cinsiyet eşitsizliğinin sadece Türkiye’nin değil dünyanın da sorunu olduğunu söylemek gerekiyor. Dünya Ekonomik Forumu’nun raporuna göre, mevcut koşullarda dünyada cinsiyet eşitliği ancak 118 yıl sonra sağlanabilecek gibi görünüyor.

Kadınlar toplum ve iş hayatının her kesiminde ayrımcılığa maruz kalabiliyor ancak bununla başa çıkmayı da biliyorlar. Günümüzün akıllı şirketleri de artık iş yerlerinde kadınlarla

erkeklere eşit fırsat tanımları gerektiğini biliyorlar. Verimliliğin yolu buradan geçiyor. Özel sektör ve kamu kurumlarını cinsiyet eşitliğine duyarlı kurumlar yapmak için hepimize iş düşüyor.

KAGİDER’in projelerinden Fırsat Eşitliği Modeli (FEM) Sertifikası bu konuda başarılı örneklerden. Şirketler insan kaynakları politikalarında belirli kriterleri sağlayarak sertifika almaya hak kazanıyor ve kadınlarla erkeklere eşit fırsat tanıdıklarını kamuoyu nezdinde tescil ettirmiş oluyorlar. Özel sektör de, kamu da daha fazla sayıda başarılı kadını terfi ettirmekten, işe almaktan, kadınlara yatırımı artırmaktan geri durmazlarsa daha fazla kadını iş hayatında ve yönetim seviyelerinde görebiliriz.

Tabii iş hayatının öncesinde, eğitimde eşit fırsat yaratmak önem taşıyor. Ancak, eğitim alanına baktığımızda kadınların erkeklerle eşit fırsatlara sahip olmadıklarını görüyoruz. İyi olan nokta şu; kadınlar eğitime erişme imkânı yakaladıklarında sonuna kadar gidiyorlar. Üniversite mezunlarının yüzde 47’sini kadınlar oluşturuyor. Kısaca, meselenin özü eşit fırsatlar tanımak ve yaratmakta yatıyor. ■

Dr. Gülden TÜRK TAN
W20 Başkanı ve KAGİDER
Önceki Dönem Başkanı

Kadına öncelik tanıyan politikaların ülkeleri öne çıkarabileceği ispatlanmış durumda

Cinsiyet eşitliği alanında durum ve sorunlar nelerdir? Kadınların durumunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Cinsiyet eşitliği alanında başlıca dört ana başlıkta toplayabileceğimiz sorunlar var. Bunlardan birincisi devletin kadına bakış açısı. Vatandaşım, seçmenim ve de bir birey olarak değil de, aile reisinin altında yer alan bir birey bakış açısı olmaması, olursa da bunu aşabilmemiz lazım. Kadına öncelik tanıyan politikaların ülkeleri öne çıkarabileceği ispatlanmış durumda.

İkinci boyut ise özel sektörün kadına bakış açısı. Eğer bu alanda kadının katkısı ve farklı bakışı şirketime değer kadar yönü ile ele alınmıyorsa şirket için-

de çok olumlu bir denge kurulabiliyor. Aile baskısı da dâhil toplumun ve sosyal çevrenin baskısı ise üçüncü ele alınması gereken alan. Kadının çalışması, bir birey olması ve kendi ayakları üzerinde durması konusunda kadına gerekli desteği vermeyen bir çevre, sadece kadını değil, hem kadını hem de gelecek nesilleri darboğaza sürüklüyor ve toplumu daha az gelire ve daha az eğitime itiyor.

Sonuncu alan ise, gerek yetişme biçimimizden, gerekse bir önceki başlıktan kaynaklı, ne kadar üzerimizden atmaya çalışırsak da hepimizin içinde bir yerde yer alan hem kadının hem de erkeğin eşitlik konusundaki kökleşmiş ön yargıları veya perdeli bakış açıları. Örneğin, “kadın yönetici tayin ettik, umarım başarılı olur” bakış açısı. Erkek olunca endişe yok, ama tayin sırası kadına gelince biraz buruk bir bakışla bir izleme çabası ediniyoruz. Ne kadar eşitlikçiyiz desek de bu durum her yerde her zaman ortaya çıkabiliyor. İzlemeye giderken neden kadın sanatçı piyano çalabilir mi acaba diye endişe-

lenmiyoruz, ama yönetici olmasından endişelenebiliyoruz? Piyano çalmak da ciddi bir yetkinlik gerektiriyor. Cinsiyetçi bakış açısından kurtulabilmeniz bizim için önemli. İyi haber şöyle: Bakıyorum gençler bu konuda önceki nesillerden daha yetkin. Bu dört sorun alanını hep birlikte aşabilmemiz bizim için önemli.

Cinsiyet eşitliği alanında durum ve sorunlarla ilgili iyi haberler var mı? Gelişmeler neler?

Cinsiyet eşitliği açısından çok olumlu gelişmeler olduğunu düşünüyorum. Birincisi W20'nin (Kadın 20 – Women 20) kurulması. Bildiğiniz gibi G20 ülkeleri en büyük yirmi ülkenin, erkek yoğun bir enerjiye sahip, dünya lideri vasfı taşıyan, ülke liderlerinden oluşan bir yapı. G20 aynı zamanda dünya ekonomisinin yüzde 85'ini yönetiyor.

Bu liderler bir araya gelerek ve fikir birliği oluşturarak - ki kararlar böyle alınıyor - W20'yi kurmaya karar veriyorlar. Bu bir ilk. Erkek enerjisinin ön ayak olduğu, kurucusu olduğu bir

oluşum ve ülkelerin gelişmesine katkı verecek kapsayıcı ekonomik öneri paketlerinin oluşturulması için çalışıyor. Yani G20 ülkelerinin lider fikir önderlerini ve ekonominin içinde yer alan etkin kadınlarını bir araya getirerek soruyorlar: “Ülkelerimizin ileri gitmesi için neler yapmalıyız? Öneri paketi ve politikalar oluşturun, bu politikalar kapsayıcı politikalar olsun ki, ülkeler ekonomik kalkınma sağlasın ve bu kalkınma sürdürülebilir olsun.” Bu soruların cevabını arayacak olan W20'nin kuruluşunun öncüllüğünü yaptığı için ülkemiz ile gurur duyabiliyoruz. Yakın zamanda Dünya Bankası Grubu'nun Cinsiyet ve Kalkınma Danışma Kuruluna üye olarak davet edildim ve bu gurur verici görevde gördüm ki, ülkemiz W20'nin kurulmasına öncülük ettiği için tüm dünyadan alkış alıyor.

AB perspektifi, Türkiye’de cinsiyet eşitliği ile ilgili durumu nasıl etkilemektedir?

AB mevzuatı cinsiyetçi bakış açısını

İş dünyasında kadınların eşitliği en önemli konulardan biri. KAGİDER'de 2011 yılında Fırsat Eşitliği Sertifikası (FEM) oluşturduk.

ortadan kaldırmaya yönelik pek çok kural ve eşitlikçi bakış açısını destekleyen ve kapsayıcılığı genişletme çabasında olan bir dizi kural içeriyor. En önemlisi de insana bakış açısı. Kurallarımızda ve bakış açımızda, insana insan olarak değer verilmesini, ona saygı gösterilmesini ve hakların olduğunun öne çıkarılmasını özümseyebilirsek; bu bile tek başına kadına olan bakışı ve her noktada kadının kapsayıcı politikalara dâhil edilmesini sağlayacaktır.

AB reform sürecinin olumlu ve somut katkıları olduğunu düşünüyor musunuz?

AB reform sürecinin olumlu ve somut katkıları olması kaçınılmaz. Zira pek çok ülkede ortaya çıkan yasaların

bir arada getirilmesi ve ortak aklın oluşmasıyla ortaya çıkan bir takım kurallardan bahsediyoruz. Bunları olduğu gibi kanunlarımızın bir parçası haline getirirsek mutlak bir değer teşkil edecektir. Yasa karşısında benim yerel durumum diye bir şey yok; aksine pek çok hak ve kural evrensel. Biz bunu kendimize göre yasalastırılabilir diye de bir şey yok. Ne kadar uyum sağlayabilirsek o kadar kârda oluruz diye düşünüyorum. Trafikten insan haklarına; düşünce özgürlüğünden bir başkasının hakkına saygıya kadar her şeyi oturmuş bir düzeni bir kenara itmek çok akılcı bir davranış değil. Bu kuralların özümsemesi bizleri ileri götürecektir. Kadın hakları bakımından da çok olumlu katkısı olacaktır.

Bilhassa kadını kendisine ait gören ve şiddet uygulayan ve de öldürebilen kişilere karşı toplumun yeni bir bakış açısı kazanmasını sağlayacaktır. Kimenin kimseye ait olmadığını öğrendiğimiz gibi, bir başkasının fikirlerini ve düşüncelerini ifade etmesine imkân sağlamak ve hürmet göstermek alışkanlığı ülkemizin en büyük kazanımı olacaktır.

Özellikle iş dünyasında cinsiyet eşitliği, kadının temsili ve kadınların karşılaştıkları güçlükleri nasıl değerlendiriyorsunuz? Bu konuda ilerleme var mı?

İş dünyasında kadınların eşitliği en önemli konulardan biri. KAGİDER'de

2011 yılında Fırsat Eşitliği Sertifikası (FEM) oluşturduk. Pek çok değerli kurum bu sertifikayı alabilecek kurallar dizininin kurumlarında olduğunu ispatladı veya bu kurumlar uygulamalarını ve politikalarını denetçilere gösterdi ve sertifikayı almaya hak kazandı. Şimdi dünyada pek çok önemli uluslararası kurum da benzer çalışmalar yapıp, gerek kredi verirken gerek politika oluştururken şirketlere öncülük etmek için çalışmalar yapıyor. Eşitlikçi yaklaşım gösteren kurumlar sürdürülebilir ve başarılı olacak. Eşitlikçiliği reddeden veya eşitlikçiymiş gibi yapıp, bunu uygulamayı başaramayanların, uzun dönemde ekonomik alanda başarı olamayacağı kesin. Yapılan araştırmaların hemen hepsi kapsayıcı ve

eşitlikçi politikayı benimsemenin önemini ve katkısını ortaya çıkarıyor. “Bu ne kadar görülüyor?” dersiniz, bence hala yolumuz var ama şirketler akıllı oluşumlardır ve eşitlikçiliği politikaların kazanım sağlayacağını biliyorlar.

Cinsiyet eşitliğini sağlamak için hangi adımlar atılmalı?

W20 Bildirisi'nde cinsiyet eşitliğine giden yolu şu şekilde tarif ettik:

- Kadınların ekonomik alanda güçlendirilmelerinin eğitim, istihdam ve girişimcilik arasındaki bağlantıların güçlendirilmesi yolunda eğitimin ve istihdamın artırılması;
- Sosyal yardımlar (çocuk, yaşlı, hasta ve engellilerin bakımı) için gerekli altyapı mekanizmalarının tesis edilmesi ya da mevcut olanların iyileştirilmesi suretiyle iş ve özel hayat dengesinin desteklenmesi;
- Kamu ve özel sektörde yönetici konumlarındaki kadın sayısının artırılması;
- Kadınların finansal ve üretim varlıklarına ve piyasaya erişiminin sağlanması;
- İşyerlerinde ayrımcılığın ortadan kaldırılması, yasal hakların uygulanması ve fırsat eşitliğinin teşvik edilmesi;
- Kadınların ekonomik, sosyal ve politik ağlarının güçlendirilmesi;
- Kadınlara ait işletmelerin ve inovasyonun desteklenmesi;
- Sürdürülebilir tüketim eğilimlerinin ve yeşil büyümenin oluşturulmasında kadınların öncülüğünün desteklenmesi;
- Kadınlar için yeterli sosyal koruma sağlanması ve çalışma şartlarının iyileştirilmesi;
- Mevcut verilere ve ampirik çalışmalara dayalı bir izleme mekanizması geliştirilmesi.

Bu listenin de pek çok ülke tarafından kullanılmaya başladığını gururla görüyoruz. ■

Sosyal Medya: İletişimde Yeni Bir Çağ

M. Gökhan KİLİT
İKV Uzmanı ve AB
Bilgi Merkezi Koordinatörü

Mehmet POYRAZLI
İKV Uzman Yardımcısı ve
AB Bilgi Merkezi Koordinatörü

Geçtiğimiz ay bu köşeden AB İletişim Stratejisi ve AB Bilgi Ağı projesini sizlere kısaca tanıtmaya çalıştık. Bu ay ise bu iletişim stratejisinin en önemli araçlarından biri olan ve yeni medya olarak da adlandırılan sosyal medyayı ele alacağız.

Sosyal medya platformlarının gelişmesi ve yaygınlaşmasıyla, tek yönlü bilgi paylaşımından çift taraflı ve eş zamanlı bilgi paylaşımına geçildiğini gözlemlemekteyiz. Bir

başka ifade ile iletişim çağının çehresi hızlı şekilde değişti. Sosyal medya, henüz hayatımızın orta yerinde yer almadan önce, reklam ve pazarlama faaliyetleri, gazete, televizyon ve rad-

yo gibi mecralarda yer alıyordu. Fakat bu durum yeni reklam ve pazarlama alanlarının ortaya çıkmasıyla değişti. Pazarlama dersinin ilk konularından biri olan pazar konumlaması (*market positioning*) yani pazarlanan ürünün doğru tüketiciye ulaşması konusu, bugün sosyal medya platformlarının sahip olduğu potansiyel sayesinde önem kazandı. Çünkü bu mecralarda hesapları bulunan kişilerin cinsiyet, yaş ve ilgi alanları bilindiği için hedef kitle doğrudan belirlenerek reklam çalışmaları yapılabiliyor.

Siyasal iletişim ve diplomasiye kullanılan iletişim araçları, tıpkı pazarlama ve reklam alanlarında olduğu gibi sosyal medya platformlarını içine alarak genişlemeye devam ediyor. Yumuşak güç (*soft power*) kavramının dinamiklerini değiştiren sosyal medya, kamu diplomasinin en önemli araçlarından biri haline geldi. Sosyal medyada yer alabilmenin her geçen gün önem kazandığı bir dönemde, etki alanlarını artırmak isteyen devletler, sosyal medyanın gücünü sonuna kadar kullanmaya başladı. Geçtiğimiz günlerde "*wearesocial*" isimli internet sitesinin yayımladığı rakamlar ise bir hayli ilgi çekici. Dünya nüfusunun 7,5 milyara yaklaştığı günümüzde, internet kullanımının 3,419 milyar kişiye, aktif sosyal medya kullanıcılarının ise 2,307 milyar kişiye yükselmesi bu rakamlar arasında en dikkat çeken bölümü oluşturdu. Raporda, 80 milyon nüfusa sahip olan Türkiye'de 46,28 milyon kişinin internet kullanıcısı ve 42 milyon kişinin aktif sosyal medya kullanıcısı olduğu belirtildi.

İletişim projelerinin ciddi bir kısmının bu mecralara kayması, bu alanda yeni istihdam sahaları yarattı. Birkaç yıl öncesine kadar iletişim ajansları ile bu işi yürütmeyi tercih eden şirketler ve kurumlar, şimdilerde sosyal medya uzmanı veya dijital dönüşüm uzmanı titri altında işe alım yapmaya başladı.

@ikv1965

@ikv_ABBM

1965ikv

IKVİstanbulABBM

ikv1965

ikv

Öte yandan, üniversiteler de, yeni medya veya sosyal medya yönetimi başlıklı lisans ve yüksek lisans programları başlattı. Türkiye'nin AB Uzmanı olan İKV, bu değişimi yakından takip ederek sosyal medya iletişim stratejisini belirleyerek bu platformlarda yerini aldı. Bu strateji, İKV'nin yürütmüş olduğu faaliyetleri yaygınlaştırmayı ve kamu diplomasisi adına sosyal medya platformlarında paylaşımlar yapmayı amaçlıyor. Sosyal medya stratejisinin temel hedefi, İKV'nin marka değerini yükselterek kamuoyunda bilinirliğini artırmak. Twitter, Facebook, LinkedIn ve Youtube'da bulunan hesaplarımızı takip ederek, çalışmalarımızdan haberdar olabilirsiniz.

İKV İstanbul AB Bilgi Merkezi'nde Bu Ay

Türkiye'nin ilk AB Kütüphanesi ve AB Dokümantasyon Merkezi'ni bünyesinde bulunduran İKV, AB Bilgi Merkezleri Ağının Desteklenmesi Projesi'nin İstanbul ayağında önemli bir görev alarak, İstanbul'da AB Bilgi Merkezi faaliyetlerini üstleniyor.

İKV İstanbul AB Bilgi Merkezi, 3 Mart 2016 tarihinde, İSO'nun ev sahipliğinde, İstanbul Kemerburgaz Üniversitesi, Münster Üniversitesi

ve İKV işbirliği ile düzenlenen "2'nci Türk-Alman Uluslararası Vergi Hukuku Bienali'nde Otomatik Bilgi Değişimi Standardı ve Türk-Alman İşbirliği Olanakları" başlıklı seminerde bir bilgilendirme standı açtı. Katılımcılara AB konusunda yayımlar dağıtan AB Bilgi Merkezi Koordinatörleri, AB konusunda gelen soruları cevaplandırdı.

İKV AB Bilgi Merkezi Koordinatörleri, 23-24 Mart 2016 tarihinde, AB Türkiye Delegasyonu tarafından düzenlenen AB Bilgi Merkezi Ağı Koordinasyon toplantısına katıldı. Toplantı kapsamında, AB Türkiye Delegasyon Başkan Yardımcısı Béla Szombati, 20 ilden toplantıya katılan AB Bilgi Merkezi Koordinatörlerine, Türkiye-AB ilişkilerinde yaşanan son gelişmeleri aktardı. AB Türkiye Delegasyonu Basın ve İletişim Müdürü Deniz Yenel, Finans ve Sözleşmeler Yöneticisi Stephanie Tse, AB Türkiye Delegasyonu Sosyal Politikalar Sektör Başkanı Zeynep Aydemir ile AB Bakanlığı Koordinatörü Murat Özçelebi, katılımcılara birer sunum gerçekleştirdi. İKV İstanbul AB Bilgi Merkezi'nin Twitter ve Facebook'ta bulunan sosyal medya hesaplarını takip ederek, AB Bilgi Merkezi faaliyetlerinden haberdar olabilirsiniz. ■

1 Mart

ABAD'dan Üçüncü Ülke Vatandaşlarına Yönelik Önemli Karar

ABAD, 1 Mart 2016'da aldığı kararla, üye ülkelere sosyal yardım alan üçüncü ülke vatandaşlarına ikamet yeri zorunluluğu getirilebileceğine hükmetti. Söz konusu kararın mülteci krizine de önemli etkileri olabileceği belirtiliyor.

4 Mart

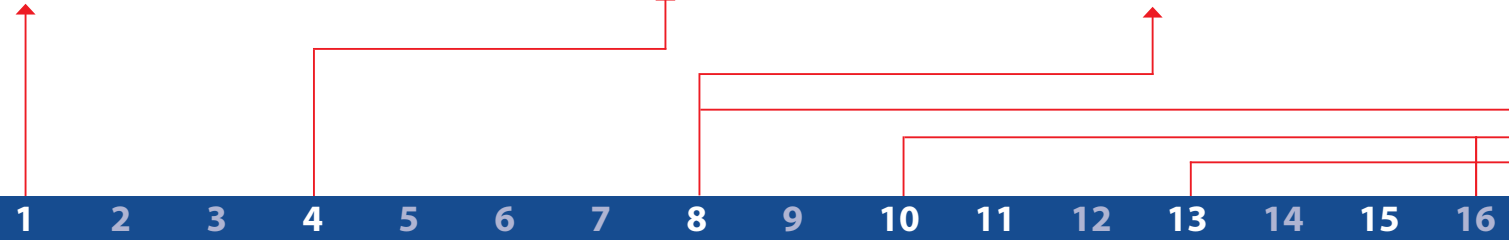
Komisyondan Schengen Sistemiyle İlgili Yol Haritası

Avrupa Komisyonu, 4 Mart 2016'da AB'nin dış ve iç sınırlarının yönetimiyle ilgili bir yol haritası sundu. Yol haritasında, yeni sisteme gerekli insani ve teknik kaynakların belirlenmesi için üye ülkeler ile Frontex'e çağrıda bulunuluyor.

8 Mart

Ekonomik Değerlendirme Raporları Yayımlandı

Avrupa Komisyonu, Avrupa Sömestri kapsamında 26 AB ülkesiyle ilgili ekonomik değerlendirme raporu yayımladı. Ekonomik değerlendirme raporunda, üye ülkelerin, tavsiye edilen önlemleri alma konusunda ilerleme kaydettiği belirtiliyor.

15 Mart

Avrupa Komisyonu'ndan Suriyeli Mültecilere İnsani Yardım

Avrupa Komisyonu, Suriye krizine yönelik 445 milyon avro değerinde insani yardıma bulunacağını açıkladı. Söz konusu yardım ile Suriye içinde ve komşu ülkeler; Türkiye, Lübnan, Ürdün'deki Suriyeli sığınmacılara destek olunması amaçlanıyor.

15 Mart

Yunanistan'a 300 Milyon Avroluk İnsani Yardım

AB Genel İşler Konseyi, AB sınırları içindeki mültecilere yönelik olarak kullanılmak üzere 700 milyon avroluk insani yardıma ilişkin yönergeyi onayladı. EURO ECHO adı verilen üç yıllık yardım mekanizması kapsamında, 300 milyon avroluk ilk dilim Yunanistan'daki 35 bin mülteci için verilecek.

21 Mart

Mogherini'nin Lübnan Ziyareti

AB Dışişleri ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi Federica Mogherini Lübnan'a gerçekleştirdiği ziyaret kapsamında, Lübnan Başbakanı Temmam Selam, Dışişleri Bakanı Cibran Basil, Meclis Başkanı Nebih Berri ve BM Lübnan Özel Temsilcisi Sigrid Kaag ile görüşürken aynı zamanda Suriye sınırı yakınlarındaki Bekaa bölgesinde bir mülteci kampını ziyaret etti.

8 Mart

Dünya Kadınlar Günü Kutlandı

Avrupa Komisyonu Başkan Yardımcıları Frans Timmermans, Kristalina Georgieva ve Yüksek Temsilci Federica Mogherini ile altı komisyon üyesi, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü için ortak bir açıklama yaparak toplumsal cinsiyet eşitliğinin teşvik edilmesi gerektiğini vurguladı.

10-11 Mart

AB Adalet ve İçişleri Bakanları Toplandı

AB Üye Devletlerinin Adalet ve İçişleri Bakanları, Türkiye ile AB'nin yük paylaşımı ve göçmen krizinin kontrolü ana gündemiyle toplandı. Toplantıda 7 Mart tarihli Türkiye-AB Zirvesi'nin sonuçlarına ilişkin olumlu mesajlar verildi.

13 Mart

Almanya'da Aşırı Sağ Yükseliyor

Almanya'da Baden-Württemberg, Rhineland-Palatinate ve Saxony-Anhalt eyaletlerinde yapılan parlamento seçimlerinde; göçmen karşıtı tavrıyla bilinen Almanya için Alternatif Partisi (*Alternative für Deutschland*) oylarını artırdı.

22 Mart

Belçika'da Terör Saldırısı

Belçika'nın başkenti Brüksel'de, Zaventem Havalanı ile AB kurumlarına oldukça yakın Maelbeek metro istasyonunda gerçekleşen iki ayrı terör saldırısında toplam 38 kişi yaşamını yitirken 170 kişi yaralandı. Saldırının sorumluluğunu IŞİD terör örgütü üstlendi.

29-30 Mart

AP Başkanı Schulz'un Kıbrıs Ziyareti

AP Başkanı Martin Schulz Kıbrıs'ı ziyaret ederek Yeşil Hattın her iki tarafında da temaslarda bulundu. Schulz'un ziyareti, Kıbrıs'ta sürdürülen yeniden birleşme müzakerelerine güçlü bir destek mesajı niteliği taşıyor. Schulz, Kıbrıs'ta çözümün tarihi bir adım olacağına dikkat çekti.

30 Mart

13'üncü AB-Hindistan Zirvesi

13'üncü AB-Hindistan Zirvesi, dört yıllık aradan sonra Brüksel'de gerçekleştirildi. Zirveye AB Konseyi Başkanı Donald Tusk ve Avrupa Komisyonu Başkanı Jean-Claude Juncker ve Hindistan Başbakanı Shri Narendra Modinin katıldı. Zirvede ticaret, enerji, su, göç ve güvenlik gibi konular ele alındı.

3-4 Mart

AB Konseyi Başkanı Donald Tusk'un Türkiye Ziyareti

AB Konseyi Başkanı Donald Tusk mülteci krizini görüşmek üzere Türkiye'yi ziyaret etti. Tusk ziyareti kapsamında Başbakan Prof. Dr. Ahmet Davutoğlu ve Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ile bir araya geldi. Görüşmelerde mülteci krizi ve diğer konular ele alındı.

4 Mart

Vize Serbestliği Diyalogu İkinci İlerleme Raporu Yayımlandı

Avrupa Komisyonu, Türkiye ve AB arasında devam eden vize serbestliği diyaloguna ilişkin İkinci İlerleme Raporu'nu yayımladı. İkinci Raporla birlikte Türkiye'nin bugüne kadar sağladığı ilerlemenin ve vize serbestliğinin göç üzerindeki olası etkilerinin de ele alındığı bir çalışma belgesi yayımlandı. Rapor, Türkiye-AB ilişkilerinin geleceği açısından kilit önem taşıyor.

7 Mart

Türkiye-AB Zirvesi Brüksel'de Gerçekleşti

Mülteci krizine ilişkin gerçekleşen zirvede taraflar, mülteci krizinin çözümüne ilişkin 3 milyar avro ek yardım ve Geri Kabul Anlaşması'nın ardından Türk vatandaşlar için vize serbestliğinin Haziran 2016 tarihinden itibaren uygulanması konusunda anlaşıldılar.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16

13 Mart

Ankara'da Terör Saldırısı

Ankara Kızılay'da düzenlenen terör saldırısında 34 kişi hayatını kaybetti ve 125 kişi yaralandı. Son beş ayda Ankara'da gerçekleşen 3'üncü saldırının ardından AB Dışişleri ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi Federica Mogherini ile Avrupa Komisyonu'nun Genişleme Müzakerelelerinden Sorumlu Üyesi Johannes Hahn ortak bir taziye mesajı yayımladı.

15 Mart

2015 AP Türkiye Raporu Taslağı AFET'te Kabul Edildi

AP Türkiye Raportörü Kati Piri tarafından hazırlanan 2015 Yılı AP Türkiye Raporu taslağı, AP Dış İlişkiler Komitesi'nde (AFET) kabul edildi. Yapılan oylamada 42 AP üyesi lehte, 11 AP üyesi aleyhte oy kullanırken 11 AP üyesi çekimser kaldı. Taslak raporun 14 Nisan 2016 tarihinde AP Genel Kurulu'nda ele alınması öngörülmüyor.

16 Mart

Mülteci Kriziyle İlgili 6 İlke Belirlendi

Avrupa Komisyonu tarafından belirlenen ilkelere göre, Türkiye'den Yunan adalarına geçen göçmenlerin geri kabulüyle ilgili hukuki korumalar belirlenmesi, yeniden yerleştirme planı, Vize Diyalogu'nun hızlandırılması; mülteciler fonu ödemelerinin ve müzakerelerin hızlandırılması, Suriye içindeki insani şartların iyileştirilmesi sağlanacak.

8 Mart

Başbakan Davutoğlu, Tsipras ile İzmir'de Bir Araya Geldi

Başbakan Davutoğlu, Türkiye-Yunanistan Yüksek Düzeyli İşbirliği Konseyi'nin 4'üncü Toplantısı kapsamında Yunanistan Başbakanı Alexis Tsipras ile bir araya geldi. Liderler, ortak basın toplantısında mülteci krizine yönelik işbirliğinin önemini vurguladı.

9 Mart

Türkiye-Belçika Dışişleri, Adalet ve İçişleri Bakanları Toplantısı

Türkiye-Belçika Dışişleri, Adalet ve İçişleri Bakanları Toplantısı'nın 3'üncüsü Ankara'da gerçekleşti. Her iki ülkenin Dışişleri, Adalet ve İçişleri Bakanları ile çok sayıda bürokratin katıldığı toplantıda, terörle mücadele, adli ve polis işbirliği, konsolosluk konuları ile bölgesel ve uluslararası konular ele alındı.

11-13 Mart

Dışişleri Bakanı Çavuşoğlu'nun İngiltere Ziyareti

Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu İngiltere'nin Bath şehrinde düzenlenen 5'inci Türk-İngiliz Tatlıdil Forumu'na katıldı. Forumda Türkiye ve İngiltere arasında sağlık, eğitim, enerji ve savunma sanayinde işbirliği olanakları ele alındı.

17-18 Mart

Türkiye-AB Zirvesi Düzenlendi

AB ve Türkiye liderleri, Kasım 2015'ten bu yana 3'üncü kez mülteci krizine kalıcı ve sürdürülebilir bir çözüm için Brüksel'de bir araya geldi. Taraflar, Türkiye üzerinden AB'ye düzensiz göçü sona erdirecek adımlara ilişkin anlaşmaya vardı.

23-24 Mart

AB Bakanı Bozkır'ın Finlandiya Ziyareti

Helsinki'de 23-24 Mart 2016 tarihlerinde resmi temaslarda bulunan AB Bakanı ve Başmüzakereci Büyükelçi Volkan Bozkır, Finlandiya Dışişleri Bakanı Timo Soini, AB İşlerinden Sorumlu Devlet Sekreteri Kare Halonen ve Finlandiya Parlamentosu'nda AB İşlerinden Sorumlu Büyük Komiteyle bir araya geldi.

29-31 Mart

AB Bakanı Bozkır'ın Slovenya Ziyareti

AB Bakanı Volkan Bozkır, resmi ziyaret kapsamında Slovenya Cumhurbaşkanı Borut Pahor, Başbakan Miro Cerar ve Ulusal Meclis Başkanı Milan Brglez ile görüştü. Ziyarete ikili ilişkiler, Türkiye-AB ilişkileri, göç krizi, vize serbestliği ve terörle mücadele ele alındı.

“Mülteci Krizi” Perspektifinden Türkiye-AB İlişkileri

İlişkilerin geleceği konusunda umutların yitirildiği bu dönemde, AB İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana dünyada yaşanan en ciddi mülteci krizine oldukça hazırlıksız yakalandı.

Nilgün ARISAN ERALP
TEPAV AB Enstitüsü Direktörü

Geçtiğimiz sonbaharda, bir yandan Türkiye-AB ilişkilerinden umut kesilmişken, bir yandan da uluslararası camiada saygın bir konuma sahip, demokratik ve ekonomik bakımdan gelişmiş bir Türkiye için AB çıpasının gerekli olduğu tartışılmaktaydı. Bir başka ifadeyle, toplumun bazı kesimleri, ilişkilerin yeniden canlanmasını demokrasi, temel hak ve özgürlükler ve hukukun üstünlüğü alanlarında yaşanan gerilemeyi tersine çevirecek, ülkenin iç barışını ve ekonomik istikrarını yeniden sağlama ve dış politikadaki yalnızlığını giderme potansiyeline sahip dengeleyici bir unsur olarak görmekte, ancak katılım sürecindeki sıkıntının aşılabilmesine ilişkin umut taşımamaktaydı.

İlişkilerin geleceği konusunda umutların yitirildiği bu dönemde, AB İkinci

Dünya Savaşı'ndan bu yana dünyada yaşanan en ciddi mülteci krizine oldukça hazırlıksız yakalandı ve 2015 yılında yaklaşık bir milyon mülteci alan Almanya'nın başını çektiği bazı AB ülkeleri mültecilerin önemli bir bölümüne sığınma hakkı veren ülkelerle etkileşimini artırma kararı aldı¹. Buradaki temel amaç, Avrupa'ya düzensiz göç akışını engelleyerek iskan plan ve programları vasıtasıyla meşru sığınmacılardan bir kısmını AB'ye düzenli şekilde alacak bir süreç oluşturmaktır. Böylece göçmen akışı yavaşlatılabilecek, kamuoyunun tepkisini azaltılabilecek, oy kaybı ve AB'de ırkçı aşırı sağın yükselmesi engellenebilecekti. Beklentiler bu yöndeydi.

Türkiye'nin, 2 milyon 700 bin Suriyeli “misafir” bulundurması ve Yunanistan üzerinden AB'ye yönelik düzensiz göçmen akışının önemli bir bölümünün Türkiye

çıkışı olması nedeniyle ülke doğal olarak AB'nin acilen işbirliğine gitmek istediği anahtar konumunda bulunmaktaydı.

AB'nin uzun süreden sonra ilk defa 29 Kasım 2015 tarihinde Türkiye ile gerçekleştirdiği zirve toplantısında tarafların mülteci krizine çözüm için yapacakları işbirliğinin parametrelerinin yer aldığı ortak eylem planı kabul edildi ve bu alanda işbirliği yapması karşısında Türkiye ile ilişkilerde atılacak olumlu adımlar açıklandı. Türkiye, yasadışı yollarla AB'ye girmeye çalışan göçmenleri geri alacak, ülkede "geçici koruma" altında bulunan "misafirler" in, özellikle de Suriyelilerin sosyo-ekonomik durumlarını iyileştirecek, işgücü pazarına erişimleri için çalışma izni verecek, insan kaçakçılığının önlenmesi için AB ile işbirliği yapacaktı. AB'de de isteyen üye ülkeler 29 Kasım

2015 öncesi Türkiye'ye girmiş bulunan belirli sayıda nitelikli mülteciyi kabul edecekti. Buna göre, AB Suriyeli "misafirlerin" Türkiye ile daha sağlıklı bir bütünleşme sağlayabilmeleri için 3 milyar avroluk bir yardım yapacak, Türkiye ile vizelerin kalkması için hazırlıklar hızlanacak ve katılım süreci canlandırılmaya çalışılacaktı. Bu kararlar doğrultusunda iki tarafta da çalışmalar başladı ve 14 Aralık 2015 tarihinde iki yıldan sonra ilk defa bir müzakere faslı (17'nci Fasıl: Ekonomik ve Parasal Politika) açıldı.

Yeni "Mülteci Anlaşması"

Bu gelişmeleri takiben 7 Mart 2016 tarihinde gerçekleşen yeni bir zirvede Türkiye yukarıda bahsi geçen eylem planının yükümlülüklerini tam anlamıyla yerine getirmek için yeni taleplerle

ortaya çıktı ve 18 Mart 2016 tarihinde taraflar arasında yeni ve daha kapsamlı bir anlaşmaya varıldı.

Söz konusu anlaşmanın ana unsurları şöyle sıralanabilir:

- Türkiye'den Yunanistan'a 20 Mart'tan sonra giden düzensiz göçmenlerin başvuruları teker teker incelenerek uluslararası hukuk ve AB müktesebatı gereğince iltica başvuruları kabul edilmeyenler Türkiye'ye geri gönderilecek;
- Yunanistan'dan Türkiye'ye geri gönderilen her bir Suriyeli için, AB Türkiye'den bir mülteci alacak, şimdilik AB tarafından 72 bin kişiyle sınırlanan bu sayı söz konusu sınıra yaklaşırsa sistem gözden geçirilecek, bu sınırı aşarsa mekanizma sonlandırılacak;

7 Mart 2016 tarihinde gerçekleşen zirvede Türkiye, eylem planının yükümlülüklerini tam anlamıyla yerine getirmek için yeni taleplerle ortaya çıktı.

- AB tarafından Türkiye vatandaşlarına uygulanan vizelerin kaldırılmasına yönelik yol haritasının tüm koşullarının Nisan ayında yerine getirilmesine bağlı olarak Avrupa Komisyonu vize serbestisi için nihai değerlendirme yapılarak AB Bakanlar Konseyi ve AP'nin onayına sunacak,
- AB, 29 Kasım 2015 tarihinde alınan karar doğrultusunda Türkiye'ye yapılacak 3 milyar avroluk yardımın geçici koruma altındaki Suriyelilerin sağlık, eğitim, altyapı, gıda vb. alanındaki gereksinimlerini karşılamaya yönelik projeleri için kullanımını hızlandıracak, bu miktar söz konusu proje alanlarında kullanılıp tüketildiğinde, 2018 yılı sonuna kadar 3 milyar avro daha verilecek,
- Katılım müzakerelerinin canlandırılmasına yönelik karar doğrultusunda, 33 sayılı Mali ve Bütçesel Hükümler faslı bu yılın ilk yarısında açılacak.

Anlaşmanın Uygulanmasına Yönelik Sorunlar ve Soru İşaretleri

Söz konusu anlaşma ilk bakışta Türkiye'nin taleplerinin yerine getirildiği, Almanya'nın, özellikle Almanya Başbakanı Angela Merkel'in ve Yunanistan'ın üstündeki baskıyı hafifleten, sınırlı sayıda mültecinin hayatını riske atmadan AB'ye ulaşabileceği bir olanak yaratmaktadır. Ayrıca anlaşma Türkiye'ye uygulanan vizelerin kaldırılması ve katılım müzakereleri sürecinin

canlandırılması yönünde de önemli bir adım olarak nitelendirilmektedir. Ancak anlaşma, aynı zamanda uygulanmasına yönelik sorunların yanı sıra, geleceğe yönelik bir çok soru işareti de barındırmaktadır.

Anlaşmanın uygulanmasına yönelik endişeler daha çok AB kaynaklıdır ve Yunanistan'ın kurumsal kapasite eksikliği nedeniyle bu işin altından nasıl kalkacağına ve anlaşmanın göçmenlerin Yunanistan'a gelme yönündeki istekliliğini azaltıp azaltmayacağı konusuna yoğunlaşmıştır. Daha şimdiden Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK), Yunanistan'da göçmenlerin arzuları hilafına tutuldukları merkezlerin "konsantrasyon kampı" niteliğine büründüğünü belirterek, bu sürece katkıda bulunmayacağını açıklamış bulunmaktadır.

Uygulamaya yönelik bir sorun da Yunanistan'ın düzensiz göçmenleri geri göndermesi için Türkiye'nin "güvenli üçüncü ülke niteliği" taşıması gerekliliğidir. Bazı uzmanlar², Türkiye'nin "Mültecilerin Statüsüne Dair Sözleşme"ye uyguladığı "coğrafi kısıtlama" nedeniyle, geri kabul edilecek kişilerin Türkiye'de yapacakları sığınma başvurusu sonucunda, mülteci oldukları yönünde kanaat getirilirse, bu kişilerin başka bir ülkeye yerleştirilmeleri gerekeceğini, bunun da söz konusu anlaşmaya aykırı bir uygulama olacağını ifade etmektedirler.

Anlaşmaya ilişkin soru işaretleri de daha çok Türkiye'yi ilgilendirmektedir. Türkiye ile AB arasında "1-1 Suriyeli değişimi"ne AB tarafından konulan 72 bin sınırı da soru işareti oluşturmaktadır. 2015 yılında Türkiye'den Yunanistan'a 844 bin göçmen gittiği³ ve bunun yarısının Suriyeli olduğu göz önüne alınırsa Türkiye'den geri alınacak Suriyeli sayısının hayli yetersiz olduğu ortaya çıkacaktır.

Ayrıca Türkiye'ye, bu anlaşma sonucunda AB'den yapılacak mali yardımların AB tarafından kabul edi-

lecek, Suriyeli mültecilere yönelik projelere harcanması gerekmektedir ki, AB'de bu sürecin ne kadar yavaş işlediğini bilenler, bu konuda kısa vadede bir fayda beklememektedir. Ayrıca uzmanlara⁴ göre, "Almanya'da yapılan hesaplamalar uyarınca bir mültecinin entegrasyonuna (barınma, beslenme, sağlık ve eğitim) yıllık 15 bin avro harcanması beklenirken" Türkiye'de böyle bir hesaplama yapılmış değildir.

Vizelerin Haziran 2016 tarihinde kaldırılması ise anlaşmada da belirtildiği gibi Türkiye'nin tarafların 16 Aralık 2013 tarihinde üzerinde anlaştıkları "Vize Yol Haritası"nın koşullarını Nisan ayı içinde yerine getirmesine bağlıdır. Yol haritası koşullarının yerine getirilip getirilmediği konusunda teknik değerlendirmeyi yapacak olan Avrupa Komisyonu bu konudaki ikinci Raporunu Mart ayı başında yayımlamış ve Türkiye'nin yol haritasında yer alan 72 kriterin yarısını yerine getirdiğini açıklamıştır. Komisyon son Raporunda Türkiye'nin bütün kriterleri yerine getirdiği tespiti yapsa bile nihai karar AB Bakanlar Konseyi'ne (nitelikli çoğunlukla) ve AP'ye (mutlak çoğunlukla) ait olacaktır. Şu anda bile Bakanlar Konseyi'nde başını Fransa'nın çektiği bazı ülkeler ve AP'deki parti grupları vizelerin kaldırılmasına karşı olduklarını açıklamışlar ve de Türkiye'nin özellikle kriterlerin temel haklar alanında ciddi sorunlar yaşadığını dile getirmişlerdir.

Anlaşmanın Türkiye'nin katılım sürecini canlandıracağı beklentisine gelince, Türkiye'nin talebi gereğince GKRY tarafından tek taraflı bloke edilen ve katılım süreci açısından önemli fasıllar – 23 sayılı Yargı ve Temel Haklar ve 24 sayılı Adalet, Özgürlük ve Güvenlik – yerine, şu an için hiçbir aciliyet taşımayan 33 sayılı Mali ve Bütçesel Hükümler⁵ faslının açılmasına karar verilmesi bu konuda çok iyimser olunmasını engellemektedir.

Sonuç

Türkiye ve AB arasında 18 Mart 2016 tarihinde yapılan ve "mülteci anlaşması" olarak atıfta bulunulan anlaşmaya ilişkin sorunların ve anlaşmaya ilişkin beklentilerin gerçekçi olmasının gerekliliğinin gündeme getirilmesi Türkiye-AB ilişkilerinin canlanmasına karşı olma ve/veya anlaşmaya kötümser yaklaşma şeklinde eleştirilebilmektedir.

Aksine, anlaşmaya uygulanabilir olması yönündeki endişelerle yaklaşanların önemli bir bölümü her iki taraf açısından da sürdürülebilir nitelikte ve mültecilere de fayda sağlayabilecek bir uzlaşma görmek istemektedirler. Ayrıca, özellikle Türkiye'de beklentilerin bilgiye dayanmayan şekilde yanlış yönetilmesinin son derece olumsuz sonuçlanabilme olasılığının da önüne geçilmesini amaçlamaktadırlar.

Bütün bunların yanı sıra bu bağlamda Türkiye'nin de AB nezdinde çok acil ve büyük bir sorunun çözümü için mecburen işbirliği yapılan ve ilişkilere ortak değerlerden ziyade ortak çıkarların yön verdiği⁶ bir ülke olarak değil, AB'ye katılım perspektifine sahip ve bu nedenle evrensel değerleri benimsemesi önemsenen bir aday ülke olarak görülmesi istenmektedir. ■

¹ Stephen Lehne vd., 2015, "The Roots of Europe's Refugee Crisis", Carnegie Europe, Carnegie Endowment for International Peace, <http://carnegieeurope.eu/2015/10/01/roots-of-europe-s-refugee-crisis/ii3>, Erişim Tarihi: 24.03.2016

² İGAM İltica ve Göç Araştırmaları Derneği, 2016, "Göç Uzmanları Türkiye-AB Sığınmacı Görüşmelerini Değerlendiriyor: İşbirliği Olacak mı?", Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi.

³ BBC Türkçe, "2015'te Türkiye'den Yunanistan'a 844 Bin Mülteci Gitti", 30 Aralık 2015 http://www.bbc.com/turkce/haberler/2015/12/151230_turkiye_gocmen_yunanistan, Erişim Tarihi: 24.03.2016

⁴ İGAM İltica ve Göç Araştırmaları Derneği, 2016, "Göç Uzmanları Türkiye-AB Sığınmacı Görüşmelerini Değerlendiriyor: İşbirliği Olacak mı?", Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi.

⁵ Bu alandaki müktesebat üyelikle birlikte AB bütçesine sağlanacak fonlar için gerekli mali kaynaklara (öz kaynaklar) ilişkin kuralları kapsamaktadır.

⁶ Dimitar Bechev & Nathalie Tocci, 2015, "What They did not tell you at the EU-Turkey Summit", <https://euobserver.com/opinion/131330>, Erişim Tarihi: 24.03.2016

18 Mart Uzlaşısı, Türkiye ve AB Arasında Yeni Bir Karşılıklı Bağımlılık Alanı Oluşturuyor

Doç. Dr. Çiğdem NAS
İKV Genel Sekreteri

1 8 Mart 2016 tarihinde Başbakan Davutoğlu AB Konseyi üyeleri ile 29 Kasım 2015 Zirvesi'nden sonra üçüncü kez bir araya geldi. İki taraf arasında Ekim ayından beri devam eden görüşmelerin son aşamasını oluşturan Zirvede görüş birliği sağlandı ve 7 Mart Zirvesi'nde Başbakan Davutoğlu tarafından gündeme getirilen teklifler Ege adalarından Türkiye'ye iade edilen her Suriyeli için Türkiye'den bir Suriyelinin AB ülkelerinde yerleştirilmesi ve Türk vatandaşları için vize serbestliğinin Ha-

ziran ayında gerçekleşmesi kabul edildi.

Zirvede, mülteci krizini çözümlenmek için ortak eylem planı çerçevesinde bugüne kadar atılan adımlar vurgulandı ve Türkiye'de Suriyelilere çalışma imkânı sağlanması, Suriye ve diğer ülke vatandaşları için vize uygulaması getirilmesi, sahil güvenlik ve polis tarafından güvenlik ve sınır korumanın güçlendirilmesi, AB ile bilgi paylaşımının artırılması ve Türkiye Mülteci Aracı altında 3 milyar avronun kullanılmasına başlanması olumlu gelişmeler olarak kaydedildi.

İki taraf arasında gerçekleşen 7 Mart Zirvesi'nde, Başbakan Davutoğlu, Türkiye'den Yunanistan'a geçen, Türkiye karasularında yakalanan ve uluslararası koruma için gerekli koşulları sağlamayan düzensiz göçmenlerin Türkiye'ye iadesi karşılığında, Türkiye'de kamplardaki Suriyeli mültecilerin AB ülkelerine yerleştirilmesi planını önermişti. Bunun yanında göçmen kaçakçılığı ile mücadelenin artırılması da üzerinde durulan konular arasında yer almıştı.

7 Mart Zirvesi'ndeki görüşmelerin sonuçlandırılması açısından önem taşıyan 18 Mart Zirvesi'nde Türkiye'den Yunanistan'a giden düzensiz göçün sonlandırılmasına yönelik önlemler üzerinde iki taraf arasında uzlaşmaya varıldı. Bu uzlaşmanın bir bölümü de mülteci meselesinin ötesinde Türkiye-AB ilişkilerinin canlandırılmasına yönelik önlemleri içeriyor.

Zirvede Varılan Anlaşma Neleri İçeriyor?

Zirvede aşağıdaki 10 madde üzerinde uzlaşma sağlandı:

1. 20 Mart 2016 tarihinden başlayarak, Türkiye'den Yunanistan'a geçen tüm yeni düzensiz göçmenler Türkiye'ye iade edilecek. Bu iade sürecinde, toplu sınır dışı etme gibi bir olayın yaşanmamasına dikkat edilecek ve mülteci hukukunun temel ilkelelerinden "non-refoulement" (zulüm riski olan yere geri göndermeme ilkesi) ilkesine dikkat edilecek. Bu kamu düzeninin tesis edilmesi için olağandışı ve geçici bir önlem olarak öngörülüyor. Yunan adalarına ulaşan göçmenler kayıt altına alınacak ve iltica prosedürlerine uygun olarak muameleye tabi tutulacaklar. Siyasi iltica talebinde bulunmayan veya başvurusu geçersiz bulunan göçmenler Türkiye'ye iade edilecek. Düzensiz göçmenlerin iade maliyeti AB tarafından karşılanacak ve Türk ve Yunan yetkililer işbirliği için ikili düzenlemeler üzerinde anlaşacak. Göçmenlerin Yunanistan'dan Tür-

kiye'ye iade edilmesi, Türkiye'nin mültecilerin haklarının korunacağı ve mültecilere uluslararası koruma sağlayacak "güvenli ülke" olarak kabulüne dayanıyor.

2. Türkiye'ye Yunan adalarından iade edilen her Suriyeli için, Türkiye'den bir Suriyeli AB'de yerleştirilecek. Türkiye'ye iadelerin başlaması ile birlikte başlayacak bu uygulama için, Komisyon, AB Ajansları, Üye Devletler ve BM Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin yer alacağı bir mekanizma oluşturulacak. Daha önce AB'ye düzensiz yollarla girmeyen veya girmeye çalışmamış olan göçmenlere öncelik verilecek. AB Üye Devletlerinin 20 Temmuz Zirvesi'nde kararlaştırıldığı Üye Devletler arasında paylaştırılan kotadan kalan 18 bin kişilik yer bu şekilde doldurulacak. Daha fazla mültecinin AB'ye yerleştirilmesi söz konusu olur ise, benzer bir gönüllü kota sistemi uygulanacak ve 54 bine kadar Suriyeli AB ülkelerinde yerleştirilebilecek. Türkiye'ye iadelerin bu sayılara yaklaşması durumunda mekanizma gözden geçirilecek; bu sayıyı aşarsa mekanizma durdurulacak. Bu durumda, Türkiye'ye iade edilecek ve bunun karşılığında AB'nin Türkiye'den kabul edeceği Suriyeli sayısı en fazla 72 bin olabilir.

3. Türkiye, AB'ye düzensiz göç için oluşabilecek yeni kara ve deniz güzergâhlarını engellemek için gerekli önlemleri alacak ve bunun için komşu ülkelerle işbirliği yapacak.

4. Türkiye ve AB arasındaki düzensiz geçişler önemli ölçüde azaldığı zaman, Gönüllü İnsani Kabul Programı aktif hale gelecek ve AB Üye Devletleri gönüllü olarak bu programa katkıda bulunacak.

5. Vize Serbestliği Yol Haritası, Türk vatandaşları için vize zorunluluğunun en geç Haziran 2016 sonuna kadar kaldırılması hedefine yönelik olarak hızlandırılacak. Bunun koşulu Türkiye tarafından yol haritasında yer

alan tüm kriterlerin tamamlanması olacak. AB Türkiye'nin bu güne kadar yol haritasında bulunan 72 kriterden 35'ini yerine getirdiğini ifade ediyor. Türkiye bunun için gerekli adımları atacak ve Avrupa Komisyonu kriterlerin yerine getirilmesi ile ilgili bir değerlendirme yaparak Nisan sonuna kadar uygun bir teklifte bulunacak ve bu teklif doğrultusunda AP ve Konsey nihai kararı verecek.

6. AB Türkiye ile işbirliği içinde, mülteciler için ayrılan 3 milyar avronun kullanılmasını hızlandıracak ve Mart sonundan önce Türkiye'nin belirleyeceği geçici koruma altındaki kişiler için ek projeler için de fon sağlayacak. Mülteciler için özellikle sağlık, eğitim, altyapı, gıda ve diğer yaşam giderlerini içeren somut projelerin yer alacağı ilk liste iki tarafça bir hafta içinde oluşturulacak. Bu kaynakların tamamen kullanılma aşamasına gelindiğinde ve yukarıda yükümlülüklerin karşılanmasına bağlı olarak, AB 2018 sonuna kadar 3 milyar avro ek fon sağlayacak.

7. Türkiye ve AB Gümrük Birliği'nin güncellenmesine yönelik devam eden çalışmaları memnuniyetle karşıladıklarını ifade ettiler.

8. Türkiye-AB 29 Kasım 2015 Zirvesi'ndeki ortak bildiriye belirtildiği gibi, katılım sürecinin yeniden canlandırılması konusundaki taahhütlerini yineledi. 14 Aralık 2015 tarihinde açılan ekonomik ve parasal politika ile ilgili 17'nci fasıldan sonra Hollanda Dönem Başkanlığı sırasında 33'ncü fasıl açılacak. Komisyon bununla ilgili bir teklifi Nisan ayında sunacak. Diğer fasılların açılması için hazırlık çalışmaları hızlandırılmış bir biçimde devam edecek. Mevcut kurallar uyarınca Üye Devletlerin pozisyonlarına hanel gelmeyecek. Üye Devletlerin pozisyonlarına atıfta bulunulması, fasılların açılmasını engelleyen GKRY'nin tek taraflı blokajının devam edeceğini gösteriyor. Bu fasıllar arasında enerji, yargı ve

AB, 1 Haziran sonrasında; sınır muhafızları, iltica uzmanları, çevirmen gibi kaynaklar sağlayarak destek olacak.

- temel haklar ve adalet, özgürlük ve güvenlik gibi kritik fasılların bulunması, söz konusu blokaj aşılmadan katılım sürecinin nasıl hızlandırılacağı sorusunu akıllara getiriyor.
9. AB ve Üye Devletler, özellikle Türkiye sınırı yakınındaki belirli bölgeler olmak üzere, Suriye'deki insani koşulların geliştirilmesi için Türkiye ile birlikte çalışacak. Bu şekilde yerel halk ve mültecilerin daha güvenli bölgelerde yaşaması mümkün olacak.

Anlaşma Nasıl Yürüyecek?

Türkiye ve AB, Anlaşmada öngörülen adımların her ay birlikte gözden geçirilmesini kararlaştırdı. 18 Mart Türkiye-AB Zirvesi'nden önce bir araya gelen AB Üye Devletleri, göç krizi karşısında ortak

olarak oluşturulan stratejiyi yinelediler. Bu stratejinin önceliğini dış sınırların kontrolünün yeniden sağlanması ve bu şekilde Schengen Alanı'nın yeniden tesis edilmesi oluşturuyor.

Bunun için özellikle Yunanistan'da göçmenlerin kayıt altına alınacağı merkezler oluşturulması ve iltica prosedürlerinin hızlandırılması için AB'nin destek sağlaması öngörüldü. AB aynı zamanda, Türkiye ve Yunanistan arasındaki Geri Kabul Anlaşması uyarınca ve 1 Haziran sonrasında Türkiye-AB Geri Kabul Anlaşması uyarınca Yunanistan'ın düzensiz göçmenleri iade etme kapasitesini güçlendirmek için de sınır muhafızları, iltica uzmanları ve çevirmenler gibi kaynaklar sağlayarak destek olacak. Komisyon, Yunanistan'a sağlanacak destek için bir operasyonel plan oluşturacak. Yunanistan'daki mülteci ve göçmenlerin insani koşullarını iyileştirmek için acil yardım sağlanacak. Yunanistan'daki mültecilerin diğer AB ülkelerine yerleştirilmeleri için Üye Devletlerin mevcut taahhütleri uyarınca, yeni imkânların yaratılması sağlanacak.

Her ne kadar Türkiye'ye iadelerin 20 Mart itibarıyla başlaması öngörülse de, gerekli hazırlık olmadan bunun başlayamayacağı yetkililer tarafından belirtiliyor. 18 Mart Cuma günü yaklaşık bin 500 kişinin Ege'yi geçerek adalara çıktığı belirtiliyor ki bu sayı bir önceki günün iki katını oluşturuyor. Yunanistan Başbakanı Alexis Tsipras, 2 bin 300 güvenlik ve hukuk uzmanının bu anlaşmayı yürürlüğe koymak için Yunanistan'a gitmesini beklediğini belirtti. Almanya ve Fransa'nın 600 polis ve iltica uzmanı göndereceği açıklandı. Ege adalarına ulaşan göçmenlerin iltica başvurularının değerlendirilmesi için tercüman ve iltica uzmanı gibi birçok görevliye ihtiyaç duyulacağı için iadelerin 4 Nisan tarihine kadar başlayamayacağı düşünülüyor. 15 Mart itibarıyla, Yunanistan'da AB Ajansları ve Üye Devletlerden yetkililer olmak üzere 892 kişi görev yapıyor.

AB Kapsamlı Göç Stratejisi ve Sıcak Noktalar

AB'nin göç konusundaki kapsamlı stratejisi, Batı Balkanlar gibi transit geçiş ülkelerini, Libya gibi AB'ye giden göç rotalarından biri olan Orta Akdeniz rotası üzerindeki kırılma noktaları oluşturan ülkeleri, göçmen kaçakçılığı ile etkili mücadeleyi içeriyor. AB'nin sınır ülkelerinde oluşturulan sıcak noktalar stratejinin önemli bir ayağını oluşturuyor. 17 Mart itibarıyla İtalya ve Yunanistan'da mültecilerin kayıtlarının yapıldığı, parmak izlerinin alındığı, iltica başvurularının yürütüldüğü, talebi kabul edilenlerin yeniden yerleştirilmek için beklediği, talebi reddedilenlerin ise iadesi için gerekli işlemlerin yapıldığı 8 operasyonel sıcak nokta bulunuyor. Yunanistan'daki 4 sıcak noktadaki kapasitesi ise 5 bin 550 kişi. İtalya'da 2, Yunanistan'da ise 1 sıcak nokta daha inşa edilmesi öngörülmüyor.

Türkiye ve AB arasında mülteci akını kapsamında düzensiz göçün önlenmesinde anlaşmaya varılması, iki taraf arasındaki ilişkilerde yeni bir döneme işaret ediyor. Ancak bu sürecin etkili bir şekilde işlemesi Türkiye ve AB arasında, işbirliği kültürü ve güvenin gelişmesini sağlayacaktır. Son tahlilde, Türkiye'nin AB'nin kapsamlı göç politikasına uyumu için en uygun ve etkili mekanizma üyelik müzakerelerinde ilgili faslın müzakere edilmesi çerçevesinde olacaktır.

Mülteci Anlaşması Nasıl Bir Karşılıklı Bağımlılık Oluşturuyor?

18 Mart Uzlaşısına kadar kaydedilen gelişmeler, AB ve özellikle Almanya'nın mülteci akınına önlemek için Türkiye'ye güvendiğini ortaya koydu. Bu konuda Türkiye ile bir anlaşma sağlanması neredeyse tek seçenek olarak Almanya Başbakanı Angela Merkel tarafından öne sürüldü. AB'ye yönelik düzensiz göçün

kontrol altına alınmasında, Türkiye'nin işbirliği AB açısından birinci öncelik haline geldi ve bu durum iki taraf arasında göç politikaları alanında güçlü bir karşılıklı bağımlılığa önyak oldu. AB, en önemli transit göç ülkelerinden biri olan Türkiye'nin sınır kontrollerini güçlendirmesi, göçmen kaçakçılığını önlemesi ve AB'den gönderilen düzensiz göçmenleri kabul etmesini talep ederken, Türkiye de Suriyeli mültecilere yönelik çeşitli hizmetlerin sağlanması ve göç hukukunun modernizasyonu süreçlerinde AB'nin teknik, mali ve idari desteğine ihtiyaç duydu. Görülüyor ki, iki taraf için de önem taşıyan bir konu olan göçün kontrolü ve göçmenlerin entegrasyonu alanlarında Türkiye ve AB'nin birlikte çalışmasından başka bir çözüm mümkün değil. Bu alanda AB ve Türkiye'yi birbirine muhtaç eden karşılıklı bağımlılık iki taraf arasında güven ve işbirliği kültürünün tesisi açısından da yararlı olabilir. ■

İkinci Raporun Ardından: Vize Serbestliği Diyalogunda Öne Çıkanlar

Ahmet CERAN
İKV Uzman Yardımcısı

Avrupa Komisyonu, Türkiye ile AB arasında devam etmekte olan vize serbestliği diyaloguna ilişkin ikinci değerlendirme Raporunu, 4 Mart 2016 tarihinde yayımladı. Rapor, Türkiye-AB ilişkilerinin geleceği açısından kilit önem taşıyor.

Raporun mart ayında açıklanacağı yönündeki ilk ipuçları, göçmen kriziyle mücadelede karşılıklı irade mesajlarının verildiği, 29 Kasım 2015 tarihli Türkiye-AB Zirvesi'nde gündeme gelmişti. Aynı Zirve'de oluşan olumlu havayla birlikte Türk vatandaşlarının vizesiz Avrupa hayali için Ekim 2016, her zamankinden daha fazla zikredilen bir tarihe dönüşmüştü. Bu çerçevede ikinci Raporun, 7 Mart 2016 tarihli Türkiye-AB Zirvesi'nden hemen önce açıklanması, stratejik bir hamle olarak görülebilir.

Komasyon'un Türkiye-AB Vize Serbestliği Diyalogu'na ilişkin Birinci Değerlendirme Raporu 20 Ekim 2014 tarihinde yayımlanmıştı. Birinci Rapor, Komisyon tarafından 72 ayrı kriterde, Türkiye'nin vize serbestliğine yönelik

gerçekleştirmesi öngörülen reformlar ve Türkiye'nin bu alanlardaki performansı değerlendirilmişti. Birinci Rapor'da bahsi geçen 72 kriter, 5 ayrı tematik blokta mercek altına alınmıştı: Belge Güvenliği (Blok 1), Göç Yönetimi (Blok 2), Kamu Düzeni ve Güvenliği (Blok 3), Temel Haklar (Blok 4), Düzensiz Göçmenlerin Geri Kabulü (Blok 5). O tarihten bu yana İKV, Türk vatandaşlarına vizesiz Avrupa'nın kapılarını açacak 72 kritere ilişkin değerlendirmelerini ve tavsiyelerini üretmeye devam ediyor.

Birinci Rapor'da olduğu gibi ikinci raporda da 5 ayrı blokta, Ekim 2014 tarihinden bu yana vize serbestliği yol haritasının karşılanmasına yönelik atılan adımlar ve yerine getirilmesi gereken kriterler ortaya koyuluyor. 72 kriter değerlendirilirken ilk bakışta Komisyon'un

yapıcı bir yaklaşım sergilediği göze çarpıyor. Ayrıca Raporda öne sürülen kriter ve tavsiyelerin oldukça net ve ölçülebilir olduğunu belirtmekte de fayda var.

Raporun Belge Güvenliği Bloğunda Öne Çıkanlar

Türkiye'nin Ekim 2014 tarihinden önceki dönemde de etkin reformlar gerçekleştirdiği Belge Güvenliği Bloğu, Ekim 2014 tarihinden sonra da Türkiye'nin vize serbestliği yolunda en iyi performansı ortaya koyduğu ve Türkiye-AB Vize Serbestliği Yol Haritası'nda yer alan kriterlerin karşılanmasında etkin hamleleri yerine getirdiği blok. Az sayıdaki biyometrik olmayan pasaportların da toplatılmasıyla birlikte, Türkiye'de güncel konjonktürde biyometrik özellikler taşımayan hiçbir pasaportun kalmamış olması, blok dahilinde atılan en olumlu adım kabul ediliyor.

Bununla birlikte şüphesiz, belge güvenliğine ilişkin bir takım alanlarda reform ihtiyacı devam ediyor. Öncelikli olarak 2252/2004 sayılı Konsey Tüzüğü ile uyumlu, parmak izi dahil belirli işaretileri içeren pasaportların yürürlüğe girmesi gerekiyor. İkinci Raporla birlikte Komisyon'un paylaştığı bilgilere göre, IPA fonları kapsamında Aralık 2015'in sonunda AB desteği ile bu alanda bir proje başlatılmış durumda.

Raporun Göç Yönetimi Bloğunda Öne Çıkanlar

Komisyon, Göç Yönetimi Bloğu kapsamında, Ekim 2014 tarihinden bu yana Türk yetkili makamlarının önemli reform hamleleri hayata geçirdiği görüşünde. Devam eden göçmen kriziyle birlikte, Göç Yönetimi Bloğu, ikinci raporda en fazla üzerinde durulan, en detaylı değerlendirmeleri içeren ve en uzun bölüm. Konu, büyük ölçüde Suriye'deki çatışmalar ve Suriyeli göçmenlerle bağlantılı ele alınmış durumda.

İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün artan kapasitesi, ikinci Rapora en olumlu yansıyan gelişme. Bununla birlikte Suriyelilere yönelik

22 Ekim 2014 tarihinde uygulamaya koyulan geçici koruma statüsü ve 15 Ocak 2016 tarihinden bu yana geçerli olan çalışma izni de ikinci Raporda öne çıkıyor. Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun her fırsatta Komisyon tarafından referans gösterilmesinin yanı sıra, Kanunun etkin işleyişi için bir takım ileri önlemler bekleniyor. Komisyon, Türk yetkili makamlar tarafından uluslararası koruma başvurularının zamanında ve etkin cevaplandırılması ve bu süreçlere ilişkin verilerin toplanması noktasında sorunların devam ettiği görüşünde. Öte yandan, 26 ayrı kampta 250 binden fazla sayıda Suriyeliye barınma ve hizmetlere ulaşım imkanı sağlanmasına ve toplamda 2.5 milyonun üzerinde Suriyeliye geri göndermeme ilkesi kapsamında Türk sınırlarının açılmasının takdirle karşılanmasına rağmen, Komisyon, Türkiye'deki Suriyelilerin sosyal ve ekonomik entegrasyonuna ilişkin bir takım kriterler öne sürüyor. Bu çerçevede Raporda paylaşılan, Türkiye'deki Suriyeli çocukların 400 bin kadarının eğitime erişiminin olmadığı yönündeki verilerin önümüzdeki dönemde üzerinde durulması gerekiyor.

Konunun Raporda üzerinde durulan bir diğer boyutu, düzensiz göçün kaynağı ülkelerin vatandaşlarına Tür-

kiye tarafından uygulanan vizelerin niteliği. Suriye vatandaşlarının üçüncü ülkelerden Türkiye'ye girişlerinde uygulanan vizelerin olumlu sonuç verdiği görülüyor ki, Komisyon verilerine göre, 1-7 Ocak 2015 tarihlerinde 41 bin 718 Suriyeli limanlar ve havaalanları üzerinden Türkiye'ye giriş yaparken, vize uygulamasının geçerli olduğu 8-18 Ocak 2016 tarihleri arasında bu yollarla Türkiye'ye giriş yapan Suriyelilerin sayısı bin 155'e düşmüş durumda. Fakat Komisyon, Raporda Türkiye'yi, düzensiz göçün kaynağı diğer ülkelerin vatandaşlarına yönelik vize rejimini de gözden geçirmeye çağırıyor.

AB'ye giriş yapmak amacıyla Türk sınırlarından geçen düzensiz göçmenlerin sayısı ise vize serbestliğinin önündeki en temel teknik engel. Komisyon, Türk yetkili makamların, düzensiz göçmenlerin Türkiye üzerinden AB'ye geçişini yeterli oranda önleyemediği görüşünde. İkinci Raporda, 2015 yılında Türk kara ve deniz sınırları üzerinden AB'ye geçiş yapan düzensiz göçmenlerin sayısı 888 bin 457 olarak kaydedildi. Bu sayının, 2014 yılında Türkiye üzerinden AB'ye geçiş yapan düzensiz göçmenlerin 17 katı olduğu belirtildi. İkinci Rapora yansıdığı üzere Komisyon, AB'ye düzensiz göçmen akınının önüne geçilebilmesi için Türkiye ile

İkinci Raporun 7 Mart tarihli Türkiye-AB Zirvesi'nden hemen önce açıklanması stratejik bir hamle olarak görülebilir.

Yunanistan ve Bulgaristan arasındaki işbirliğine büyük önem veriyor.

Raporun Kamu Düzeni ve Güvenliği Bloğunda Öne Çıkanlar

Komisyon, bu blok dahilinde öne sürülen kriter ve önerilerin, birinci ve ikinci bloktakinden daha az oranda uygulamaya koyulabildiği görüşünde. Kamu Düzeni ve Güvenliği Bloğu kapsamında Türkiye'de adli ve cezai meselelere ilişkin yapısal reformların gerçekleştirilmesi ve kriterlerin karşılanabilmesi için Komisyon, Türkiye-AB Vize Serbestliği Yol Haritası'nda belirtilen uluslararası sözleşmelere ve AB müktesebatına uyum sağlanmasını; bunlara uyumlu iç hukuk düzenlemelerinin yürürlüğe koyulmasını en temel

gereklilik olarak görüyor. Öte yandan, yol haritasında yer alan çok sayıda uluslararası nitelikte belgenin henüz imzalanmadığı, onaylanmadığı veya yürürlüğe koyulmadığı görülüyor.

Yol haritasında belirtilen 4 adet Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nin onaylanması, Rapora olumlu yansıyan gelişmeler arasında kabul edilse de ilgili sözleşmelerin ulusal mevzuatta nasıl yer bulacağı soru işareti. Özellikle 19 Şubat 2016 tarihinde onaylanan Kişisel Verilerin Korunmasına ilişkin 108 sayılı Avrupa Konseyi Sözleşme'nin öne sürdüğü, AB ve Avrupa Konseyi standartlarında bir kişisel verilerin korunması kanununun oluşturulması büyük önem taşıyor.

Öte yandan, üçüncü blok kapsamında öne sürülen bir diğer öncelikli kriterin karşılanabilmesi, yani Europol

ve Eurojust ile etkin işbirliğinin sağlanabilmesi için de Türkiye'nin AB standartlarında bir kişisel verilerin korunması mevzuatını uygulamaya koymasına gerekiyor. Komisyon'un öne sürdüğü ve vize serbestliği için hukuki reformun gerekli kabul edildiği bir diğer alan yolsuzlukla mücadele. Komisyon, Türkiye'nin bu alanda sivil toplumla işbirliğine dayanan, denetlenebilir bir ulusal eylem planı oluşturmasını bekliyor. Yolsuzlukla mücadeleye yönelik atılan her adımın ve gerçekleştirilen mevzuat değişikliklerinin GRECO tavsiyeleri ile uyumu da mühim.

Raporun Temel Haklar Bloğunda Öne Çıkanlar

Komisyon, temel haklar alanında çok sayıda kriterin yerine getirilmiş olduğunu öne sürse de, belirli alanlarda daha ileri aşama reformların gerekli olduğunun altını çiziyor. İkinci Rapor'da yer alan değerlendirmeler, özellikle Terörle Mücadele Kanunu'nun AB müktesebatıyla uyumlaştırılmasına, Roman kökenli vatandaşların toplumsal entegrasyonuna ve AIHM içtihadı ile AIHS'e uyumun sağlanmasına yoğunlaşıyor.

Rapor dahilinde Komisyon, ayrımcılıkla mücadeleye, yukarıda bahsi geçen alanların hepsiyle bağlantılı şekilde önem gösteriyor ve bu alanda devam eden mevzuat çalışmalarının, AB standartlarıyla uyumlu olması gerektiğinin altını çiziyor. Dolayısıyla bu çalışmaların sivil toplumun ve kamuoyunun bütün kesimlerinin hassasiyetlerini gözetir nitelikte olması, AB'ye uyumun ötesinde toplumsal kazanımlar açısından da kritik bir mesele.

Düzensiz Göçmenlerin Geri Kabulünde Öne Çıkanlar

Bu alanda Komisyon'un en çok üzerinde durduğu konu, Türkiye ile halihazırda geçerli geri kabul anlaşmasının daha etkin şekilde işlemesi. Türkiye'nin Yunanistan tarafından ortaya koyulan geri kabul taleplerine zamanında yanıt vermesi, olumlu geri dönüşlerin sayısını artırması, reddedilen geri kabul ta-

leplerine ise net açıklamalar getirmesi bekleniyor.

Öte yandan, Türkiye ile AB arasında imzalanan geri kabul anlaşmasının gereklerinin de 1 Haziran 2016 tarihinden itibaren etkin bir şekilde yerine getirilmesi, kriterlerin karşılanması için temel gerekliliklerden biri. Mayıs 2015 tarihinden bu yana İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, Türkiye'nin geri kabul yükümlülüklerine ilişkin yetkili makam rolünü üstleniyor. O tarihten itibaren Yunanistan tarafından gerçekleştirilen geri kabul başvurularına olumlu geri dönüş sayılarında gözle görülür bir artış olduğu dikkat çekiyor.

Tablo Her Zamankinden Daha Olumlu

2015 yılında üst üste gerçekleşen genel seçimlerle ve hükümetin kurulamamasıyla birlikte oluşan siyasi iklimin sonucu olarak 2015 yılında vize serbestliğine yönelik reformlar istenen hızla gerçekleşmemiş ve "vizesiz Avrupa" için daha önce de zikredilmeye başlanan 2016 yılı, gerçek dışı bir hayale dönüşmüştü. Öte yandan, 2015 yılının sonu ve 2016 yılının başından itibaren Türkiye-AB ilişkilerinin kazandığı hızla, göçmen krizinin Türk iç ve dış siyaseti açısından kilit bir role ulaşmasıyla ve teknik reformlara verilen önemin artmasıyla birlikte tablonun değişmeye başladığı görülüyor.

Yukarıda detaylı şekilde değerlendirilen ikinci Rapor'da olumlu bir dilin hâkim olduğunu, öne sürülen "ev ödevlerinin" önemli bir bölümünün, siyasi iradenin ortaya koyulması halinde kısa vadede gerçekleştirilebileceğini ifade etmek gerek. Bununla birlikte Rapor'daki ana gündemi göçmen krizinin oluşturduğu dikkat çekiyor. Türkiye üzerinden AB'ye yönelik gerçekleşen düzensiz göç akınına ilişkin meseleler, 5 blokta da Türkiye'nin önüne ev ödevi olarak koyuluyor. Dolayısıyla önümüzdeki dönemde, en azından orta vadede Türk vatandaşlarına vizesiz Avrupa'nın kapılarının açılabilmesi için Türkiye'nin, sınırları üzerinden gerçekleşen düzensiz göçü kontrol altına alması birincil öncelik gibi duruyor.

Genişleme yorgunluğu yaşayan Avrupa ve reform yorgunluğu yaşayan Türkiye için vize serbestliği diyalogunun benzersiz bir yenilenme ve başarı deneyimine dönüşmesini umuyoruz. Bütün bu öngörülerde bulunurken, temkinli şekilde müzakere masasında kalmak gerektiğini belirtmek gerekir. Schengen sisteminin tehlikede olduğu ve AB'de popülist iklimin hız kazandığı bir dönemde beklenmedik gelişmelerin, süreci yavaşlatabilecek ulusal, bölgesel ve küresel dinamiklerin ortaya çıkması halinde bile siyasi iradenin korunması ve her şartta teknik reformlara devam edilmesi gerektiğinin de altını çiziyoruz. ■

EU - Turkey

Brussels 07.03.2016 Brüksel

Mart 2016: Türkiye-AB İlişkilerinde Zirveler Ayı

Yeliz ŞAHİN
İKV Uzmanı

Mehmet POYRAZLI
İKV Uzman Yardımcısı ve AB Bilgi Merkezi
Koordinatörü

Türkiye-AB ilişkileri alanında çalışmalar yürüten birçok araştırmacının yaptığı yorum ve analizlere baktığımızda, ilişkilerde bazı tarihlerin dönüm noktası niteliğinde olduğunu gözlemliyoruz. 10-11 Aralık 1999 tarihinde gerçekleşen Helsinki Zirvesi, 16-17 Aralık 2004 tarihinde gerçekleşen Brüksel Zirvesi gibi bazı tarihler, ilişkilerde önemli dönüm noktaları olarak tarihin tozlu sayfalarında öne çıkıyor. Çok kısa bir zaman içinde, önce 29 Kasım 2015, sonra 7 Mart ve 17-18 Mart 2016 tarihlerinde gerçekleşen Zirveler

de konunun tarihsel açıdan yeni referans noktalarını oluşturmaya aday... Bir diğer ifadeyle, Türkiye-AB ilişkilerinde dönüm noktası sayılabilecek günlere tanıklık ettiğimiz bir dönemden geçiyoruz...

Türkiye-AB ilişkilerinin ana çerçevesini oluşturan katılım müzakereleri sürecinin suni ve siyasi birtakım engeller nedeniyle tıkanıdığı bir dönemde, AB'nin İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana en ciddi mülteci kriziyle karşı karşıya kalması, Türkiye'nin AB nezdindeki önemini artırdı. Özellikle 2015 yılında yaklaşık 885 bin göçmenin, Türkiye üzerinden Yuna-

Türkiye - AB

nistan'a geçiş yapması ve kış koşullarına rağmen 17 Aralık-31 Ocak 2016 tarihleri arasında bu sayının 110 bini geçmesi, AB sistemi üzerinde büyük bir baskı yarattı¹. AB'nin en büyük kazanımlarından biri sayılan ve 1985 yılından beri adım adım oluşturulan Schengen Alanı'nın tehdit altına girmesi, 2014 yılında görevde gelen Juncker Komisyonunun görevde olduğu 5 yıl için yeni bir genişlemeye kapıyı kapatan söylemine rağmen Türkiye-AB ilişkilerinde bir canlanmayı da beraberinde getirdi, her ne kadar sığınmacı krizi ekseninde de olsa...

7 Mart Zirvesi'ne Nasıl Gelindi?

Geçtiğimiz yaz aylarında, soruna ortak bir çözüm bulunması için hareketen geçen Almanya Şansölyesi Angela Merkel, çoğu AB ülkesinden yeterli desteği

bulamadı. AB ülkeleri, kota sistemi ile alması planlanan 160 bin sığınmacı ve mültecinin yalnızca 40 bin kişisini alabildi. Son olarak da Avusturya, Macaristan ve Slovenya gibi ülkeler sınırlarını kapatarak bireysel önlemler alma yoluna giderken, Fransa, Belçika ve Danimarka gibi bazı Üye Devletler ise terör tehdidi sebebiyle sınır kontrollerini yeniden başlattı. Giderek içinden çıkılmaz bir hale gelen bu kaotik ortamda, tüm umutlar 7 Mart'ta toplanan Türkiye-AB Zirvesi'ne bağlandı. Zirve'nin hemen öncesinde Paris'te bir araya gelen Merkel ile Hollande, buluşma sonrası iki temel konuya dikkat çekti. Birincisi, Suriyeli mültecilerin Avrupa'ya gelmemesi için atılacak adımlar ve Türkiye'de bulunan Suriyelilere AB'nin doğrudan yardımı, ikincisi ise Suriye'de yaşana iç savaşın

Alınan önlemlerin mülteci akınını durdurmakta yetersiz kalması sonucu, bazı Üye Devletlerin sınırlarını kapatmasıyla 40 bini aşkın mültecinin Yunanistan'da sıkışması ve bazılarının da sınır kontrollerine başlaması, Schengen sistemini temelden sarsarken umutlar Türkiye ile varılacak uzlaşya bağlandı. Yoğun zirve maratonunun ardından nihayet 18 Mart 2016 tarihinde Konsey binasından beyaz duman yükseldi.

durmasının mülteci akınını azaltacak nihai ve en kritik adım olacağı idi. Zirve öncesindeki genel kanı, AB için temel önceliğin Batı Balkan göç güzergâhının bir an önce kapanarak düzensiz göçün önlenmesi olacağı ve AB liderlerinin de Türkiye'nin imzaladığı geri kabul anlaşması ve 29 Kasım 2015'de ortak eylem planı kapsamındaki taahhütlerini yerine getirmesi için Türkiye'ye baskı yapacağı yönündeydi. Fakat beklenenin aksine, Türkiye'nin masaya koyduğu öneriler, Avrupalı liderleri hazırlıksız yakaladı.

Top Beklenmeyen Köşeden Geldi

Türkiye, Zirve'de sığınmacı krizine çözüm getirecek ve Türkiye-AB arasında işbirliğini güçlendirecek yeni bir teklif sundu². Ankara'nın önerileri arasında; Yunan adalarına geçen düzensiz göçmenlerin, hızlı bir şekilde geri kabul edilmesi, kaçak göçün en çok yaşandığı Midilli, Sakız, Sisam, İleryo ve İstanköy'de (Kos) sığınmacı ve göçmen akışını izleyecek birimler kurulması ve "1'e ►►

18 Mart mülteci uzlaşısı, 29 Kasım 2015 tarihinde varılan mülteci uzlaşısına kıyasla kapsamı bakımından daha iddialı ve insan kaçakçılarının çalışma modelini çökertmek için ciddi potansiyele sahip.

1" tabir edilen uygulama kapsamında Türkiye'nin Yunan adalarından geri kabul ettiği her bir Suriyeli için Türkiye'den başka bir Suriyeli'nin bir AB ülkesine yerleştirilmesi bulunuyordu. Ayrıca, AB tarafından Suriyeli sığınmacılar için ayrılan 3 milyar avroluk mevcut fonun aktarımının hızlandırılması ve bu meblağın iki katına çıkarılması Türkiye'nin talepleri arasında yer aldı. Türkiye ile AB arasındaki devam eden üyelik müzakerelerin canlandırılması için GKRY'nin tek yanlı olarak bloke ettiği Enerji; Yargı ve Temel Haklar; Adalet, Özgürlük ve Güvenlik; Eğitim ve Kültür ile Dış, Güvenlik ve Savunma Politikası fasıllarının açılması ve daha önce Ekim 2016 olarak açıklanan vizesiz seyahat tarihinin öne çekilerek en geç haziran

ayı sonuna kadar AB tarafından sağlanması da Türkiye'nin önerdiği teklifin diğer maddelerini oluşturdu.

Zirve sonrası düzenlenen ortak basın toplantısında konuşan Komisyon Başkanı Juncker, krizin çözümünde prensipte anlaşıldığını belirterek, Türkiye birçok açıdan oyunu değiştirecek teklifler getirdiğini ifade etti³. Türkiye'nin tekliflerini gözden geçirmek için zaman isteyen AB liderleri, Justus Lipsius binasından 17 ve 18 Mart tarihlerinde yeniden görüşmek üzere ayrıldı. Zirve sonrası bazı kesimler Merkel-Rütte-Davutoğlu görüşmesinde üzerinde anlaşılan bu önerilerle oldubitti hissi yaratıldığı, bazı diğer kesimler de Türkiye'nin AB'ye şantaj yaptığı iddiasında bulundu. İnsan hakları grupları, mültecilerin Türkiye'ye geri gönderilmesi konusunda alarma geçerken, yeni fasılların açılması önerisi de Kıbrıs meselesini bir kez daha gündeme taşıdı.

Mülteci Uzlaşısında Öne Çıkanlar

18 Mart 2016 tarihinde gerçekleştirilen Zirve'de, aylar süren diplomatik çabaların, Brüksel-Ankara ve Berlin-Ankara hattında yoğunlaşan üst düzey ziyaret trafiğinin sonucunda, nihayet Justus Lipsius Binası'ndan beyaz duman yükseldi. Ankara'nın taleplerini büyük ölçüde karşılayan ve -eğer uygulanabilirse- Avrupa'ya mülteci akınını büyük ölçüde azaltacak anlaşma üzerinde mutabakat sağlandı⁴. 18 Mart mülteci uzlaşısı, 29 Kasım 2015 tarihinde varılan mülteci uzlaşısına kıyasla kapsamı bakımından

daha iddialı ve insan kaçakçılarının çalışma modelini çökertmek için ciddi potansiyele sahip. Buna karşılık uzlaşi mükemmel olmaktan uzak, insan hakları örgütleri anlaşmanın yasallığına ve uygulanabilirliğine yönelik çekinceler taşıyor. Anlaşmanın mimarlarından Almanya Şansölyesi Merkel ise mülteci uzlaşısının birçok zorlukla karşılaşacağıının ve önemli hukuki zorlukların üstesinden gelmeleri gerekeceğinin farkında⁵.

Mutabakatın en tartışmalı maddesi, şüphesiz, Türkiye üzerinden Yunan adalarına geçen tüm düzensiz göçmenlerin 20 Mart 2016 tarihi itibarıyla Türkiye'ye iade edilmesini içeren ilk madde. Mutabakatta bu sürecin AB hukuku ve uluslararası hukuk ilkeleri uyarınca işleteceği; iadelerin kitlesel geri gönderme şeklinde değil, mülteci hukukunun köşe taşı kabul edilen zulüm ve hayati tehlike tehdidi bulunan yeri geri gönderme ilkesine (*non-refoulement*) uygun şekilde yönetileceği belirtiliyor. Ayrıca bunun kamu düzeninin tesis edilmesi için olağandışı ve geçici bir uygulama olduğunun altı çiziliyor. Bu şekliyle en azından kâğıt üzerinde insan hakları örgütleri tarafından yönetilebilecek eleştirilerin önüne geçilmeye çalışıldığı görülüyor.

Mutabakata göre, Yunan adalarına ulaşan göçmenler kayıt altına alınacak, yapılan iltica başvuruları, AB Sığınma Usulleri Yönergesi uyarınca Yunan mercileri tarafından BM Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) ile işbirliği içerisinde bireysel olarak işleme konularak, siyasi iltica talebinde bulunmayan veya başvurusu geçersiz bulunan göçmenler; maliyeti AB tarafından karşılanmak suretiyle Türkiye'ye iade edilecek. Başvurunun geçersiz sayılması durumunda geri gönderme; Türkiye'nin "ilk iltica ülkesi" ya da "güvenli üçüncü ülke" kavramlarına dayanarak yapılabilecek.

Sürecin aksaklıklar olmadan işletilebilmesi için de 20 Mart itibarıyla Türkiye'de Yunan yetkililer, Yunan adalarında

da Türk yetkililer yerleştirilmeye başlandı. Ekonomik krizin etkisindeki Atina'nın altyapı ve lojistik açısından anlaşmanın uygulanması için gerekenlerin altından tek başına altından kalkamayacağı açık. Komisyon Başkanı Jean-Claude Juncker, anlaşmanın uygulanmasının zorluğunu vurgularken Herkül'ün 12 imkânsız görevine atıfta bulunarak, bunun özellikle Yunanistan için bir "Herkül görevi" olacağı benzetmesini yapıyor⁶. Komisyona göre, anlaşmanın uygulanabilmesi için Yunanistan'a iltica başvurularını ele almak üzere; sığınma görevlileri, yargıçlar ve çevirmenlerden oluşan 4 bin kişilik bir görevli ordusunun yerleştirilmesi gerekiyor. Mülteci uzlaşısının yürürlüğe girmesinden sadece birkaç gün sonra uzlaşının uygulanmasına yardımcı olacağı belirtilen BMMYK'nin mültecilerin Yunanistan'da kendi iradeleri dışında gözaltında tutuldukları gerekçesiyle operasyonlarını askıya aldığı açıklaması da anlaşmanın uygulanmasının kolay olmayacağına işaret ediyor. BMMYK'ye göre uzlaşi, Yunan adalarında iltica başvurularının ele alınması için gerekli önlemler alınmadan ve sığınmacılar için elverişli koşullar yaratılmadan uygulanmaya başlandı⁷.

Türkiye üzerinden Yunan adalarına geçen düzensiz göçmenlerin Türkiye'ye iadesi, insan kaçakçılarının çalışma modelini geçersiz kılarak Ege Denizi rotasının kapanması için büyük potansiyele sahip. Anlaşma, mültecilerin Yunan adalarına ulaştıktan sonra Türkiye'ye iade edileceklerini bildikleri için günde 2 bin kişinin takip ettiği bu tehlikeli yolculuğa çıkmaktan vazgeçmeleriyle, insan kaçakçılarının çalışma modelinin çökeceği varsayımına dayanıyor. Ancak bu durumun insan kaçakçılarını Türkiye-Bulgaristan sınırı veya daha tehlikeli bir rota olan Libya-İtalya hattındaki Orta Akdeniz güzergâhı gibi alternatif güzergâhlara yöneltebileceği de ihtimaller arasında. Bu senaryonun önlenmesi için Ankara, mutabakat uyarınca yeni deniz ve kara rotalarının oluşmasını önlemek üzere gerekli önlemleri alma ve komşu ülkelerle işbirliği taahhüdünde bulundu.

4 Nisan 2016 tarihinde start alması beklenen Yunan adalarından geri kabul edilen her Suriyeli için Türkiye'deki bir Suriyelinin AB'ye yerleştirilmesini öngören "1'e 1" formülü kapsamında, AB ülkelerinin daha önce belirledikleri yenden yerleştirme kapasitesinden kalan 18 bin kişilik kotayı kullanması, buna ►►

AB üye ülkelerinin İtalya ve Yunanistan'daki sığınmacıların yeniden yerleştirilmesinde tereddüt etmeleri, 1'e 1 formülü kapsamında Türkiye'den gönderilecek Suriyeli sığınmacıların yeniden yerleştirilmesinde yaşanabilecek sorunların da habercisi...

gönüllülük esasına dayalı 54 bin kişilik bir kotanın da ilave edilmesi öngörüldü. Bir diğer deyişle, AB ülkelerine 72 bin Suriyelinin yerleştirilmesi ve bu sayının aşılması halinde mekanizmanın durması öngörüldü. AB üye ülkelerinin İtalya ve Yunanistan'daki sığınmacıların yeniden yerleştirilmesinde tereddüt etmeleri, 1'e 1 formülü kapsamında Türkiye'den gönderilecek Suriyeli sığınmacıların yeniden yerleştirilmesinde yaşanabilecek sorunların da habercisi... Uygulamanın gönüllülük esasına dayanması ise hangi üye ülkenin kaç Suriyeli kabul edeceği gibi büyük bir soruyu da cevapsız bırakıyor.

Mutabakat uyarınca ayrıca Türkiye'deki sığınmacılar için 29 Kasım 2015 tarihinde kararlaştırılan 3 milyar avroluk kaynağın aktarımının hızlandırılarak, bu kaynağın kullanılmasını ve koşulların uyulduğunun teyidini takiben ise 3 mil-

yar avroluk ek kaynağın 2018 yılı sonuna kadar mobilize edilmesi öngörülmüyor. Kaynak, sağlık, eğitim, altyapı gibi alanlardaki somut projelerin finansmanında ve sığınmacıların yaşam ve gıda masraflarının karşılanmasında kullanılacak. Türkiye'nin Suriyeli sığınmacılar için son dört yıl içerisinde 8 milyar dolar harcadığı ve uluslararası toplumdan oldukça kısıtlı (418 milyon dolar)⁸ tutarında mali yardım aldığı göz önünde bulundurulduğunda mevcut kaynağın 3 milyar avrodan 6 milyar avroya (6,3 milyar dolar) çıkarılması, anlamlı yük paylaşımı bakımından önem taşıyor.

Haziran Sonunda Vizesiz Avrupa için 37 Kriter

Zirvede, Türk vatandaşları için vize serbestliği süreci takviminin öne çekilmesi karara bağlandı. Türkiye'nin vize

serbestliği yol haritası koşullarını karşıladığının teyit edilmesi şartıyla Türk vatandaşlarının Schengen Alanı'na dâhil AB ülkelerine yapacakları 90 günü aşmayan seyahatlerde vize zorunluluğunun en geç haziran ayı sonuna kadar kaldırılması öngörülüyor. AB aday ülkeleri arasında vatandaşları için vize zorunluluğu bulunan tek ülke olan Türkiye için AB ülkelerine vizesiz seyahat, uzlaşının en büyük getirisini oluşturuyor.

Vize yol haritasındaki 72 kriterden 35'ini karřılayan⁹ Türkiye, geri kalan kriterleri mayıs başına kadar yerine getirmeyi hedefliyor. Oldukça sıkışık bir takvimde beş blokta 46 maddelik ev ödevi¹⁰ bulunan Türkiye'nin yapması gerekenler arasında; parmak izi bilgileri içeren yeni biyometrik pasaportların çıkarılması; AB üyesi sınırdaş ülkelerle geri kabul, polis ve yargı alanında etkili işbirliğinin sağlanması; Eurojust ve Europol ile işbirliği anlaşmaları imzalanması; Roman kökenli vatandaşların topluma entegrasyonu için kapsamlı önlemlerin alınması; Terörle Mücadele Kanunu'nun AB ve Avrupa Konseyi standartlarıyla uyumlu hale getirilmesi yer alıyor¹¹. Bunların yanında Ankara'nın ayrıca e-vize başvuruları sisteminde Komisyon'un, Güney Kıbrıs'ın GKRY olarak ifade edilmesine dair eleştirilerinin önüne geçmek için yeni bir formül üretmesi gerekecek. Komisyon'un Türk vatandaşlarına yönelik vize zorunluluğunun kaldırılması için nisan sonuna kadar teklif sunması gerektiği göz önünde bulundurulduğunda, Ankara'nın geriye kalan kriterlerin bir an önce karşılanması için kolları sıvaması gerektiği görülüyor. Komisyon'un teklifini nisan ayında sunmasının ardından ise top, AB Konseyi'nin ve Avrupa Parlamentosu'nun sahasında olacak. Konunun Konsey'de nitelikli çoğunluk metoduna göre ele alınması bekleniyor. Konsey ve Parlamento'daki onay süreçlerinin adil şekilde işletilmesi ise AB'nin kredibilitesi açısından belirleyici olacak.

Fasıl Tartışması ve Kıbrıs Meselesi

Müzakerelerin canlandırılması amacıyla "Mali ve Bütçesel Hükümler" başlıklı 33'üncü fasılın 2016 yılının ilk yarısında açılması ve üye devletlerin pozisyonlarına hale getirmeksizin ek fasılların açılabilmesi amacıyla hazırlıkların sürdürülmesi de Zirve'de karara bağlandı. 7 Mart'tan 18 Mart'a giden süreçte en zorlu konuların başında şüphesiz Türkiye'nin, GKRY'nin tek yanlı blokajı altında bulunan beş fasılın açılması talebi gelmekteydi. Konsey Başkanı Tusk'un Zirve'ye sayılı günler kala GKRY ile Türkiye arasında mekik dokumasına rağmen GKRY'nin mülteciler konusundaki anlaşmayı veto etme pahasına dahi blokajını sürdüreceğini açıklaması üzerine, orta yol Hollande'in Fransa'nın Sarkozy döneminde üyelikle doğrudan ilişkili olduğu gerekçesiyle bloke ettiği, 33'üncü fasıl üzerindeki vetosunu kaldırmasıyla bulundu. Geleneksel olarak müzakere sürecinin son safhalarında ele alınan 33'üncü fasılın 2016'nın ilk yarısında açılması ise açılan fasıl sayısı 16'ya yükselecek.

Fasıllar konusunda yaşanan tartışma, Kıbrıs meselesinin Türkiye'nin AB üyelik sürecinde ne kadar büyük bir engel olduğunu bir kez daha ortaya koydu. Ada'da yeniden birleşme görüşmelerinde sağlanan ivme ve Annan Planı'ndan sonra ilk kez çözüm için umut verici bir ortamın oluşması da bu süreçte GKRY'ye fazla baskı yapılmamasında etkili olmuşa benziyor. AB'nin bu konuda yeterince baskı yapmaması, 22 Mayıs'ta Yeşil Hattın güneyinde gerçekleşecek parlamento seçimlerinde, Anastasiadis'in elini zayıflatmaktan ve Ada'daki müzakerelerin zarar görmesinden korkan AB liderlerinin, Rum tarafının blöfüne karşılık vermemeyi tercih ettiği şeklinde yorumlanıyor¹². Eğer Kıbrıs meselesi bu yıl adil ve kalıcı bir çözüme kavuşursa Türkiye'nin katılım müzakerelerinde de büyük bir rahatlatma sağlanacaktır.

Uzlaş, Türkiye'nin taleplerini büyük ölçüde karşılaması bakımından diplomatik bir başarı, AB açısından ise Avrupa'ya mülteci akınına önlemek için gerçekçi bir yol haritası sunuyor. Türkiye'nin bu süreçteki kazanımlarını vize serbestliği takviminin haziran ayına çekilmesi ve 2016 yılının ilk yarısında yeni bir fasılın açılması oluşturuyor. Vize serbestliğinin gerekli adımların atılması; Konsey ile Parlamentodaki onay süreçlerinin herhangi bir engele takılmadan işlenmesi sonucunda sağlanması, Türk kamuoyunun AB'ye olan bakışını da olumlu yönde değiştirecek güce sahip. Tek bir fasılın açılması süreçte büyük bir atılım yaratmasa da katılım müzakereleri sürecinin düşük viteste de olsa canlı tutulması açısından önem taşıyor. Sürecin gerçek anlamda canlanması ise ancak Türkiye'nin demokrasi, temel haklar ve hukukun üstünlüğü alanlarında iddialı bir reform programı uygulamaya koyması ve Kıbrıs'ta adil ve kalıcı çözüm ile mümkün olacak gibi görünüyor. ■

¹ "5 Soruda Türkiye-AB Zirvesi" *İktisadi Kalkınma Vakfı, Duyuru Notu*, 08.03.2016.

² "Meeting of the EU heads of state or government with Turkey" *European Council Press Release*, 07.03.2016.

³ "EU, Turkey set date for final migrant deal", *Hürriyet Daily News*, 07.03.2016.

⁴ "EU-Turkey statement, 18 March 2016", *European Council Press Release*, 18.03.2016.

⁵ "Turkey and EU reach landmark deal on refugees", *Al Jazeera*, 18.03.2016.

⁶ Jennifer Renkin, "EU-Turkey deal to return refugees from Greece comes into force", *The Guardian*, 20.03.2016.

⁷ "Doubts grow over legality of EU-Turkey migration agreement", *Agence Europe*, 23.03.2016.

⁸ Fevzi Kızılkoyun, "Türkiye 2011'den bu yana 2.1 milyon Suriyeli mülteciye 8 milyar dolar harcadı", *Hürriyet*, 28 Ekim 2015.

⁹ "Six Principles for further developing EU-Turkey Cooperation in tackling the Migration Crisis", *European Commission Press Release*, 16.03.2016.

¹⁰ "Vizelerin kaldırılması için 46 maddelik Ev Ödevi Türkiye'yi bekliyor", *İktisadi Kalkınma Vakfı Basın Açıklamaları*, 07.03.2016

¹¹ "Commission Visa Progress Report: Turkey makes progress towards visa liberalisation", *European Commission Press Release*, 04.03.2016.

¹² Alastair Macdonald, "After scare, Cyprus peace hopes survive EU-Turkey migrant deal", *Reuters*, 21.03.2016.

Türkiye'de ve AB'de Toplumsal Cinsiyet Eşitliği

Büşra ÇATIR
İKV Uzman Yardımcısı

8 Mart 1857'de, New York'ta bir dokuma fabrikasında 40 bin kadın işçinin "daha iyi koşullarda çalışmak, iş gününün 10 saat ile kısıtlanması ve eşit işe eşit ücret" talebiyle greve gitmesi ve devamında yaşanan olaylar, 8 Mart'ın Dünya Kadınlar Günü olarak anılmasına ön ayak oldu.

1 857 yılından bu yana geçen 160 yılda, dünyada pek çok şey değişti ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına yönelik birçok adım atıldı. Son yıllarda ise, uluslararası örgütler küresel düzeyde toplumsal cinsiyet eşitliğini ölçmek amacıyla çeşitli raporlar yayımlamaya başladı. Ancak, Dünya Ekonomik Forumu tarafından yayımlanan 2015 yılı Küresel Toplumsal Cinsiyet Uçurumu Raporu acı bir gerçeği gözler önüne serdi: Rapora göre, dünya çapında cinsiyet uçurumunun ortadan kaldırılması için 188 yıla ihtiyaç var. Peki, Türkiye'de ve AB'de durum nasıl?

AB, Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinde İlerleme Kaydediyor

AB'nin temel değerlerinden biri olan

toplumsal cinsiyet eşitliği yıllar boyunca AB gündeminde büyük yer kaplayan önemli politika alanlarından birini oluşturuyor. Öyle ki, bu kurucu değerın temelleri "eşit işe eşit ücret" ilkesinin 1957 yılında Roma Antlaşması'na dâhil olmasıyla atılıyor. 1957 yılından günümüze kadar olan süreçte AB'nin, üye ülkelerde toplumsal cinsiyet eşitliğinin tam olarak sağlanması amacıyla kadınların eğitime, işgücüne ve siyasete katılımının sağlanması için birçok Yönergeyi uygulamaya koyduğunu söylemek mümkün. Bu doğrultuda AB'de yıllar içinde kaydedilen ilerleme temel olarak yasal düzenlemeler, tüm politika alanlarına toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinin entegre edilmesi ve kadın statüsünün iyileştirilmesi için alınan önlemler sayesinde gerçekleşti.

Öte yandan, yaklaşık 60 yıldır devam eden düzenlemelere karşın AB’de tam anlamıyla toplumsal cinsiyet eşitliğine ulaşılmadığını söylemek mümkün. AB Üye Devletlerinde kadınların istihdama katılımının erkeklere göre daha düşük seviyelerde seyretmesinin yanı sıra daha düşük ücretli sektörlerde kadınların sayısının erkeklere göre daha fazla olduğu ve kadınların karar alma mekanizmalarına katılımının düşük seviyede olduğu görülüyor. 1957 yılında belirlenen hedefe ulaşmak için birçok adım atan AB’nin bu doğrultuda hayata geçirdiği son uygulama 2016-2019 yılları için Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Stratejik Planı’nın (*Strategic Engagement for Gender Equality 2016-2019*) 2015 yılının Aralık ayında kabul edilmesi oldu¹. 2010-2015 yılları arasında uygulanan Kadın-Erkek Eşitliği Stratejisi’nin devamı niteliğinde hazırlanan Stratejik Plan beş öncelik çerçevesinde şekilleniyor. Bunlar;

- Kadınların iş piyasasına katılım oranını artırmak ve eşit ekonomik bağımsızlık imkânı sağlamak;
- Kadın-erkek gelir eşitsizliğini azaltmak ve böylece kadın yoksulluğu ile mücadele etmek;
- Karar alma mekanizmalarına katılımda kadın-erkek eşitliğini sağlamak;
- Cinsiyet temelli şiddeti önlemek ve şiddet kurbanlarına destek sağlamak;
- Toplumsal cinsiyet eşitliğinin ve kadın haklarını küresel düzeyde savunmak olarak sıralanıyor.

Söz konusu Stratejik Plan’da bu önceliklere ulaşmak için 30’dan fazla eylem maddesi ve bunlara ilişkin yol haritası bulunuyor. Yukarıda belirtildiği üzere, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği için Stratejik Planı, 2010-2015 yılları arasında uygulanan Kadın-Erkek Eşitliği Stratejisi’nin bir sonraki aşamasını oluşturuyor. Peki, AB’nin yeni aşamaya geçmeden önce, 2010 yılından 2015 yılına kadar geçen sürede toplumsal cinsiyet eşitliği açısından elde ettiği kazanımlar neler?

Avrupa Komisyonu tarafından her

yıl düzenli olarak hazırlanan ve sonuncusu 7 Mart 2016 tarihinde yayımlanan 2015 Yılı Kadın-Erkek Eşitliği Raporu’nda AB’nin toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelik performansı dört kategoride değerlendiriliyor. Bunlar; eşit ekonomik özgürlük, eşit işe eşit ücret, karar alma mekanizmalarında eşitlik ve kadına yönelik şiddetle mücadele olarak sıralanıyor.

Eşit ekonomik özgürlük kriterine ilişkin verilere bakıldığında, 2015 yılında AB genelinde kadın istihdam oranının yüzde 64,5 olduğu görülüyor. Bu oranın tüm zamanların en yüksek oranı olması ise oldukça dikkat çekici. Öte yandan, erkek istihdam oranının yüzde 75,6 olduğu göz önüne alındığında, kadın istihdam oranının günümüze kadar kaydedilen en yüksek değer olmasına karşın halen erkek istihdam oranı ile arasında var olmaya devam eden fark göz ardı edilemeyecek nitelikte. Aynı şekilde, bu oranların Avrupa 2020 Stratejisi’nde belirlenen kadın ve erkek istihdamının yüzde 75 seviyesine çıkarılması hedefine halen ulaşamadığını gösteriyor. Bu açıdan değerlendirildiğinde, Avrupa 2020 hedeflerine ulaşmak için özellikle yaşlı nüfusun, çocuğunu yalnız büyüten annelerin, engelli kadınların, göçmen kadınların ve azınlıkların çalışma gücüne dâhil edilmesi gerektiğini hatırlatmakta fayda var.

Eşit işe eşit ücret kriterinde de ortaya çıkan sonuçlar da maalesef pek iç açıcı değil: Kadın ve erkek ücret oranları arasındaki fark yüzde 16. Bir diğer deyişle, AB genelinde ortalamada erkeklerin kazandığı her 1 avroya karşın kadınlar 84 cent kazanıyor. Dahası, aynı eğitim seviyesine sahip ve aynı pozisyonda çalışan kadın ve erkekler arasında da ücret farkının mevcut olduğu Raporda dikkat çeken noktalardan bir diğerini oluşturuyor. Kadın ve erkek arasındaki ücret farkı emeklilik maaşlarında daha fazla ortaya çıkıyor. AB genelinde kadınların ve erkeklerin emeklilik maaşları arasındaki fark yüzde 40. Yani, emekli bir

erkeğin aldığı her 1 avroya karşın emekli bir kadın 60 cent alıyor. Bu durum da kadınlar ve erkekler arasında çalışma yıllarında mevcut olan ücret farkının emeklilik döneminde daha fazla artığının bir göstergesi. Hal böyle olunca, AB’nin neredeyse 60 yıl önce imzalanan kurucu antlaşmasında yer alan “eşit işe eşit ücret” hedefine ulaşıldığını söylemek oldukça zor.

Raporda karar alma mekanizmalarında eşitlik kriteri doğrultusunda 2015 yılında AB genelinde kadınların parlamentolarda temsil oranının yüzde 28,5 ile günümüze kadar kaydedilen en yüksek oran olduğu belirtilirken, bu artış hızının korunmaması durumunda karar alma mekanizmalarında kadın-erkek eşitliğinin ancak 2051 yılında sağlanabileceği vurgulanıyor. Benzer şekilde, AB Üye Devletlerindeki bakanlar kabinesinde de kadınların temsil oranları maalesef yüzde 20’yi aşmıyor. 2015 yılında AB genelinde bu oran yüzde 27,4 olarak kaydedilirken, Üye Devletler arasındaki büyük farklar ayrıca dikkat çekiyor: İsveç, İspanya ve Finlandiya gibi ülkelerde kadın bakanların oranı en az yüzde 40 iken, Letonya, İrlanda, Romanya, Malta gibi ülkelerde bu oranın yüzde 20; Macaristan’da ise yüzde 10’dan az olduğu görülüyor.

Siyasi karar alma mekanizmalarının yanı sıra ekonomiye ilişkin alanlarda da karar alma mekanizmalarında kadın-erkek eşitliğini sağlamanın önemini unutmamak gerekiyor. AB’de kadınların şirketlerin yönetim kurullarında temsil oranına bakıldığında, son 5 yılda büyük bir mesafe kat edildiğini söylemek mümkün. Birlik genelinde yapılan yasal düzenlemelerin ve siyasi alanda yaşanan tartışmaların ışığında 2010 yılında yüzde 11,9 olan oranın 2015 yılında yüzde 22,7’ye yükseldiği görülüyor. Öte yandan, yönetim kurullarında her 10 kişiden yalnızca 2 ila 3’ünün kadın olduğu göz önüne alındığında mevcut oranının halen arzu edilen seviyeden uzak olduğunu hatırlatmakta fayda var. ▶▶

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Endeksi'ne göre, AB toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlama yolunu yarılmış durumda.

Kadına yönelik şiddetin dünyanın her yerinde ve tüm toplumlarda mevcut olduğu gibi Avrupa'da halen devam ettiği maalesef bilinen bir gerçek. Avrupa Komisyonu'nun Kadın-Erkek Eşitliği Raporu'nda belirtildiği üzere, kadın cinayetlerinin yarısından fazlasının cinayete kurban giden kadınların eşleri, akrabaları veya aile fertleri tarafından işleniyor. Ancak, burada unutulmaması gereken kritik bir nokta mevcut: kadına yönelik şiddet her durumda bildirilmiyor. Bu durumda da kadına yönelik şiddet verileri her zaman gerçeği yansıtmıyor. Komisyon Raporuna göre, şiddet mağdurlarının yalnızca yüzde 30'u şiddete maruz kaldıklarını polise bildiriyor.

Komisyon'un her yıl yayımladığı Kadın-Erkek Eşitliği Raporu'nda AB'nin toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin per-

formansının ayrı ayrı kriterler doğrultusunda değerlendirilmesinin yanı sıra, son iki yıldır Avrupa Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Enstitüsü tarafından da tüm kriterlerin tek bir endekste toplandığı Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Endeksi yayımlanmaya başladı. İstihdam, gelir eşitsizliği, eğitim ve temel sağlık hizmetlerine erişim gibi verilere dayanarak hazırlanan Endekse göre, AB toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlama yolunu yarılmış durumda. Her ne kadar son yıllarda, özellikle 2010 yılından bu yana, kadın istihdamı ve karar alma mekanizmalarında kadın-erkek eşitliğine ilişkin göz ardı edilemeyecek bir ilerleme kaydedilmiş olsa da kadına karşı şiddet, kadın-erkek ücret farklılıkları ve birçok alanda eşitsizlikler devam ediyor. Bu açıdan değerlendirildiğinde de, AB'nin

bu doğrultuda Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Stratejik Planı'nda belirlenen öncelikleri ve eylem maddelerini uygulaması büyük önem teşkil ediyor.

Peki ya Türkiye?

AB'de hal böyle iken, AB'ye üyelik yolunda bu yıl itibariyle 11'inci yılını dolduracak olan Türkiye'nin toplumsal cinsiyet eşitliği karnesi ne durumda? Bu soruya verilebilecek en kısa cevap ise "pek iç açıcı" değil. Bilindiği üzere, Türkiye'de kadın-erkek eşitliğine ilişkin ilk adımlar 1925 yılında Nezihe Muhittin'in önderliğinde Kadınlar Halk Fırkası'nın kuruluşuna kadar uzanıyor. Siyasi alanda kadınların temsiline ilişkin atılan bu ilk adım beş yıl sonrasında da kadınların yerel seçimlerde oy kullanma hakkı kazanmasıyla devam ediyor. 1934 yılında Türkiye'de kadınların ulusal seçimlerde seçme ve seçilme hakkı kazanması ve ardından yapılan ilk seçimde parlamentodaki koltukların 18'ini almaya hak kazanması, Türkiye'nin o dönemde bu alanda Fransa ve İtalya gibi AB'nin ilk Üye Devletlerinden dahi daha önde olduğunu gösteriyor. Ancak, son yıllardaki gelişmelere bakıldığında Türkiye'nin toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda ilk yıllarda olduğu gibi öncü rolünü koruyamadığı görülüyor. Bunun en iyi göstergesi ise 1980 ve 1990'lı yıllarda bu alanda AB'de büyük adımlar atılırken Türkiye'de neredeyse hiç gelişme olmaması.

Türkiye'nin toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelik adımlarının uzun bir aradan sonra Helsinki Zirvesi'nde resmi adaylık statüsünün tanınmasıyla tekrar hız kazandığını söylemek mümkün. 2000'li yılların başından itibaren Türkiye, başta Anayasa, Medeni Kanun ve Ceza Kanunu'ndaki değişiklikler olmak üzere birçok yasal düzenlemeyi hayata geçirirken, aynı zamanda Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü ve TBMM'de Kadın-Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu'nun kurulması gibi kurumsal değişikliklerle Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi'ne uyum düzeyini artırdı. Aynı zamanda,

Türkiye'nin toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin AB müktesebatı ile uyumunu artırmak amacıyla Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan 2008-2013 Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Stratejisi yayımlandı; ancak, stratejinin süresi dolmuş olmasına rağmen sonraki aşamalara ilişkin yeni bir strateji yayımlanmadı.

Türkiye, AB adaylık sürecinde her ne kadar yasal ve kurumsal birçok değişikliği uygulamaya koyduysa da Türkiye'de toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlandığını söylemek oldukça zor. Bunun en iyi göstergesi ise Türkiye'nin küresel çapta hazırlanan toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin endekslerdeki sıralaması. Bilindiği üzere, biri BM diğeri de Dünya Ekonomik Forumu tarafından olmak üzere tüm ülkeleri kapsayan iki endeks yayımlanıyor. 2015 yılında yayımlanan verilere göre

de Türkiye, toplumsal cinsiyet eşitliği açısından neredeyse tüm AB Üye Devletlerinin gerisinde kalıyor. BM tarafından yayımlanan 2015 yılı Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Endeksi'ne göre, Türkiye 188 ülke arasında 72'nci sırada yer alıyor.

2006 yılından bu yana Dünya Ekonomik Forumu tarafından yayımlanan Küresel Toplumsal Cinsiyet Uçurumu Raporu'nda da Türkiye'nin sıralaması pek iç açıcı değil. 145 ülkenin değerlendirildiği 2015 yılı Raporunda Türkiye'nin sıralaması 130 olarak kaydedildi. Hatırlanacağı üzere, Türkiye'nin geçen yılki sıralaması 125'ti. 145 ülke arasından 130'uncu sırada yer alan Türkiye, toplumsal cinsiyet eşitliği açısından yalnızca Umman, Mısır, Suudi Arabistan, Fas, Pakistan ve Suriye gibi ülkeleri gerisinde bırakıyor. Dünya Ekonomik Forumu'nun Raporu'na göre toplumsal cinsiyet eşit-

Tablo 1. BM Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Endeksi'nde Türkiye'nin Performansı

	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Endeksi Sıralaması	Anne Ölüm Oranı (2013)	Ergen Gebelik Oranı (2010/2015)	Parlamento-da Kadınların Sahip Olduğu Sandalye Oranı (2014)	En Az Ortaöğretim Mezunu Kadınların Oranı (2005-2014)	Kadınların İş Gücüne Katılım Oranı (2013)
Türkiye	72	%2	%3	%14,4	%40	%29,4

Kaynak: BM Kalkınma Programı

Tablo 2: Küresel Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Uçurumu Raporu'nda Türkiye ve AB Üye Ülkelerinin Sıralaması

Ülke	Sıralama
Finlandiya	3
İsveç	4
İrlanda	5
Slovenya	9
Almanya	11
Hollanda	13
Danimarka	14
Fransa	15
Birleşik Krallık	18
Belçika	19
Letonya	20
Estonya	21
İspanya	25
Litvanya	31
Lüksemburg	32
Avusturya	37
Portekiz	39
İtalya	41
Bulgaristan	43
Polonya	51
Hırvatistan	59
Romanya	77
Çek Cumhuriyeti	81
Yunanistan	87
Slovakya	97
Macaristan	99
GKRY	100
Malta	104
Türkiye	130

Kaynak: Dünya Ekonomik Forumu

liğinde ilk 10 sırada İzlanda, Norveç, Finlandiya, İsveç, İrlanda, Ruanda, Filipinler, İsviçre, Slovenya ve Yeni Zelanda bulunuyor.

Bilindiği üzere, 2015 yılı Küresel Toplumsal Cinsiyet Uçurumu Raporu'nda ülkelerin kadın-erkek eşitliğine ilişkin karnesini oluşturan farklı alt kıvrımlar mevcut. Bu doğrultuda rapor hazırlanırken değerlendirilen kriterler; ekonomik katılım ve fırsat eşitliği; eğitime erişim; sağlık hizmetlerine erişim; siyasi karar alma mekanizmalarına katılım olarak sıralanıyor. Bu açıdan Türkiye'nin performansı değerlendirildiğinde ise ekonomik katılım ve fırsatlar kriterinde Türkiye'nin sıralaması 131 olurken, kadınların iş gücüne katılım oranı yüzde 32 olarak kaydediliyor. Benzer şe-

kilde, raporda Türkiye'nin ücret eşitliği oranının yüzde 62 olduğu belirtilirken, Türkiye diğer ülkeler arasında 82'nci sırada yer alıyor.

Kadınların eğitime erişimine ilişkin verilere bakıldığında ortaya çıkan tabloların iş gücüne katılım kriterine göre daha iyi olduğunu söylemek mümkün. Eğitime erişim genel olarak değerlendirildiğinde, Türkiye'de kadınlar ve erkekler arasındaki oranın yüzde 93 olduğu görülüyor. Her ne kadar Türkiye'de kadınların ilk ve orta öğretim mezunu olma oranı yüzde 87'nin üzerindeyken bu oran yükseköğretimde yüzde 73'e düşüyor. Erkeklerin yükseköğretimde yer alma oranı ise yüzde 85. Bu açıdan değerlendirildiğinde, Türkiye'de kadınların yükseköğretime erişiminin artırıl-

Tablo 3: Küresel Toplumsal Cinsiyet Uçurumu Raporu'nda Türkiye'nin Sıralaması (2006-2015)

Yıl	Ülke Sayısı	Endeks		Ekonomi		Eğitim		Sağlık		Siyasete Katılım	
		Sıralama	Puan	Sıralama	Puan	Sıralama	Puan	Sıralama	Puan	Sıralama	Endeks
2015	145	130	0,624	131	0,459	105	0,957	1	0,980	105	0,103
2014	142	125	0,618	132	0,453	105	0,953	1	0,980	113	0,088
2013	136	120	0,608	127	0,427	104	0,943	59	0,976	103	0,087
2012	135	124	0,601	129	0,414	108	0,930	62	0,976	98	0,087
2011	135	122	0,595	132	0,389	106	0,920	62	0,976	89	0,097
2010	134	126	0,588	131	0,386	109	0,912	61	0,976	99	0,077
2009	134	129	0,583	130	0,400	110	0,892	93	0,971	107	0,068
2008	130	123	0,585	124	0,412	108	0,890	88	0,971	106	0,068
2007	128	121	0,577	118	0,431	110	0,854	87	0,971	108	0,052
2006	115	105	0,585	106	0,434	92	0,885	85	0,971	96	0,052
2006-2015 Değişim			▲ 0,039		▲ 0,024		▲ 0,072		▲ 0,010		▲ 0,051

Kaynak: Dünya Ekonomik Forumu, Küresel Toplumsal Cinsiyet Uçurumu Raporu

ması gerektiği oldukça açık bir şekilde ortaya çıkıyor.

Öte yandan, sağlık hizmetlerine erişim kriteri Türkiye'nin diğer kriterler arasında sıralamasının en yüksek olduğu kriter olarak öne çıkıyor. Öyle ki, Türkiye bu alanda dünyadaki tüm ülkeleri gerisinde bırakarak ilk sıraya yerleşiyor. Son olarak, siyasi karar alma mekaniz-

malarına katılım açısından Türkiye 145 ülke arasında 105'inci sırada yer alıyor. Meclisteki kadın milletvekillerinin oranı yüzde 18 iken, bakanlar kabinesinde bu oran yüzde 4'e düşüyor. Raporunda, en çok kadın milletvekilinin yüzde 64 ile Ruanda'da olduğu; en çok kadın bakanın ise Finlandiya olduğu belirtiliyor.

Yukarıda belirtildiği üzere, söz konusu rapor Dünya Ekonomik Forumu tarafından 2006 yılından bu yana düzenli olarak yayımlanıyor. 2006 yılından bu yana Türkiye'nin toplumsal cinsiyet eşitliği sıralamaları göz önüne alındığında ise Türkiye'nin hemen hemen her yıl son sıralara yakın olduğunu söylemek mümkün. Raporunda kullanılan endekse göre son 10 yılda kat edilen ilerleme ise 0,039. Bir diğer deyişle bu değer, raporun kapsamına giren ekonomi, eğitim, sağlık ve siyasete katılım alanlarında Türkiye'nin son 10 yılda kadınlar ve erkekler arasındaki farkı yalnızca binde 39 seviyesinde azaltabildiğini gösteriyor.

Tabloda da görüldüğü üzere, Türkiye'nin son 10 yıl içerisinde kadınların sağlık hizmetlerine erişimi dışında büyük bir mesafe kat ettiğini söylemek oldukça zor. Peki, Türkiye'de hal böyle iken, Raporun başında belirtilen küresel düzeyde toplumsal cinsiyet uçurumunun ortadan kaldırılması için gerekli olan 118 yıl, Türkiye'de bu uçurumun kapatılması için yeterli mi? Yoksa Türkiye'nin zamanın ötesine geçip bu doğrultudaki çabalarını hızlandırması mı gerekiyor? ■

¹ Avrupa Komisyonu, "Strategic Engagement for Gender Equality: 2016-2019", http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/document/files/strategic_engagement_en.pdf, Erişim Tarihi: 07.03.2016

Sema GENÇAY ÇAPANOĞLU
İKV Kıdemli Uzmanı

Avrupa Sömestri ve Makroekonomik Değerlendirme Raporu

Avrupa Komisyonu 8 Mart 2016 tarihinde Avrupa Sömestri kapsamında AB üye ülkelerine ilişkin ekonomik değerlendirme raporlarını içeren bir tebliğ yayımladı.

Avrupa Sömestri Nedir?

Avrupa Sömestri, AB ve üye ülkeler düzeyinde reformların gerçekleştirilmesinde önemli bir araç olarak gündemde. Diğer bir ifade ile AB'ye üye olan ülkeler arasında güçlü kamu maliyesi, ekonomik büyüme ve aşırı makroekonomik dengesizliklerin önlenmesi amacıyla her yıl tekrar eden bir yönetim sürecidir.

Bu süreç içinde Üye Devletlerin, bütçe ve ekonomi politikalarını AB düzeyinde kabul edilmiş olan hedef ve kurallarla uyumlu hale getirmeleri öngörülmüştür.

Avrupa Sömestri'nde politikaların koordinasyonu 3 bloktan oluşuyor:

- Avrupa 2020 Stratejisi doğrultusunda büyümenin ve istihdamın artırılmasına yönelik yapısal reformlar;

- İstikrar ve Büyüme Pakti doğrultusunda kamu maliyesinin sürdürülebilirliğinin sağlanması amacıyla mali politikalar;
- Makroekonomik dengesizliklerin önlenmesi.

Küresel borç krizi ve ekonomik kriz AB'de, daha güçlü bir ekonomik yönetim ve Üye Devletlerin politikaları arasında eşgüdüm sağlanması ihtiyacını ortaya çıkardı. Avrupa Sömestri kapsamında ise bir zaman çizelgesi ekseninde Üye Devletler, tavsiyeler ve rehber ilkeler doğrultusunda politika planlarını, ulusal reform programlarını, istikrar veya uyum programlarını AB düzeyinde değerlendirilmek üzere sunarlar. Değerlendirmeden sonra, ulusal bütçe ve reform politikaları ve gerekiyorsa makroekonomik dengesizliklerin düzeltilmesi için bir sonraki yılın bütçesi oluşturulurken dikkate almak üzere Komisyon tarafından Üye Devletlere özel tavsiyeler oluşturulur. Bu aşamalar sonrasında, Üye Devletlerin uygulama süreçlerine geçilir ve yıl sonuna doğru Avrupa Komisyonu'nun bir sonraki yıl için hazırladığı ve genel ekonomik durumu anlatan Yıllık Büyüme Araştırması ile döngü yeniden başlar.

Yapısal Reformlar ve Makroekonomik Dengesizlikler

Avrupa Komisyonu tarafından Avrupa Sömestri kapsamında AB'ye üye olan ülkelerde yapısal reformların, makroekonomik dengesizliklerin düzeltilmesi ve önlenmesinde kaydedilen ilerlemenin yanı sıra derinlemesine gözden geçirme çalışmalarının sonuçları Mart ayında bir tebliğ ile yayımlandı. Söz konusu tebliğ aynı zamanda AB'nin makroekonomik durumunun bir fotoğrafını çekiyor.

Öte yandan, AB ekonomisi dış riskler artarken ılımlı toparlanma eğilimini sürdürüyor. AB'de ekonomik büyüme 2015'te yüzde 3 dolayında olurken dünya ekonomisi yavaşlama eğiliminde ve birçok risklerle karşı karşıya bulunuyor.

Dünyanın önde gelen gelişmiş ülkelerinde görülen toparlanma süreçleri devam ederken başta Çin olmak üzere birçok yükselen ekonomi ise yavaşlıyor. Bu durum diğer yükselen ve gelişen ekonomileri de olumsuz etkilerken küresel sermaye akışlarını da yavaşlatıyor.

Bazı makroekonomik dengesizlikler krizin etkisiyle ortaya çıkmışken bazıları ise krizden önce de kendini göstermekteydi. Dolayısıyla AB geneli ve üye ülkeler açısından ülkeleri sürdürülebilir toparlanma trendine yönlendirmek, gelecekteki şoklara karşı dayanıklı hale gelmesi için önemli hale geliyor. Derinlemesine gözden geçirme çalışmaları da bu noktada üye ülkelerin makroekonomik dengesizliklerinin analiz edilmesini sağlıyor. Böylece konjonktürel faktörlerin yanı sıra yapısal reformların eksikliğinden kaynaklanan dengesizliklerin giderilmesi sağlanıyor ve sürdürülebilir büyümenin temini için temel oluşturuyor.

AB'de Yeniden Dengelenme Süreci

Mevcut makroekonomik dengesizliklerin düzeltilmesi süreci devam ederken bu süreci yavaşlatan birtakım engeller

bulunuyor. Dünya genelinde talebin zayıf düzeyde olması ekonomik toparlanmanın ihracatla desteklenmesi beklentilerini azaltıyor. Bazı üye ülkelerde devam eden yüksek işsizlik oranları üretim artışı potansiyelini azaltıyor. Öte yandan, dış dengesizliklerin düzeltilmesi süreci devam ediyor.

Yüksek dış yükümlülükleri bulunan üye ülkelerde kriz öncesi dönemdeki yüksek cari işlem açıkları azaltılmış ya da cari işlemler fazlasına çevrilmiş durumda. Dış faktörlerin yardımıyla maliyet açısından rekabet düzeyi genel olarak yükseltildi. Ancak kırılganlık yaratan kamu borç düzeyleri endişe kaynağı olmaya devam ediyor. Birçok üye ülkede bütçenin dengede tutulması süreci devam ediyor. Bazı üye ülkelerde güçlü büyüme ile birlikte özel sektör borcunun GSYİH'ye oranında da azalış gözlemleniyor.

Bankacılık sektörü sermaye düzeylerini artırırken, kredi ve varlık kalitesinin azalması ve düşük karlılık düzeyleri nedeniyle birtakım sıkıntılar güncelliğini koruyor. Önlem alınmadığı takdirde bu sorunlar düşük kredi düzeyi ve optimalin altında kredi tahsislerine yol açma

Üye ülke ekonomilerinin rekabet gücünün artırılması ve gelecekteki şoklara karşı dayanıklılığının sağlanması için söz konusu reformların tamamlanması şart.

riski bulunuyor. Düşük büyüme ve düşük faiz oranları bankacılık sektöründe karların da düşük olmasına yol açabiliyor.

Yapısal reformların AB’de üretimi, rekabet gücünü ve istihdamı artırması; şirketler, sektörler ve bölgeler arasında kaynakların yeniden tahsis edilmesini kolaylaştırması gerekiyor.

Makroekonomik Dengesizliklere İlişkin Prosedürün Uygulanması

Avrupa Komisyonu makroekonomik dengesizliklere ilişkin prosedürün şeffaflığını iyileştirmiş durumda. Üye ülke raporlarının değerlendirmesi Komisyon’un Ekonomik ve Parasal Birliğin tamamlanmasına ilişkin kararlılığını yansıtıyor.

Derinlemesine gözden geçirme çalışmalarının bulguları daha anlaşılır ve basit şekilde sunulmaya başlandı. Komisyon ayrıca makroekonomik dengesizliklerin sınıflandırmasını altıdan dörde indirerek sabitledi. Gelecek yıllarda da söz konusu sınıflandırmanın geçerli olacak. Buna göre daha basit ve etkili olması amacıyla sınıflandırma; “dengesizliğin olmaması”, “dengesizlik”, “aşırı dengesizlik” ve “düzeltici mekanizma ile dengesizlik” şeklinde yapılması planlanıyor. Ayrıca bir üye ülkede makroekonomik ya da aşırı makroekonomik dengesizlik tespit edildiği takdirde sorunun ciddiyetine bağlı olarak özel bir izleme prosedürü gerçekleştirilecek.

Derinlemesine gözden geçirme raporlarının amacı 2016 Uyarı Mekanizması Raporunda üye ülkelerin belirlenen makroekonomik dengesizliklerinin ortaya koyulması ve bunlara karşı aşırı açık prosedürü uygulanıp uygulanmamasının belirlenmesi teşkil ediyor. Avrupa Komisyonu’nun raporuna göre, derinlemesine gözden geçirmeye tabi üye ülkeler, Avusturya, Belçika, Bulgaristan, Hırvatistan, Estonya, Finlandiya, Fransa, Almanya, Macaristan, İrlanda, İtalya, Hollanda, Portekiz, Romanya, Slovenya, İspanya, İsveç ve İngiltere olarak sıralanıyor. Komisyon’un değerlendirmesine göre, makroekonomik istikrar kapsamında üye ülkelerin, 2015 yılında makroekonomik dengesizliklerini düzeltmede ve Komisyon’un özel tavsiyeleri doğrultusunda gereken önlemleri almada ilerleme kaydettikleri belirtiliyor. Ayrıca altı üye ülkenin (Avusturya, Belçika, Estonya, Macaristan, Romanya, İngiltere) makroekonomik dengesizlik prosedürü kriterleri kapsamında dengesizlikleri bulunmadığı belirtilirken, 7 üye ülkenin (Finlandiya, İrlanda, Almanya, Hollanda, Slovenya, İspanya, İsveç) makroekonomik dengesizliklerinin bulunduğu açıklanıyor. Komisyon beş üye ülkede (Bulgaristan, Hırvatistan, Fransa, İtalya, Portekiz) aşırı makroekonomik dengesizlik bulunduğunu rapora

eklerken bu ülkelerden hiçbiri için aşırı dengesizlik prosedürü başlatılmasının gerekli olmadığı sonucunu paylaşıyor. GKRY ve Yunanistan'ın ise makroekonomik istikrar programları uygulamaları nedeniyle Avrupa Sömestri kapsamında ekonomik yönetim sürecine tabi tutulmuyor.

Üye Ülkelerdeki Reformlar

Birçok üye ülkenin reformları gerçekleştirilmediği ileriye kaydedildiğini belirtmek gerekir. Üye ülke ekonomilerinin rekabet gücünün artırılması ve gelecekteki şoklara karşı dayanıklılığının sağlanması için söz konusu reformların tamamlanması şart. Ekonomik toparlanmanın gücü ve sürdürülebilirliği de bu reformların hız ve etkinliğine bağlı. Başta Avrupa Yapısal ve Yatırım Fonları olmak üzere AB fonlarının kullanılması bu reformların gerçekleştirilmesinde önem taşıyor.

Gerçekleştirilmesi gereken reformların başında yatırım ortamının iyileştirilmesi geliyor. Birçok alanda reform eylemlerinin gerçekleştirilmesi ve bunun için de reel ekonomiye daha fazla özel sektör yatırımlarının çekilmesi ve nitelikli kamu yatırımlarının gerçekleştirilmesi gerekiyor. Avrupa Yatırım Planı çerçevesinde büyümenin ve istihdamın artırılabilmesi için risk sermayesinin geliştirilmesi, yatırım ortamının iyileştirilmesi, daha iyi yapılandırılmış yatırım projelerinin geliştirilmesine ihtiyaç var. AB fonlarının yatırımlardaki payı Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Estonya, Hırvatistan, Letonya, Litvanya, Macaristan, Malta, Polonya, Portekiz, Romanya, Slovenya ve Slovakya'da yüksek düzeyde. AB'nin 2014-2020 dönemi çok yıllık mali çerçevesinde Avrupa Yapısal ve Yatırım Fonları, Avrupa 2020 Stratejisinin hedefleri ve üye ülkelere özgü tavsiyelerle belirlenmiş olan makroekonomik sorunlarla bağlantılı bulunuyor.

Finans sektöründe ise kredi koşullarında iyileşme sürüyor. Kredi hacmindeki azalmaya rağmen kredi arzında

olumlu gelişmeler gerçekleşiyor. Avrupa Merkez Bankası'nın verilerine göre işlemler ve tüketicilere sağlanan banka kredilerinin koşullarında iyileşme hakim.

Öte yandan, istihdam AB'de ve Avro Alanında artıyor. Genç işsizliği de dâhil olmak üzere işsizlik azalıyor. Buna karşın, uzun vadeli işsizlik 2015'te bir önceki yıla göre artarken yıl içinde kademeli olarak azalış gösterdi. Gençlerin işsizlik oranı AB'de yüzde 20 oranında seyrederken Yunanistan, İspanya, Hırvatistan ve İtalya'da yüzde 40 ve daha yüksek düzeyde. İstihdam dostu düzenleyici ortamın sağlanması özel sektör yatırımlarının da atmasını sağlayacak. Kamu alımları, daha fazla ilerleme kaydedilmesi gereken bir alan olarak görülüyor. Enerji ve ulaştırma ağlarına yatırım, bütünleşmiş ve daha iyi işleyen piyasalar oluşturulmasına katkıda bulunurken aynı zamanda arz güvenliğinin geliştirilmesi ve düşük karbon ekonomisine geçiş açısından önem taşıyor. Bu bağlamda Fransa ile İspanya arasında elektrik ve gaz bağlantılarının tamamlanmış olması iyi örneklerden biri.

Bazı üye ülkelerde mal ve hizmet piyasalarında kısıtlamalar bulunuyor. Avrupa Komisyonu'nun Tek Pazar Stratejisi'nde de belirtildiği üzere, mevzuattan kaynaklanan kısıtlamalar yatırımları, büyümeyi ve istihdamı olumsuz etkiliyor.

Yenilikçilik de ekonominin daha modern hale getirilmesi, yatırımların çekici kılınması ve ekonomik büyümenin desteklenmesinde itici bir güç niteliğinde. Yenilikçilik için gerekli koşulların yaratılması mali desteklerin, iş ve akademik çevre arasında daha güçlü işbirliğini gerektiriyor. Ar-Ge ve yenilikçiliğin desteklenmesinde birçok üye ülke vergi teşvikleri gibi dolaylı teşviklerden yararlanıyor.

Kamu açıklarının son yıllarda önemli oranda azalmış olmasına ve azalma eğiliminin sürmesine karşın, birçok üye ülke İstikrar ve Büyüme Pakti kurallarına

uyumda geri kaldı. Kamu borcunun GS-YİH'ye oranı 2014'te ulaştığı en yüksek seviyesinden kademeli olarak düşüş kaydediyor. Mali politikaların, kamu finansmanının uzun vadeli sürdürülebilirliği ve ılımlı toparlanma hedefleri göz önünde bulundurularak değerlendirilmesi gerekiyor.

Büyüme, kamu bütçesinde gelirler ve harcamaların kompozisyonunun büyüme odaklı olarak düzenlenmesi ile desteklenebilir. Bu açıdan işgücü üzerindeki vergilerin azaltılmasında ilerleme kaydedilmesine ihtiyaç var. Vergi kaçırma ile mücadele ve vergi idaresinin güçlendirilmesinin yanı sıra vergi sistemlerinin daha adil ve etkili hale getirilmesi gerek.

Mali kurumlar ve yönetim açısından kamu maliyesinin sürdürülebilirliği değerlendirildiğinde, birçok üye ülke mali çerçevelerini güçlendirmede yol aldı. Hırvatistan, bütçe planlamasını geliştirdi ve harcamalara ilişkin kontrollerini sıkılaştırdı. Portekiz, bütçe çerçevesine ilişkin kanununu düzenledi. Slovenya ise bütçe dengesinin uygulanmasına ilişkin mevzuatı kabul etti. Öte yandan, birçok üye ülkede ulusal mali kural ve planların uygulanmasının izlenmesine ilişkin bağımsız kurumlar oluşturuldu. Sadece Çek Cumhuriyeti ve Polonya, söz konusu kurumlarını kurmayan ülkeler olarak kaldılar.

Devam eden Avrupa Sömestri dönüsünde önümüzdeki dönemde üye ülkelere ilişkin makroekonomi raporları Avrupa Komisyonu ile üye ülkeler arasında ikili temaslar çerçevesinde görülecek. Belirlenen ve önlem alınması gereken makroekonomik sorunlar, üye ülkelerin Ulusal Reform Programlarında ve İstikrar ve Yakınsama Programlarında belirlenecek ve Nisan ayında Avrupa Komisyonu'na sunulacak. ■

¹ Avrupa Komisyonu, "2016 European Semester: Assessment of progress on structural Reforms, prevention of macroeconomic imbalances, and results of in-depth reviews under Regulation No 1176/2011", COM(2016) 95 final, 08.03.2015.

TTIP İçin 2016 Hedefi Ne Kadar Gerçekçi?

Selen AKSES
İKV Kıdemli Uzmanı

TTTIP müzakerelerinin 12'nci turunda düzenleyici konuların yanı sıra sürdürülebilir kalkınma da ön plana çıktı. Her iki taraf TTIP müzakerelerinin 2016 yılında tamamlanmasını istediklerini açıkladılar. Temmuz 2013 tarihinde başlayan TTIP müzakerelerinin 12'nci turu 22-26 Şubat 2016 tarihlerinde Brüksel'de gerçekleştirildi. AB adına müzakere heyeti başkanlığını Ignacio Garcia Bercero, ABD adına ise Dan Mullaney'in yürüttüğü bu müzakere turunda, taraflar 3 müzakere başlığı (pazara erişim, düzenleyici konular ve kurallar) altında çalışmalarını sürdürdüler.

Pazara Erişim: Kamu Alımlarına İlişkin Teklif Sunulmadı

TTIP müzakerelerinde AB ve ABD

şirketlerinin karşılıklı pazara erişimlerini kolaylaştırmak için görüşmeler üç alanda (mal ticareti ve tarifeler, hizmet ticareti ve kamu alımları) yürütülmeye devam ediyor.

Şu ana kadar yapılan görüşmelerde, gümrük tarife satırlarının yüzde 97'si ele alınmış hatta bu tarifelere ilişkin ikinci resmi teklif önerileri sunulmuş durumda. TTIP'nin yürürlüğe girmesiyle beraber bu tarife satırlarının çoğunun kaldırılması öngörüldü. Hemen kaldırılması söz konusu olmayan tarife satırların hangi takvim çerçevesinde aşamalı olarak düşürüleceği yönündeki görüşmeler de başlatılmış bulunuyor¹. Tarifelerde geri kalan yüzde 3'lük bölümün hassas olarak nitelendirilen ürünlerin tarifelerine ilişkin görüşmelerin müzakerelerin daha sonraki aşama-

larında gerçekleştirilmesi planlanıyor. Her ne kadar bu konuya ilişkin ayrıntılı açıklamada bulunulmadıysa da, bu ürünlerin tarım, tekstil ve otomotiv sektörlerinden oluştuğu tahmin ediliyor².

Müzakerelerde taraflar, hizmetler konusunda konsolide taslak metin üzerinde çalışmalarını sürdürüyorlar. Şu ana kadar, hizmet sektörüne ilişkin görüşmelerde, telekomünikasyon sektörünün ön plana çıktığı gözlemlenirken, mali hizmetlerin TTIP kapsamına dâhil edilip edilmeyeceği konusundaki belirsizlik hala devam ediyor. Avrupalı yetkililer, mali hizmetlerin pazar erişimi ve mevzuat işbirliği kapsamında değerlendirilmesini talep ederken, Amerikalılar bu konuda isteksiz görünüyor.

Bu turda kamu alımlarına ilişkin pazara erişim imkânlarıyla ilgili ilk teklif önerileri beklentilere rağmen sunulmadı. Sonuç olarak, TTIP müzakere sürecinin başlamasından bu yana, kamu alımlarında çok ilerleme kaydedilmediği aşikar. Durum böyle iken, bu tur sonunda Müzakere Heyet Başkanları'nın yaptıkları açıklamalarda, kamu alımlarının önümüzdeki haftalarda taraflarca ayrıntılı bir şekilde görüşülmeye devam edileceği ve bir sonraki tura kadar tarafların kamu alımlarına ilişkin ilk teklif önerilerini sunmayı hedefledikleri belirtildi. Müzakerelerde AB şirketlerinin Amerikan kamu alımı pazarına erişimde büyük zorluklar yaşadıkları öne sürüldü. AB tarafının özellikle ulaştırma, enerji ve çevre hizmetlerinde kamu alım pazarına erişmek istediği anlaşılıyor³.

Düzenleyici Konular: Sektör Çalışmaları (Otomotiv, İlaç) Ön Planda

Düzenleyici konulara ilişkin iş birliği imkânları değerlendirildiğinde, AB ve ABD yetkilileri, tüketicilerin, sağlığın, iş gücünün ve çevrenin korunmasına ilişkin uygulanan yüksek standartlarda hiçbir şekilde düşüş olmayacağı yönünde taahhütte bulunuyorlar. Bu standartların düzeyini bir yandan koruyarak,

AB ve ABD arasında uygulanan standartların ve düzenlemelerin birbirine yakınlaştırılmasına yönelik çalışmalar yoğun bir şekilde devam ediyor.

Bu turda, düzenleyici konulara ilişkin görüşmelerde, ticaretin önündeki teknik engeller, sağlık ve bitki sağlığı önlemleri gibi konular ağırlıklı olarak ele alındı. Bu konular özellikle denetim ve onaylama işlemleri çerçevesinde değerlendiriliyor. Tüm bunların yanı sıra, bu turda ayrıca hizmetler sektöründe mesleki niteliklerin karşılıklı tanınması konusu da kapsamlı bir şekilde irdelendi.

Diğer turlarda olduğu gibi bu turda da sektörel bazda yürütülen görüşmeler ön plana çıktı. Bilindiği üzere, TTIP müzakerelerinde sektör çalışmaları kapsamında, motorlu taşıtlar, ilaç, tıbbi cihazlar, kozmetik, mühendislik, tekstil, kimya, bilgi ve iletişim teknolojileri ve böcek ilaçları ele alınıyor. Bu sektörlerle yönelik AB ve ABD'deki yasal düzenlemelerin nasıl yakınlaştırılabileceği hususları detaylı olarak incelendi. Bu turdaki sektörlerle ilişkin görüşmelerde, otomotiv, ilaçlar ve tıbbi cihazlar önemli birer gündem maddesi olarak öne çıkarken, bilgi ve iletişim teknolojileri, kozmetik, mühendislik, tekstil, kimya ve pestisit gibi sektörler de ele alındı. Örneğin bu turda otomotiv sektörüne ilişkin yapılan görüşmelerde, her iki ta-

raf için kıyaslanabilir güvenlik seviyesi sağlayabilmeye yönelik teknik özellikler üzerinde ayrıntılı olarak düzenlemeleri incelediler. Bu turda taraflar ayrıca, ilaç sanayinde uygulanan denetim sayısının azaltma yollarını değerlendirdi.

Kurallar: Yatırımların Korunmasına İlişkin Görüşmeler Başladı

TTIP müzakereleri kapsamında, tüm dünyayı yakından ilgilendirecek ticarete ilişkin ve hatta üretim sürecini de yakından etkilemesi beklenen yeni kurallar da bu turda taraflarca kapsamlı bir şekilde ele alındı. AB ve ABD yetkilileri, kurallara ilişkin konsolide metin taslak üzerinde çalışmalara devam etti. Kurallara ilişkin görüşmelerde, enerji ve hammaddeler, gümrük ve ticaretin kolaylaştırılması, fikri mülkiyet hakları ve coğrafi işaretler, rekabet, KOBİ'ler, sürdürülebilir kalkınma ve yatırımların korunması gibi konular geniş kapsamlı olarak ele alındı.

Bu turda, özellikle sürdürülebilir kalkınma alanında önemli ilerleme kaydedildiği gözlemlendi. Bu konuya ilişkin ilk teklif metnini AB tarafının Ekim 2015'te sunması üzerine Amerikalı yetkililer de bu turda çevre ve iş gücü standartlarına ilişkin önerilerini sundular. Önceki ticari anlaşmalarında ►

Bu turda kamu alımlarına ilişkin pazara erişim imkânlarıyla ilgili ilk teklif önerileri sunulmadı.

da olduğu gibi, Amerikan tarafı TTIP kapsamında çevre ve iş gücüne ilişkin belirlenecek kuralların bağlayıcı nitelik taşımalarını talep ediyor.

Bu turda kaydedilen en önemli gelişme ise, uzun bir aradan sonra, TTIP müzakerelerinde yatırımların korunmasına ilişkin görüşmelerin yeniden başlatılması oldu. Bilindiği üzere, TTIP müzakereleri kapsamında, yatırımcılarla devlet arasındaki uyumsuzlukların halli mekanizmasına (ISDS) ilişkin maddenin anlaşmaya dâhil edilmesi, AB'deki birçok kesimin sert eleştirilerine uğramıştı. Bu tepkiler karşısında, Avrupa Komisyonu, ISDS maddesine yönelik müzakere sürecinde nasıl bir pozisyon alınması gerektiğinin belirlenmesini kolaylaştırmak için bir kamu

istişare süreci yürüttü. Bu süreçte de, TTIP müzakereleri kapsamında yatırımların korunmasına ilişkin görüşmelerin de askıya alınması yönünde karar alındı. Avrupa Komisyonu, kamu istişare sürecinden elde ettiği sonuçlar doğrultusunda, TTIP kapsamında yatırımcılar ve devlet arasındaki anlaşmazlıkların çözümünde ISDS yerine Yatırım Mahkeme Sistemi'nin oluşturulmasına yönelik öneri getirdi. Bu yeni pozisyon doğrultusunda, Yatırım Mahkeme Sistemi'nin birinci derece mahkeme ve bir temyiz mahkemesinden oluşması yönünde öneride bulunuluyor. AB'nin bu turda Yatırım Mahkeme Sistemi'nin oluşturulmasına ilişkin önerisini ABD yetkilileri ile ilk defa paylaşması üzerine, bu öneri taraflarca ayrıntılı olarak incelendi. Bu

alanda belirlenecek kurallar ile devletlerin düzenleme hakları ve yatırımcıların korunması arasında denge sağlanmasına büyük önem veriliyor.

AB'nin üçüncü ülkeler ile akdettiği ticari anlaşmalarında yatırımlarla ilgili olarak Şubat ayının sonunda önemli bir gelişme kaydedildi. AB ve Kanada arasında öngörülen Kapsamlı Ekonomik ve Ticaret Anlaşması'na (CETA) yatırımların korunmasına ilişkin bir yatırım mahkeme sisteminin oluşması için yeni ek bir bölüm eklendi. AB ve Kanada arasında anlaşmanın yatırımların korunmasına ilişkin bölümde yer alacak hükümler üzerinde anlaşmaya varılması hiç kuşkusuz TTIP müzakereleri açısından önemli bir itici güç oluşturacak.

TTIP: 2016 Hedefine Doğru?

12'nci turunda yapılan görüşmelerin ardından, Müzakere Heyet Başkanları Ignacio Garcia Bercero ve Dan Mullaney, müzakere sürecine hız vererek TTIP'nin 2016 yılının sonunda tamamlanmasını istediklerini açıkladılar. Bu nedenle müzakerelerde henüz gelişme kaydedilmeyen alanların da bir an önce ele alınmasının gerektiğine vurgu yapıldı. Nitekim, müzakere süreçlerine hız vermek için, menşe kuralları ve kamu alımları gibi konuların önümüzdeki haftalar içinde taraflarca görüşüleceği açıklandı. Ayrıca kamu alımlarına ilişkin ilk teklif önerisinin önümüzdeki tura kadar sunulması hedefleniyor. TTIP kapsamında, yatırımların korunmasına ilişkin görüşmelerde yolun sadece başında olduğu göz önünde tutularak, bu alanda çalışmalara daha fazla odaklanılması bekleniyor. Önümüzdeki yaz dönemine kadar, TTIP müzakereleri kapsamında nisan ve haziran aylarında iki turun daha gerçekleşmesinin öngörüldüğü açıklandı.

Daha önce Eylül 2015 tarihinde bir araya gelen Avrupa Komisyonu'nun Ticaretten Sorumlu Üyesi Cecilia Malmström ve ABD Ticaret Temsilcisi Michael Froman 2016 yılında TTIP sürecini tamamlamak için müzakerelerin hız-

landırılması gerektiğine işaret etmişlerdi. Ancak bu açıklamalara karşın, mart ayının başında Beyaz Saray Sözcüsü Josh Earnest'in, Obama yönetiminin TTIP konusunda bir anlaşmaya 2016 yılında varılamayacağı yönündeki sözleri TTIP müzakere sürecine ilişkin kuşku- ların artmasına neden oldu⁴. Ancak her ne kadar 2016 hedefinin gerçekleşmeyeceği mesajını verse de, Beyaz Saray Sözcüsü Earnest yaptığı açıklamada, Obama yönetiminin TTIP sürecinde yürütülen çalışmalarda ilerleme sağ- laması yönündeki gayretlere ağırlık verilmeye devam edileceği yönünde taahhütte bulundu.

Bilindiği üzere, Kasım ayında ABD'de Cumhurbaşkanlığı seçimleri düzenlenecek ve ABD Başkanı Barack Obama'nın Ocak 2017'de görevi yeni başkana devretmesi söz konusu olacak. Beyaz Saray Sözcüsü Earnest'in yaptığı açıklamalar sonucunda, TTIP müzakere sürecinin ABD'nin bir sonraki yönetim döneminde tamamlanması beklenildiği belirtildi. Ancak son zamanlarda, Barack Obama'nın yerine gelecek başkan adaylarının Barack Obama kadar serbest ticaret anlaşmalarına ve TTIP'ye olumlu yaklaşımları konusunda bazı endişeler dile getiriliyor⁵. Örneğin ABD başkan adaylarından Demokrat Hillary Clinton, Pasifik Okyanusu'nun kıyısında bulunan 12 ülke arasında üzerinde uzlaşmaya varılan Trans-Pasifik Ortaklığı'nın Amerikalılar için yeterince istihdam imkânı yaratmayacağı yönünde eleştirilerde bulundu⁶. Kuşkusuz, ABD başkanlık seçimi gibi gerek AB, gerek ABD'nin iç ve dış politikalarında meydana gelecek önemli gelişmelerin bu müzakere sürecini de aksatabileceği olasılığı göz önünde tutulmalı.

Ancak tüm bunların yanı sıra, her ne kadar TTIP müzakerelerinde birçok alanda önemli ilerlemeler kaydedilmiş olursa da, hassas ve çıkar çatışmasının söz konusu olduğu konuların esasında şimdi ele alınmaya başlandığı gözlemleniyor. Örneğin önümüzdeki haftalarda ele alınacak kamu alımları konusunda AB

tarafının ABD'nin kamu alımlar pazarını önemli ölçüde açması için baskıda bulunması bekleniyor. Avrupalı yetkililerin, kamu alımlarının yanı sıra hava ve deniz taşımacılığında önemli kısıtlamalar uygulayan ABD'nin bu sektörlerini de Avrupalı yatırımcılara daha çok açmalarını talep etmeleri söz konusu. Ancak Amerikan tarafının bu alanda ne kadar taviz vereceği bir tartışma konusu. İlerleyen süreçte, mali hizmetler ve enerji gibi daha birçok tartışmaya açık konunun daha kapsamlı bir şekilde ele alınmaları da söz konusu olmaya devam ediyor. Her iki taraf için hassasiyet taşıyan konuların giderek gündeme gelmeye başlamasının, müzakere hızını ne derece etkileyeceği ise merak konusu. ■

¹ United States Mission to the European Union, "TTIP: Statement for Feb. 26 Joint Press Conference", 26.02.2016, <http://useu.usmission.gov/remarks102315.html>, Erişim tarihi: 22.03.2016

² Michael McKeon, "TTIP Negotiations: A Summary of Round 11", Bertelsmann Foundation, 12.11.2015.

³ A.g.e

⁴ International Center for Trade and Sustainable Development, "TTIP Negotiators reaffirm 2016 goal, as long as substance measures up", Bridges, Volume 20, Number 8, 03.03.2016.

⁵ "USA: Malmström Visits Washington And Advocates Continuing TTIP Talks", Agence Europe, No: 11509, 10.03.2016.

⁶ Ian Johnston, "Trans-Pacific Partnership: Hillary Clinton Says She Does Not Support the Agreement", The Independent, 08.10.2015.

G20 2016
CHINA

G20 Finance Ministers and Central B

February 26-27, 2016 Shanghai, C

Büşra ÇATIR
İKV Uzman Yardımcısı

G20 Maliye Bakanları ve Merkez Bankası Başkanları Toplantısı 26-27 Şubat 2016 tarihlerinde Şangay'da gerçekleşti.

Güçlü, Sürdürülebilir ve Dengeli Büyüme Yolunda G20 Ülkeleri: Godot'yu Beklerken

G20 Dönem Başkanlığı'nı Ocak ayında Türkiye'den devralan Çin'in başkanlığında gerçekleşen ilk Maliye Bakanları ve Merkez Bankası Başkanları toplantısının gündemini küresel ekonomi; güçlü, sürdürülebilir ve dengeli büyüme; yatırım ve altyapı; uluslararası mali yapı; mali sektör reformu; uluslararası vergilendirme; terörün finansmanı ile mücadele; yeşil ekonomi ve iklim finansmanına ilişkin konular oluşturdu.

Tüm bu konuların arasında, küresel ekonominin yüzde 85'ini oluşturan dünyanın en büyük ekonomilerinin başındaki isimlerin iki gün boyunca en fazla üzerinde durduğu konseptlerden biri yapısal reformlar oldu. Bunun temel nedeni ise toplantı sonunda kabul edilen bildirin en başında belirtildiği gibi, küresel ekonomik toparlanmanın devam etmesine rağmen halen arzu edilen seviyeye ulaşmamış olması¹. Burada arzu edilen seviye ile kastedilen ise G20 lider-

lerinin neredeyse tüm G20 zirvelerinde vurguladığı güçlü, sürdürülebilir ve dengeli büyüme hedefi. Hatırlanacağı üzere, G20 liderleri bu amaca yönelik 2014 yılında Avustralya'nın ev sahipliğinde gerçekleşen G20 Liderler Zirvesi'nde "Brisbane Eylem Planı" olarak da bilinen 2018 yılına kadar küresel geliri 2 trilyon ABD doları artırma hedefini belirlemişti.

Ancak, 2014 yılından bu zamana kadar geçen sürede G20 ülkeleri belirlenen bu hedefin gerisinde kaldı. Dahası, zaman geçtikte bu hedefe ulaşmak daha zor hale geliyor. Bir diğer deyişle, 2018 yılına gelindiğinde bir anda gerçekleşmeyecek bu hedef için önceden atılması gereken adımlar atılmadı. IMF Başkanı Christine Lagarde'ın toplantı kapsamında gerçekleştirdiği konuşması da bu konu çerçevesinde şekillendi. Lagarde

her ne kadar G20 ekonomilerinde ve küresel ekonomide bir dönüşüm yaşandığını belirtse de, küresel toparlanmanın istenen seviyede devam etmemesi nedeniyle IMF'nin küresel büyüme oranlarını gözden geçirdiğini ve içinde bulunduğumuz yıl için büyüme beklentilerini düşürdüğünü ifade etti.

Gelişmiş ülkelerin ekonomilerindeki büyüme oranlarının ortalama bir seviyede ilerlediğini belirten Lagarde, gelişmekte olan ülkelerde büyüme oranlarının ise endişe verici seviyelere gerilediğini vurguladı. Tüm bunların da ötesinde Lagarde, G20 Dönem Başkanlığı'nı yürüten ve dünyanın ikinci büyük ekonomisi olan Çin'de yaşanan piyasa dalgalanmasının uluslararası mali piyasalarda sebep olduğu dengesizliğin tüketici ve yatırımcı cephesinde

tedirginliğe yol açtığını belirtti. Lagarde bu doğrultuda, küresel piyasadaki bu dengesizliği gidermek ve daha güçlü, sürdürülebilir ve dengeli büyüme hedefine ulaşabilmek için tüm G20 ülkelerine yapısal reformları uygulama sürecini hızlandırma çağrısında bulundu.

Öte yandan, G20 ülkelerinin belirlenen hedefin gerisinde kalmasının yapısal reformlar dışında başka nedenleri de olduğunu hatırlatmakta fayda var. G20 Maliye Bakanları ve Merkez Bankası Başkanları Toplantısının sonuç bildirisinde de bu nedenler, dengesiz sermaye akışı; emtia fiyatlarındaki büyük düşüş; artan jeopolitik riskler; Birleşik Krallık'ın AB'den ayrılmasına ilişkin tartışmalar ve etkisi her geçen gün artan mülteci krizi olarak sıralandı. Hal böyle olunca, G20 liderlerinin belirlediği küresel büyüme hedeflerine yalnızca maliye bakanları ve merkez bankası başkanlarının çabalarıyla ulaşılamayacağı; ekonomik alanda atılan adımların yanında uluslararası alanda büyük yansımaları olan siyasi sorunların çözüme kavuşturulması görülüyor. Bir diğer deyişle, yapısal reformların yanında yapısal sorunların da çözülmesi gerekiyor.

Bundan Sonra Atılacak Adımlar Neler?

Şangay'da iki gün boyunca yoğun mesai harcayan G20 Maliye Bakanları ve Merkez Bankası Başkanları küresel ekonomik toparlanmanın devam edebilmesini umarken 2018 yılına kadar küresel geliri 2 trilyon ABD doları artırma hedefine ulaşılması için hemfikir olduğu bir nokta yapısal reformların uygulanması gerektiği oldu. Peki, "adı var, kendi yok" olarak tanımlanabilecek bu yapısal reformlar neler? Ya da G20 ülkelerinin Maliye Bakanları ve Merkez Bankası Başkanları yapısal reformlar derken ne kastediyor?

G20 Maliye Bakanları ve Merkez Bankası Başkanları toplantısının ardından yayımlanan bildiri öncelikle ülke bazında ve G20 olarak küresel piyasa- ▶▶

daki risklere yönelik önlem almak ve ekonomik büyümeyi güçlendirmek için parasal, mali ve yapısal tüm araçları kullanmanın önemi vurgulandı. Toplantıda aynı zamanda, mali politikalarda esnekliğe izin verileceğine ve parasal politikaların ekonomik faaliyetleri desteklemek ve fiyat istikrarını sağlamak amacıyla kullanılmaya devam edileceğine karar veren G20 Maliye Bakanları ve Merkez Bankası Başkanları, devalüasyonlardan kaçınma, korumacılığa yönelik önlemlere son verme ve büyüme ile istikrarın devamına yönelik işbirliğine devam etme konularında fikir birliğine vardı. Bildiride son olarak, öncelikler ve yol gösterici ilkeler ışığında yapısal reform gündeminin oluşturulmasına karar ve-

rildiği belirtildi. Bunun yanında, yapısal reform gündeminin oluşturulmasının ardından kaydedilen ilerlemeyi ölçmek ve denetlemek amacıyla bir mekanizmanın oluşturulması kararlaştırıldı.

Bildiride üzerinde durulan konulardan da anlaşılacağı üzere, yapısal reformların önemi ve küresel büyüme hedeflerine ulaşmak için vazgeçilmez olduğu her fırsatta vurgulansa da, bu yapısal reformların ne olacağı ve denetleme mekanizmasının nasıl çalışacağına ilişkin bir yol haritası sunulmadı. Maliye Bakanları ve Merkez Başkanları bu görevi, 14- 15 Nisan 2016 tarihlerinde Washington'da gerçekleştirilecek ikinci Maliye Bakanları ve Merkez Başkanları toplantısına kadar tamamlanmak üzere Yapı Çalışma Grubuna (*Framework Working Group-FWG*) devretti.

Peki, G20 Maliye Bakanları ve Merkez Bankası Başkanları henüz hangi konularda olduğu belli olmayan bu yapısal reformları hayata geçirebilecek mi? Hatırlanacağı üzere, 20-23 Ocak 2016 tarihinde gerçekleşen Dünya Ekonomik Forumu Yıllık Toplantısı'nın da tartışma konularından biri yapısal reformlar olmuştu. Bakanlar, Merkez Bankası Başkanları ve bankacılar da yapısal reformları öncelikli konular arasında sıralarken, Avrupa Merkez Bankası Yönetim Kurulu Üyesi Benoît Cœuré de Avrupa'nın mali yapısına ilişkin güvenin tekrardan inşası hakkında gerçekleştirdiği konuşmasında ekonomik krizden

bu yana atılan tüm adımların ekonomide direnci artırmaya yönelik olduğunu belirtirken mali sistemin yapısında herhangi bir değişikliğe gidilmediğini ifade etti. Cœuré bu nedenle, artık küresel düzeyde ihtiyaç duyulan değişikliğin sistemlerin yapısında mevcut olan ve krize sebep olan zayıflıkların tespit edilmesi ve düzeltilmesi olduğunu vurgularken, bu değişikliklerin ulusal düzeyde köklü yasal değişiklikler gerektirdiğini ve tüm bunları yerine getirmenin zaman alacağını hatırlattı².

Söz konusu yapısal reformların uygulanması ve böylece 2018 yılına kadar küresel gelirin 2 trilyon ABD doları seviyesinde artırılması hedefine ulaşılması için ulusal düzeyde “köklü yasal değişikliklere” ihtiyaç duyulduğu göz önüne alındığında, akıllarda bu hedeflerin G20 nezdinde alınacak kararlarla erişilebilirliğine ilişkin soru işaretleri oluşuyor. Bunun temel nedeni de Cœuré’ın belirttiği ulusal düzeyde köklü yasal değişikliklerin ülkelerin iç siyasetine bağlı olması. Her ne kadar G20 küresel yönetim sisteminin önemli bir parçası olsa da, görüşülen konuların temeli iç siyasete dayanınca daimi bir sekretaryası bulunmayan ve ekonomik işbirliği platformu olarak kurulan G20 nezdinde bu sorunlara ne dereceye kadar çözüm bulunacağı halen belirsizliğini koruyor.

2018 yılına kadar küresel geliri 2 trilyon dolar seviyesinde artırma hedefi G20 ülkelerinin 4 yıllık sürede gerçekleştirilmeyi öngördüğü bir amaç; yapısal reformlar da bu amaca yönelik belirlenen araçlar ise yukarıda sıralanan tartışmalar ışığında akıllara şu soru geliyor: G20 ülkelerinin amaçları doğrultusunda belirlediği araçlar bu amaçlara ulaşılması için gerçekçi mi? Bu noktada, IMF Başkanı Christine Lagarde’ın G20 Maliye Bakanları ve Merkez Bankası Başkanları Toplantısında gerçekleştirdiği ko-

nuşmayı tekrar hatırlatmakta fayda var. IMF Başkanı, konuşmasının sonunda ünlü Çinli filozof Konfüçyüs’ten bir alıntı yaptı: “Hedefinize ulaşamayacağınıza kanaat getirdiğinizde hedefinizi değil, hedefinize giden yolu gözden geçirmelisiniz.” Böylece, G20 ülkelerine yapısal reformları yeniden canlandırma çağrısında bulundu.

G20 nezdinde yapılan bu çağrıların, iç siyasetle bu denli yakından alakalı olan yapısal reformların hayata geçirilmesi konusunda ne derece etkili olacağını şu anda tahmin etmek zor. Ancak, G20 liderlerinin 2014 yılında Brisbane’de belirlediği küresel ekonomik geliri artırma ve böylece nihai hedef olan güçlü, sürdürülebilir ve dengeli büyüme hedefi doğrultusunda adımlar atılmaz ise bu hedefi hiç gelmeyecek olan Godot gibi beklemeye devam edecekleri oldukça aşikar. ■

¹ G20 Maliye Bakanları ve Merkez Bankası Başkanları Toplantısı Sonuç Bildirisi, http://www.g20.org/English/Documents/CURRENT/201603/t20160302_2182.html, Erişim Tarihi: 18.03.2016.

² Dünya Ekonomik Forumu Yıllık Toplantısı, 2016, <https://www.weforum.org/events/world-economic-forum-annual-meeting-2016/sessions/rebuilding-europe-s-financial-confidence>, Erişim Tarihi: 18.03.2016.

Ahmet CERAN
İKV Uzman Yardımcısı

Tetikte Komisyon'un Rekabetten Sorumlu Üyesi, Namlunun Ucunda ise Google

AB kasabası her zamankinden hareketli, trafik hiç bu kadar yoğun olmamıştı. Sokağın başında kasabanın şerifi, Avrupa Komisyonu'nun Rekabetten Sorumlu Üyesi Margrethe Vestager; Danimarka'nın eski Ekonomi ve İçişleri Bakanı. Danimarka siyasetinin son dönemdeki en güçlü kadın figürü olarak anılıyor. Sokağın diğer ucunda ise kasabanın en azılısı, Avrupa'da internet arama motoru piyasasının yüzde 90'ından fazlasını elinde tutan Google. Karşı karşıya gelmeye hazırlanıyorlar.

Google, Vestager'in radarına giren tek büyük firma değil. Avrupa Komisyonu, geçtiğimiz yıl Amazon, Apple, Gazprom ve Starbucks gibi çok uluslu 21'inci yüzyıl devlerine yönelik de soruşturmalar yürütmüş; hatta Fiat ve Starbucks on milyonlarca avro tutarında cezaya çarptırılmıştı. Fakat uzmanların hemfikir olduğu nokta şu, 1990'larda IBM, 2000'lerde Microsoft'un ardından bir kez daha döneminin bilişim devi ile AB'nin rekabetten sorumlu makamları çetin bir çatışma içerisine girecek.

Mart ayının ortasından bu yana, *the Guardian*, *Politico*, *the New York Times*, *Wall Street Journal* gibi AB ve ABD merkezli medya kuruluşları, yakın gelecekte Vestager'in, Google'a karşı taaruza geçeceği yönünde haberleri köşelerine taşıyor. Vestager, 2015 yılının başından beri devam eden soruşturmalarla, aslında

uzun süredir Google'ın AB rekabet hukukuna aykırı tutumlar sergilediğine ilişkin veri ve dayanakları bir araya getiriyor. Halihazırda devam eden soruşturmalar, internet devinin, rekabet hukukunu iki alanda ihlal edip etmediğini inceliyor. Kendi alışveriş hizmet portalını (*Google Shopping*) ve navigasyon gibi bir takım diğer hizmetlerini, arama motorunda benzer nitelikteki rakip hizmet sağlayıcıların internet sitelerinden daha önde gösteriyor olduğu; Google'a karşı yöneltilen ilk iddiayı oluşturuyor. Google'ın, Komisyon'un radarına girmesine sebep olan, rekabetle bağlantılı esas konu ise, Google'ın, pazarının yüzde 80'ini elinde bulunduran Android adlı mobil işletim sistemi ve mobil aramalar.

Linux çekirdeğini kullanan ve Google, *Open Handset Alliance* ile özgün yazılımcılar tarafından geliştirilen And-

roid işletim sistemine sahip telefonlarda son rakamlara göre 1 milyonun üzerinde uygulama bulunuyor. Pazarda domine edici varlığını koruyan Android telefonlar, yüksek uygulama çeşitliliğine rağmen, Google ve telefon üretici firmalar arasında yapılan anlaşma gereği, tüketicilere, çeşitli Google uygulamaları yüklenmiş şekilde teslim ediliyor. Ürün pazarında yüzde 80 oranında hakimiyetini koruyan bir platformda, geliştirici firma olan Google'ın kendi uygulamalarını ön plana çıkarması, 1 milyondan fazla uygulamanın bulunduğu bir yapıda, AB'nin rekabet otoritelerinin şimşeklerini üzerine çekmiş durumda.

Geçtiğimiz dönemde PRISM ve Snowden skandalıyla AB vatandaşlarının ve liderlerinin kişisel verilerinin çevrimiçi yollarla ABD istihbarat birimlerine taşındığı yönünde tartışmalar, ABD merkezli bilişim firmalarının kredibilitelerini olumsuz etkilemişti. Bununla birlikte AB'nin dijital tek pazara yönelik agresif tutumu ve ABAD kararıyla, AB-ABD arasındaki ticari amaçlı kişisel veri paylaşımının durdurulması gibi gelişmeler; AB'deki kapalı tutumun ve Google'a karşı yürütülecek olası bir mücadelenin tonunun sert olabileceğinin habercisi. Öte yandan Komisyon'un 1970'lerden bu yana tekelleşmenin istismarına ilişkin AB mahkemelelerinde hiçbir davayı kaybetmemiş olduğu ve son dönemde AB sivil toplumunda kişisel verilerin korunmasına ve dijital gizliliğe yönelik yoğun meyil de dikkate alındığında, şüphesiz ki TTYO müzakerelerinde çetrefilli bir diğer turun geride bırakıldığı dönemde Vestager'in hamlelerini yakından takip etmek gerekiyor.

Uluslararası basına yansıdığı üzere Komisyon, pazar payı sahibi diğer küresel bilişim devlerinden, Google'a ilişkin şikayetlerini, kamuoyu ile paylaşılabilir, şirket sırrı içermeyen bir formatta Komisyon yetkililerine iletmelerini talep etti. Pek çoklarına göre bu, Vestager'in, son taaruz öncesi cephanesini güçlendirme hamlesi olarak görülüyor. Bizler de kasabada işler karışmadan önce sokağın kenarında son gelişmeleri takip ediyoruz. ■

Çisel İLERİ
İKV Proje Müdürü

AB Yenilenebilir Enerjide Vites mi Düşürüyor?

AB'deki mevcut yenilenebilir enerji görünümü 2020 yılı yenilenebilir enerji hedefine ulaşabileceğini, hatta 9 üye ülkenin şimdiden ulusal hedeflerine ulaştıklarını, 12 üye ülkenin ise yolun dörtte üçünü aldığını gösteriyor. Bu ilerlemeye rağmen yenilenebilir enerjide AB çapında dağınık yapı sürüyor.

AB için Akıllı Enerji Programı tarafından finansmanı sağlanan EurObserv'ER¹ projesi kapsamında her yıl düzenli olarak AB'deki yenilenebilir enerjinin durumunu inceleyen bir rapor yayımlanıyor. Rapor 2020 ve 2030 yılları için yenilenebilir enerji hedefini belirlemiş olan Birliğin ve üye ülkelerin kat ettiği mesafeyi değerlendirmek açısından büyük önem taşıyor.

Rapor 2014 yılında AB'nin toplam kullandığı enerjide yenilenebilir enerjinin payının yüzde 15,9 olduğunu gösteriyor. 2004 yılına kıyasla iki katına çıkan bu oran sadece son on yılda yenilenebilir enerji alanında kat edilen mesafeyi göstermekle kalmıyor aynı zamanda 2020 yılı için belirlenen yüzde 20 hedefinin de ulaşılabilir olduğunu ortaya koyuyor. Nitekim üye ülkelerden 9 tanesi kendi ulusal yenilenebilir enerji hedefine hâlihazırda ulaşmış durumdayken, 12 tanesi hedeflerine ulaşmaya oldukça yakınlar. Bu olumlu tablo, Birlik içerisindeki dağıtım yapının devam etmesi, yenilenebilir enerjiye verilen siyasi desteğin giderek azalması, 2014 yılında yenilenebilir enerjide en düşük yıllık büyümenin yaşanması gibi sorunların üstünü örtmeye yetmiyor. Yine de yenilenebilir enerji yaklaşık 1 milyon kişiye istihdam yaratmak gibi önemli sosyoekonomik sonuçlar doğurmaya devam ediyor.

Sektör bazında incelendiğinde yenilenebilir kaynaklar içerisinde sadece 2014 yılında 11,3 GW kapasite yaratan ve AB çapında toplam kapasitenin 129 GW'ye ulaştığı rüzgâr başı çekiyor. 28 üyeli Birliğin kurulu rüzgâr gücü kapasitesinin yüzde 30'u Almanya'da bulunuyor. Onu yüzde 18 ile İspanya ve yüzde 10 ile İngiltere izliyor. Öte yandan Malta'da kurulu rüzgâr gücü bulunmazken en düşük kapasiteye sahip ülkeler Slovenya ve Slovakya. AB'de uzayan ekonomik durgunluk ve pek çok önemli rüzgâr enerjisi üretici ülkede düzenleyici ortamdaki istikrarsızlık mevcut elektrik tüketim trendinin önceki yıllara kıyasla daha düşük seviyede seyretmesiyle bir-

leştiğinde, AB için rüzgâr enerjisinde büyüme ve yatırımlarla ilgili ihtiyatlı hareket edileceğini söylemek mümkün.

Sektörle ilgili sosyoekonomik veriler de rüzgâr enerjisinin yenilenebilir kaynaklar içerisindeki öncül ve güçlü rolünü destekler nitelikte. Avrupa Rüzgâr Enerjisi Birliği'ne göre rüzgâr enerjisi sektörü 2014 yılında toplam 100 milyar dolar yatırım çekmeyi başardı. Küresel trend önde gelen rüzgâr enerjisi merkezlerinin giderek Asya'ya kaydığını gösterse de AB hala bu pastadan aslan payını almaya devam ediyor. 2014 yılı için rüzgâr enerjisi sektöründe cironun 48,3 milyar avronun üzerinde seyrettiği biliniyor. Ayrıca bu sektörde AB-28 içerisinde 324 bin kişi istihdam ediliyor.

Tüm dünyada yükselişini sürdüren fotovoltaik sektörde ise 2014 yılı sonu itibarıyla AB'deki toplam kurulu kapasite 87 bin 229 MWp'ye ulaştı. AB üye ülkeleri içerisinde tıpkı rüzgârda olduğu gibi fotovoltaikte de liderliği Almanya elinde tutuyor. Ancak dikkat çekici olan bu alanda önce gelen iki ülke Almanya ve İtalya'nın AB'deki toplam kurulu gücün yüzde 65'ini barındırması. Raporda sektörle ilgili olarak öne çıkan değerlendirme ise Asya, Kuzey Amerika ve yükselen ekonomilerde (Güney Afrika, Güney Amerika, Hindistan, Türkiye vs.) kamu politikaları güneş enerjisini desteklemeye devam ederken, AB'de zorlu ulusal ve Birlik politikalarının sektörün gelişiminin önünü kestiği yönünde. Hâlihazırda pek çok üye ülkenin elektrik harcamalarını düşürmek için destek

mekanizmasını yeniden düzenlemeye yönelik girişimleri ya da Almanya ve İtalya gibi sektörün önde gelen ülkelerinin öz tüketime vergi uygulamaya başlaması da sektörün büyüme hızını aşağı çekecek önlemler olarak değerlendiriliyor.

Sektörün küresel düzeydeki konumuna bakıldığında AB'nin giderek zemin kaybettiği, yeni kapasite inşasında 2014 yılı sıralamasında önde gelen on ülke içerisinde sadece üç AB ülkesinin (İngiltere, Almanya ve Fransa) yer alabildiği görülüyor. Nitekim 2013 yılında 21,3 milyar avro büyüklüğünde olan AB fotovoltaik pazarı 2014 yılında 16,4 milyar avroya geriledi. Bu gerileme 2013 yılında 156 bin kişi olan istihdam rakamını da 120 bin kişiye düşürdü.

EurObserv'ER raporunda yenilenebilir enerjinin tüm alt sektörleri detaylı olarak ele alınırken 2020 yılı projeksiyonları da mevcut koşullar ışığında gözden geçiriliyor. Şüphesiz bugün 1 milyon üzerinde kişiye istihdam sağlayan, toplam cirosu 144 milyar avroyu bulan yenilenebilir enerjinin gelişmesi AB'nin orta ve uzun vadeli ekonomi, enerji, çevre, sanayi politikaları, istihdam ve diğer sosyal hedefleri için son derece önemli. Türkiye'nin de yenilenebilir enerji konusunda stratejilerini değerlendiren, alt sektörler bazında projeksiyonlarını ortaya koyan bir yaklaşıma ihtiyacı olduğu açık. ■

¹ EurObserv'ER, <http://www.eurobserv-er.org/>. Erişim Tarihi: 24.03.2016

AB’de Ulaştırma Alanındaki Son Gelişmeler ve Türkiye’ye Yansımaları

AB’nin ulaştırma politikası içinde demiryolu, karayolu ve havacılık stratejilerinin önemli bir yere sahip olduğu bilinmekle birlikte, bu stratejilerle ilgili AB son altı ay içinde, TEN-T, havacılık stratejisi ve yol güvenliği alanlarında önemli kararlar aldı. Bu kararların doğrudan veya dolaylı olarak Türkiye’nin ulaştırma stratejilerini etkilediği gözlemleniyor.

Deniz SERVANTIE
İKV Uzman Yardımcısı

TEN-T Ağları ve Türkiye

AB sınırları içindeki bölgelerin ulaştırma ağları arasındaki farklılıkları azaltmak, ulaşımda teknolojik araçların desteğiyle teknik altyapı problemlerine çözümler sunmak ve AB ortak pazarının entegrasyonunu artırmak gibi stratejik hedeflerle başlatılan ve AB taşımacılık altyapı politikasının bir parçası olan Trans Avrupa Ulaştırma Ağları (TEN-T) projesi, Türkiye ve AB arasındaki serbest dolaşım için de büyük önem taşıyor. 8 Ekim 2015 tarihinde Lüksemburg’da gerçekleşen AB Ulaştırma Konseyi toplantısı çerçevesinde, Avrupa İçin Yatırım Planı kapsamında ulaştırma sektörüyle ilgili görüşülen konular dikkat çekiyor. Bu kapsamda, TEN-T projesinin “çekirdek”

ağının 2030 ve “kapsayıcı” ağının 2050 yıllarında biteceği belirtiliyor. Bunun yanı sıra, TEN-T ağının 2030 yılına kadar 10 milyon ek istihdam yaratacağı ve artan talepleri karşılamak amacıyla Avrupa ulaştırma sektörü için 2010-2030 yılları arasında 1,5 trilyon avro tutarında bir bütçe harcanacağı tahmin ediliyor¹. Türkiye’nin bu ulaştırma ağındaki konumunun ise Avrupa’yı Karadeniz, Asya, Orta Doğu ve Akdeniz bölgelerine bağlaması açısından önemli olduğunun altını çizmek gerekiyor.

TEN-T kapsamında ulaştırma ağı projelerinin Türkiye’de güçlendirilmesi çalışmaları masrafları IPA fonunun sağladığı destekle karşılanıyor. Bu çerçevede Türkiye’de inşası devam eden ve planlama aşamasında olan veya proje

havuzunda yer alan projeler ise şu şekilde sıralanıyor²:

- Ankara-İstanbul Hızlı Tren Hattının Köseköy-Gebze Bölümünün İnşası Projesi,
- Irmak-Karabük-Zonguldak Demiryolu Hattının Rehabilitasyonu ve Sinyalizasyonu Projesi;
- Samsun-Kalın Demiryolu Hattının Modernizasyonu Projesi;
- Halkalı-Kapıkule Demiryolu Hattı Projesi;
- Malatya-Narlı Demiryolu Hattı Projesi;
- Alayunt-Afyonkarahisar-Konya Demiryolu Hattı Projesi.

17 Şubat 2016 tarihinde Ulusal Araştırma Ana Planı Projesi'nin açılış toplantısına katılan Ulaştırma, De-

nizcilik ve Haberleşme Bakanı Binali Yıldırım, IPA fonları kapsamında gerçekleştirilen projelere ve ulaştırma konusunda AB ile entegrasyon sürecinin önemine vurgu yapmıştı. Buna ilişkin AB ve Türkiye arasında üyelik öncesi IPA kapsamında birtakım ortak çalışmalar bulunuyor. Bilindiği üzere, bu çalışmaların temel amacı Türkiye'yi AB üyeliğinden önce AB ile her açıdan uyumlu hale getirmek. AB bu çerçevede belirli dönemlerde Türkiye'ye yönelik bütçeler ayırıyor. IPA I döneminde Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı demiryolu projeleri ağırlıklı olmak üzere belli başlı büyük projelerde 585 milyon avro tutarında bir kaynak kullandı. Bu kaynak ile Gebze Köseköy, Irmak, Karabük, Zonguldak,

Samsun, Sivas demiryolu projelerinin yapım ve iyileştirme çalışmaları gerçekleştirildi. IPA II dönemi içinde ise 450 milyon avro değerinde bir kaynağın kullanılması hedefleniyor. Başta Halkalı-Kapıkule hattı olmak üzere diğer projelerin de geliştirileceği açıklandı. Buna ek olarak Bakan Yıldırım, Halkalı-Kapıkule hattının önemine işaret edip Bulgaristan ile eş zamanlı olarak Avrupa'nın 10'ncu koridorunun hayata geçirilmesinin hedeflendiğini vurgularken, AB desteğiyle yürütülen bu projenin önceliklendirildiğini ve bütçe kapsamının netleştirildiğini kaydetmişti³. Bu önceliklendirmenin, 10 Kasım 2015 tarihinde Avrupa Komisyonu tarafından yayımlanan Türkiye İlerleme Raporu'nda yer alan Türkiye'nin demiryolu ağında altyapı çalışmalarını güçlendirmesi ve demiryolu fonksiyonlarıyla ilgili AB müktesebatı ile uyumlu yasal düzenlemelerin yapılması gerekliliğine dair tavsiyelerle paralel olması dikkat çekiyor.

AB'nin Yeni Havacılık Stratejisi

AB'nin ulaştırma planlamasıyla ilgili gündeme aldığı konulardan bir diğeri de havacılık stratejisi. 7 Aralık 2015 tarihinde Avrupa Komisyonu tarafından açıklanan yeni havacılık stratejisi ile AB ekonomisinin güçlendirilmesi amacıyla yönelik olarak yeni öncelikler belirlendi.

AB Havacılık Stratejisi'nin dikkat çeken hedefleri ise şu şekilde:

- Havacılık alanında bölgesel ve uluslararası anlaşmalarla ve ticari dinamiklerin desteklenmesiyle AB'nin uluslararası konumunun güçlendirilmesi;
- Havacılık sektörünün kapasitenin, verimliliğinin ve bağlantılarının artırılması;
- Güvenlik, çevre, yolcu hakları gibi alanlarda yüksek AB standartlarının korunması;
- Yenilikçilik, yüksek teknoloji ve yatırım alanlarında ilerlemenin sağlanması⁴.

AB'nin gündeminde yer alan havacılık alanındaki hedeflerin etkileri, Türkiye 2015 İlerleme Raporu'nda da görülebilir.

AB'nin gündeminde yer alan havacılık alanındaki hedeflerin etkileri Türkiye İlerleme Raporu'nda da görülebilir. Raporda, Türkiye Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü'nün Türk sivil havacılığında büyüme potansiyelinin henüz yakalanmadığı belirtiliyor; ancak Genel Müdürlük'ün Avrupa Havacılık Güvenliği Ajansı (EASA) ile havacılıkla ilgili teknik gereklilikler ve yönetsel düzenlemeler üzerine çalıştığı vurgulanıyor. Raporda belirtilen bu gelişmeye ek olarak, Türkiye'nin havacılık alanında attığı adımlardan biri de üçüncü havalimanı inşasıdır. Havalimanı inşaatının Haziran 2014 tarihinde temeli atılmış olup projenin 76,5 kilometrekarelik alanı kapsaması ve 200 milyon yolcu kapasitesine sahip olması planlanıyor. 24 Şubat 2016 tarihinde Bakan

Yıldırım tarafından yapılan açıklamaya göre, havalimanının 90 milyon kapasiteye sahip ilk bölümünün Şubat 2018'de hizmete açılacağı planlanıyor⁵.

Ulaştırma Alanında Güvenliğin Artırılması

Ulaştırma ağı ve havacılık stratejilerine paralel olarak, AB üye ülkeleri içinde ulaşım güvenliğini artırmaya yönelik çalışmaların hız kazandığı söylenebilir. Avrupa Komisyonu, uluslararası havacılıkta güvenliğin artırılması ve hava araçlarının izlenebilmesini sağlayan sistemlerin geliştirilmesi için 16 Aralık 2015 tarihinde önemli kararlar aldı. Haziran 2009 tarihinde Air France havayolu şirketine ait uçağın teknik arıza nedeniyle Atlas Okyanusu'na düşmesi ve Mart 2014'te Malezya Havayolları'na

ait uçağın kaybolması nedeniyle uçak izleme sistemlerinin tekrar tartışmaya açılması, Avrupa Komisyonu'nun yeni kurallar tanımlamasıyla bağlantılı olduğu ifade edilebilir⁶.

Bu kararlar, genel olarak sualtı konum bulma cihazları ile uçuş ve kokpit ses kayıt sistemlerinin teknolojik yeniliklerle birlikte geliştirilmesi olarak sıralanabilir. Ayrıca Komisyon, 18 Mart 2016 tarihinde karayolu ve yolcu taşımacılığını ilgilendiren önemli kararlar aldı. Üye ülkeler arasında AB karayolu ulaşım ihlallerini sınıflandıran ve yaptırımları netleştiren kurallar belirleyen Komisyon, teknolojiye uyumlu ve taşımacıları daha etkin izleyebilecek "akıllı" takigrafların kullanılmasının gerekliliğine işaret etti. Böylece, yolculuk güzergâhlarının otomatik olarak kaydedilmesi ve herhangi bir problem veya suç şüphesinde lokasyon tespitinin ve yasaların uygulanmasının daha etkin hale getirilmesi planlanıyor. Avrupa Yol Güvenliği şartıyla birlikte bu kuralların hayata geçirilmesi kazaların önlenmesinin, tespitinin ve yasal kısıtlamaların etkin uygulanmasının önünü açabilir.

Yol güvenliği ile ilgili resmi adımlar AB için oldukça önemli bir gündem maddesine sahip olmanın yanı sıra, Mart 2015'te Komisyon tarafından yayımlanan bir raporda; AB'de ölümlü kaza sayısının 2010 yılında 31 bin 500 olduğu, 2014 yılında ise söz konusu sayının 25 bin 700'e indiği ve 2020 yılı için bu sayının 15 bin 700'e düşürülmesi hedefleniyor⁷. Ancak bu hedefe yönelik iki engel dikkat çekiyor: 2014 yılında ölümlü kaza oranındaki düşüşün yavaşlaması ve üye ülkeler arasında bulunan istatistik ve yaptırım farklılıkları. Komisyonun 2015 yılı sonunda ve 2016 yılında aldığı kararların bu hedef çerçevesinde değerlendirilmesi daha etkili bir analiz sunabilir. Türkiye'nin ölümlü kaza fotoğrafına baktığımızda ise AB üye ülkelerinden maalesef hala çok daha fazla orana sahip olduğu görülüyor. Örneğin, sadece 2014 yılında Türkiye'de 1 milyondan fazla kaza gerçekleş-

leşmiş ve bu kazalarda ölü sayısı 3 bin 524'ü bulmuştu⁸. Bu anlamda, seyahat güvenliğini artırmak ve bu hususta AB kriterlerine uyumun sağlanması için Türkiye'nin atması gereken yasal adımlar önemini koruyor.

Sonuç

Sonuç olarak, AB içinde ulaştırma ağı oluşturmanın önemli bir parçası olan TEN-T projesi için önemli bir yatırım kaynağı ayrıldığı ve bu kaynakla projeler desteklenirken istihdamın da artırılacağı görülüyor. Türkiye'de ise IPA fonları kapsamında, özellikle demiryolu ağında TEN-T ağının bir parçası olarak birçok proje başlatılmış ve sürdürülüyor. Buna ek olarak, ulaşımda gittikçe daha önemli bir paya sahip olan havacılıkla ilgili AB, 2015 yılı sonunda yeni Havacılık Stratejisi'ni duyurdu. Stratejinin ticari ve güvenlik standartlarıyla uygun büyüme hedefi dikkat çekiyor. Bu gündeme paralel olarak 2015 yılı Türkiye İlerleme Raporu'nda Türkiye'nin sivil havacılık konusunda etkin büyüme stratejisini yakalayamadığı eleştirisi de tesadüf olabilir. Ayrıca, AB içinde yolcu güvenliği stratejik yaklaşılacak bir konu ve Avrupa Komisyonu'nun yayımladığı istatistiklerde ölümlü kaza oranlarında genel bir düşüş eğilimi olduğu ancak

bu eğilimin 2014 yılında yavaşladığı, bu yavaşlamanın üye ülkeler arasındaki farklılıklarla birlikte AB'yi 2020 yol güvenliği hedefinden uzaklaştırdığı görülüyor. Son olarak, AB üye ülkeleriyle kıyaslandığında Türkiye'de ölümlü kaza sayısının fazla olduğu bilinmekte ve bu noktada Türkiye'nin AB Yol Güvenliği stratejisine uyum sağlaması önemli hale geliyor. ■

¹ Avrupa Komisyonu, "Opportunities for the transport sector under the Investment Plan Non-paper to Ministers for 8 October 2015 Transport Council", 2015.

² T.C. AB Bakanlığı, Fasil 21 Trans-Avrupa Ağları, 2015, <http://www.ab.gov.tr/?p=86&l=1>, Erişim tarihi: 20 Mart 2016.

³ Deniz Ticaret Gazetesi, Ulusal Ulaştırma Ana Planı Hazırlama projesi, Şubat 2016, http://www.denizticaretgazetesi.org/ulusal_ulastirma_ana_plani_hazirlama_projesi_haber8676.html, Erişim tarihi: 18 Mart 2016.

⁴ Avrupa Komisyonu, "Commission presents an Aviation Strategy for Europe", 7 Aralık 2015.

⁵ Anadolu Ajansı, "Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanı Yıldırım: 3. Havalimanı 2018'in Şubat Ayında Açılacak", 24 Şubat 2016.

⁶ Avrupa Komisyonu, "Aviation: Commission Adopts New Rules on Aircraft Tracking", 16 Aralık 2015.

⁷ Avrupa Komisyonu, "Road Safety in European Union: Trends, Statistics and Main Challenges", Mart 2015.

⁸ TÜİK, "Karayolu Trafik Kaza İstatistikleri 2014", TÜİK Haber Bülteni, Sayı: 18760, Temmuz 2015, <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBul-tenleri.do?id=18760>, Erişim Tarihi 20 Mart 2016.

AB Diplomasinin Dümenindeki İsim: Federica Mogherini

Yeliz ŞAHİN
İKV Uzmanı

İtalya'nın En Genç Dışişleri Bakanı

16 Haziran 1973 tarihinde Roma'da yönetmen ve set tasarımcısı Flavio Mogherini ile mimar ve öğretmen bir annenin tek çocuğu olarak dünyaya gelen Federica Mogherini, orta gelirli bir ailede büyüdü. Yabancı dil öğretimi ağırlıklı bir liseye giden Mogherini, derslerindeki başarısıyla öğretmenlerin gözbebeği¹. Mogherini, önceleri gazeteci olmak isterken, kendini siyasi

İslam ile ilgilenirken bulacaktı. Roma Sapienza Üniversitesi'nde siyaset bilimi eğitimi alan Mogherini, Erasmus öğrenci değişim programı kapsamında bir yılını Fransa'da geçirdi. Bitirme tezini Faslı yazar Abdallah Laroui ve İslam'da dinin siyasete etkisi konusunda yazarak, 1994 yılında üniversiteden mezun oldu².

Mogherini'nin siyasetle tanışması ise lise döneminde, 1988 yılında İtalyan Komünist Gençlik Federasyonu'na üye olmasına dayanıyor. Apartheid, ırkçılık,

Avrupa Komisyonu Başkan Yardımcısı ve Dışişleri ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi olarak göreve gelen 42 yaşındaki Mogherini, genç yaşına rağmen AB diplomasisinin en kıdemli ismi. Oldukça zorlu olan bu dosyayı üstlenen Mogherini, İran'ın nükleer programına ilişkin varılan anlaşmada oynadığı rol ile bu iş için yanlış kişi olduğunu düşünenleri haksız çıkarmış gibi görünüyor.

yabancı düşmanlığı, cinsiyet ayrımcılığı ve nükleer silahlanma ile mücadele konularında aktif rol aldığı bilinen Mogherini, yakınları tarafından çalışkan, bilgili ve güçlü bağlantılara sahip bir kişi olarak tanımlanıyor³. Mogherini, üniversiteden mezun olduktan sonra, 1996'da İtalyan Komünist Partisi'nin devamı niteliğindeki Demokrat Parti'nin gençlik kollarına katıldı. Kısa sürede Bakan Marina Sereni'nin dikkatini çeken Mogherini'nin dış politikaya yönelmesi de bu döneme rastlayacaktır.

2001 yılında Solun Demokratları (DS) Ulusal Konseyi üyesi olan Mogherini, daha sonra partinin Ulusal Yönetim Kurulu ve Siyasi Komitesi'nde görev yaptı. 2003 yılında DS'nin Dış İlişkiler

Mogherini Hakkında Az Bilinenler

- Yüksek Temsilci ve Komisyon Başkan Yardımcısı şapkalarını takan Mogherini'nin aylık maaşı 27 bin 953 avro.
- En büyük tutkusu seyahat etmek olan Mogherini, "her zaman, herhangi bir yere, herhangi bir şekilde" seyahat edebileceğini ifade ediyor.
- Diplomasiden ve ailesinden geri kalan zamanlarda, polisiye roman okumaktan hoşlanan Mogherini'nin eserlerini en çok sevdiği yazar ise Norveçli Jo Nesbo.
- Matteo Rebesani ile evli olan Mogherini, Caterina (2005 doğumlu) ve Marta (2010 doğumlu) isimli iki kız çocuk annesi. Mogherini'nin eşi Rebesani, çocuk haklarıyla ilgili uluslararası çalışmalar yürüten "Save the Children" isimli STK'daki işinden çıkar çatışması oluşturabileceği gerekçesiyle ayrılmış.
- Mogherini, AB Dış Politika Şefi görevine geçerken en çok güneşli Roma'yı terk edip Brüksel'in gri havasına alışmakta zorlandığını belirtiyor.
- Ana dili İtalyanca'nın yanında ileri derece İngilizce ve Fransızca bilgisine sahip olan Mogherini, İspanyolca da biliyor.
- Mogherini'nin Kabine Şefi Türkiye'de de tanınan bir isim. Mogherini gibi İtalyan asıllı olan AB Türkiye Delegasyonu eski Başkanı Stefano Manservisi, Mogherini'nin ekibine başkanlık etmek için Ankara'dan Brüksel'e transfer oldu.

Mogherini, siyasetin basamaklarını baş döndürücü bir hızla tırmanacak; önce İtalya diplomasisinin kısa süre sonra da AB diplomasisinin başına geçecektir.

bölümünde çalışmaya başlayan Mogherini, bu bölümde Dışişleri ve Uluslararası İlişkiler Koordinatörlüğüne yükseldi. İtalyan Demokratik Partisi'nin (PD) kurulmasıyla birlikte Mogherini, parti başkanı, Roma eski Belediye Başkanı Walter Veltroni'nin kabinesine atandı.

2008 yılında Veneto Bölgesi'nden milletvekili seçilerek İtalya Parlamentosu'nun alt kanadı Temsilciler Meclisine girdiğinde, Mogherini'nin ismi yalnızca siyasetin içindeki kişiler tarafından biliniyordu⁴. Az sayıda kişinin tanıdığı Mogherini, siyasetin basamaklarını baş döndürücü bir hızla tırmanacak; önce İtalya diplomasisinin kısa süre sonra da AB diplomasisinin başına geçecekti. Parlamento Savunma Komisyonu ile Dışişleri Komisyonu üyesi, Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi, Batı Av-

rupa Birliği Parlamenter Delegasyonu üyesi ve NATO Parlamenter Meclisi İtalya Delegasyonu başkanlığı görevlerini yürüten Mogherini, Ağustos 2013'te PD Genel Başkanı Matteo Renzi'nin kabinesine atandı. İtalya'nın 39 yaşındaki Başbakanı Renzi ise Mogherini'yi Şubat 2014'te Dışişleri Bakanı olarak görevlendirecekti. Mogherini, böylece İtalya'nın en genç ve üçüncü kadın Dışişleri Bakanı unvanını alacaktı. Başbakan Renzi'nin, Mogherini'yi deneyimli siyasetçi ve Eski Avrupa Komisyonu Üyesi Emma Bonino'nun yerine Farnesina'nın başına getirmesi dönemin Cumhurbaşkanı Giorgio Napolitano başta olmak üzere bazı kesimlerin tepkisini çekse de Mogherini, genç, dinamik ve yetkin oluşu nedeniyle İtalya tarihindeki en genç Başbakan Renzi'nin kabinesi için biçilmiş kaftandı.

Farnesina'dan Berlaymont'a

İtalyan dış politikasının yükselen yıldızı Mogherini, Başbakan Matteo Renzi'nin de desteğiyle Dışişleri Bakanlığı görevinde birkaç ay kaldıktan sonra İtalya diplomasisinden, AB diplomasisine terfi etti. Mogherini, 1 Kasım 2014 tarihinde AB Dışişleri ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilciliği görevini Barones Catherine Ashton'dan devraldı. Lizbon Antlaşmasıyla birlikte oluşturulan bu makama atanan ikinci isim olan Mogherini'nin "AB Dış Politika Şefi" seçilmesinin hiç de kolay olmadığını belirtmek gerekiyor⁵. Üye Devletler arasında süren pazarlıklar bir yana, bu süreçte İtalya Dışişleri Bakanı Renzi, Mogherini'nin dış politika konusunda deneyiminin kısıtlı olduğuna dair eleştirilere ve özellikle Ukrayna krizi bağlamında Kremlin yanlısı politikalar izleyebileceğine dair Polonya ve Baltık ülkelerinden gelen endişelere cevap vermek zorunda kalmıştı. Mogherini, çetin pazarlıklar sonucu 30 Ağustos 2014 tarihinde, AB kurumlarındaki en önemli üç görevden biri olan Yüksek Temsilcilik makamı için AB liderlerinden onayı aldı. Böylece, ABD Eski Dışişleri Bakanı Henry Kissinger'ın meşhur "AB'nin fikrini almak istesem hangi numarayı aramalıyım?" sorusunun cevabındaki ismin

Kasım 2019'a kadar Federica Mogherini olacağı da kesinlik kazandı.

Mogherini 500 milyon kişiyi, 28 ülkeyi temsil eden AB'nin en kıdemli diplomatı... Berlaymont'un 11'inci katındaki ofisinde, dış politika boyutu bulunan Komşuluk Politikası ve genişleme müzakereleri, ticaret, kalkınma, insani yardım, enerji, göç ve ulaştırma dosyalarından sorumlu Komisyon Üyelerinin de dâhil olduğu proje grubunu yöneten Mogherini, AB'nin uluslararası platformlarda temsili; Dışişleri Konseyi Toplantılarına başkanlık etmek başta olmak üzere birçok görevi yürütüyor. Mogherini, görevi gereği bazen kadın devlet başkanları, dışişleri bakanları, parlamenterler, aktivistler, girişimciler ve bilim insanları ile bir araya gelse de, çoğu zaman kendini koyu renk takım elbiseli, yaşça büyük erkeklerden oluşan ortamlardaki tek kadın olarak buluyor...⁶

2015 yılında Forbes'un "Dünyanın En Güçlü 100 Kadını" arasında 36'ncı sırada yer alan Mogherini, adeta 500 milyon Avrupalı için çalışan bir "Dışişleri Bakanı" ve İran'ın nükleer programı, Ukrayna krizi, İsrail-Filistin çatışması ve mülteci krizi gibi oldukça çetrefilli konularda AB'yi temsil ediyor⁷. Mogherini performansı, AB Dış Politika Şefi olmak için gerekli

vasıflardan yoksun olduğunu düşünenleri haksız çıkarmışa benziyor. Mogherini'nin en somut diplomatik başarısı şüphesiz İran'ın nükleer programı konusunda Tahran ile BM Güvenlik Konseyi daimi üyeleri ve Almanya'dan oluşan P5+1 arasında 14 Temmuz 2015'te varılan tarihi anlaşma oldu. Nükleer müzakerelerde P5+1 ile Tahran arasında arabuluculuk yapan Mogherini, nükleer müzakerelerdeki rolü nedeniyle ABD Başkanı Barack Obama'dan övgü aldı. Mogherini'nin başarısının sırrı ise nükleer müzakereler kapsamındaki toplantılara başkanlık ederek, gündemi belirlemede ve süreci yönlendirebilmesinde saklı⁸.

Mogherini, AB'nin arka bahçesi Batı Balkanlarda da önemli bir başarıya imza attı. Sırbistan ve Kosova Başbakanları arasında arabuluculuk yapan Mogherini, iki ülke arasındaki ilişkilerin normalleştirilmesine yönelik diyalog kapsamında Belgrad ve Priştine arasında Ağustos 2015'te normalleşme yolunda önemli anlaşmaların imzalanmasında kilit rol oynadı. ■

¹ James Panichi, "Federica Mogherini – Italy's scapegoat", Politico, 24.08.2014, <http://www.politico.eu/article/federica-mogherini-italys-scapegoat/>, Erişim tarihi: 15.03.2016

² Suzy Hansen, "E.U. Foreign-Policy and Security Chief Federica Mogherini Is Often the Only Woman in the Room", Vogue, 29.02.2016, <http://www.vogue.com/13405891/federica-mogherini-european-union-foreign-policy-security-chief/>, Erişim tarihi: 15.03.2016

³ Walter Mayr, "Yearning for Change: Italian Diplomacy Just Got Younger", Der Spiegel, 04.07.2014, <http://www.spiegel.de/international/europe/youthful-italian-foreign-minister-mogherini-confident-of-success-a-979059.html>, Erişim tarihi: 15.03.2016.

⁴ Suzy Hansen, a.g.e.

⁵ Mogherini'nin Yüksek Temsilci olarak atanmasına dair arka plan için bkz. "AB'nin Zirvesinde Yeni Dış Politika Şefi İçin Yarış Sürüyor", İKV Değerlendirme Notu No:86, Ağustos 2014 ve "AB'nin Zirvesi'nde İki Yeni Yüz: AB Konseyi Yeni Başkanı Tusk ve Yeni Yüksek Temsilci Mogherini", İKV Değerlendirme Notu No:91 Eylül 2014

⁶ Message by the HRVP Federica Mogherini on International Women's Day, EEAS Press Release, 08.03.2016, http://eeas.europa.eu/delegations/albania/press_corner/all_news/news/2016/state-ment20160308_en.htm, Erişim tarihi: 15.03.2016

⁷ The World's Most 100 Powerful Women, Forbes, <http://www.forbes.com/profile/federica-mogherini/>, Erişim tarihi: 15.03.2016

⁸ Maia de la Baume, "The women behind the Iran nuclear deal", Politico, 17.07.2015, <http://www.politico.eu/article/the-women-behind-the-nuclear-deal/>, Erişim tarihi: 15.03.2016

ABAD ve Kişisel Verilerin Korunması (2): Google “Unutulma Hakkı” Kararı

Yrd. Doç. Dr. Ozan Turhan
Özyeğin Üniversitesi
Hukuk Fakültesi
AB Hukuku Öğretim Üyesi

Bir önceki sayıda milyonlarca Facebook kullanıcılarını doğrudan ilgilendiren Schrems Kararını incelemiştik. Bu sayıda da en az Schrems kadar ses getiren 2014 tarihli Google Kararını ve AB vatandaşları açısından sonuçlarını inceleyeceğiz.

Aşağıda da görülebileceği üzere, Schrems Kararı'nda olduğu gibi, söz konusu davanın özünü de AB sınırları içerisinde ikamet eden vatandaşların kişisel verilerinin, internet ortamında etkin bir şekilde koruma altına alınması oluşturuyor. Davayı incelemeye başlamadan önce belirtmek gerekir ki, kişisel verilerin AB standartlarına uyumlu bir biçimde korunmasına olanak sağlayacak hukuki ve teknik altyapının ülkemiz için de hızla hayata geçirilmesi son dönemde gündemi oldukça meşgul ediyor. Özellikle AB'nin çözüm yolları aradığı mülteci sorununda kilit bir konuma sahip Türkiye-AB Geri Kabul Anlaşması'nın taahhütleri

arasında yer alan Türk vatandaşlarının Schengen bölgesine yapacakları kısa süreli seyahatlerinde vizelerin kaldırılması, Türkiye'nin, içerisinde kişisel verilerin AB normlarına uygun bir şekilde korunmasını da içeren pek çok kriteri hayata geçirecek yapısal ve hukuki değişikliği gerçekleştirilmesine bağlı. Bu noktada Kişisel Verilerin Korunması Hakkında Kanun Tasarısı'nın TBMM'de görüşmeleri devam etmekte olup, kısa bir süre sonra tasarının kabul edilerek yasalaşması bekleniyor. Dolayısı ile çıkacak yeni kanunun öngöreceği düzenlemelerin, kişisel verilerin korunması ile ilgili AB mevzuatı ve bu konuda ABAD'ın vermiş olduğu kararlar

ile uyumlu bir şekilde kaleme alınması gerektiğini belirtmek yanlış olmayacak.

Akıllara “unutulma hakkı” olarak da kazınan Google kararına geri dönecek olur isek; İspanyol vatandaşı Mario Gonzales, 2010 yılında İspanya Veri Koruma Ajansı’na (AEPD) yapmış olduğu başvuruyu ile, popüler internet arama motoru Google’a ismi yazıldığından çıkan sonuçlar içerisinde, İspanya’da günlük yayımlanan La Vanguardia isimli gazetesinin kendisinin mali durumu ile ilgili 1998 senesinden kalan iki sayfalık yazının linkinin, yazıyı yayımlayan gazete, Google şirketi ve Google’ın İspanya’daki birimi olan Google İspanya tarafından kaldırılmasını talep etmişti. Söz konusu sayfalarda, Gonzales’in sosyal güvenlik borçlarından ötürü bir gayrimenkulünün açık arttırma usulü ile satışının yapılacağı ilanı yer alıyordu. Gonzales, birkaç yıl önce ortadan kalkan bu durumun hala internet ortamında yer almasının, özel hayatını ihlal ettiğini ve bu sebeple AB’nin kişisel verilerin korunması mevzuatı çerçevesinde söz konusu verilere erişimin engellenmesi gerektiğini öne sürdü.

ABAD’ın Konuya İlişkin Yorumu Ne Oldu?

Talebi değerlendirmeye alan AEPD ilk olarak, gazetesinin Gonzales ile ilgili bilgiyi yasal olarak yayımladığını belirterek gazeteye yönelik talebi reddetmişti. Bununla birlikte Google ile ilgili talebi haklı bulan AEPD, Google şirketinden ve Google İspanya’dan Gonzales’in verilerinin arama motorundan çıkartılması ve gelecekte de ilgili verilere ulaşılmamasını sağlayacak gerekli düzenlemeleri yapmasını istemişti. AEPD’nin işbu kararına itiraz eden Google’ın ve şirketin İspanya’daki birimi Google İspanya’nın ilgili kararın iptali için İspanya Ulusal Yüksek Mahkemesi’ne dava açması üzerine Yüksek Mahkeme, kişisel verilerin korunması ile ilgili AB mevzuatının (özellikle 95/46 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Yönergesi’nin) davaya tatbiki ile ilgili yorumunu belirtmesi için ABAD’a baş-

vurmuştu. Yüksek Mahkeme üç temel konuda ABAD’ın fikrini talep etti. Öncelikle kişisel verilerin korunması ile ilgili AB mevzuatı Google gibi arama motorlarının faaliyetlerini de kapsıyor mu? İkinci olarak, Google’ın merkezinin ABD’de olduğu düşünüldüğünde, mevzuat, ana işlem merkezi AB sınırları dışında yer alan bir kuruma karşı da uygulanabilir mi? Ve son olarak işbu mevzuata dayanarak bireyler kendi kişisel verilerinin internet arama motorlarından kaldırılması yönünde bir hak talebinde bulunabilirler mi?

Teknik hukuki tartışmalara girmeden kısaca özetleyecek olur isek, ABAD öncelikle kişisel verilerin korunması ile ilgili AB mevzuatının arama motorlarına da uygulanabileceğini, zira arama motoru operatörlerinin kontrollü bir biçimde internette mevcut verileri topladıklarını, verileri kayıt altına alıp düzenlediklerini ve bu verileri kullanıcılarının erişimine sundukları ve dolayısı ile işbu faaliyetlerin de, özellikle ilgili AB Yönergesi’nde yer alan konulardan olduğunu belirtmiştir. Daha somut bir anlatımla, kişisel verilere doğrudan erişimi bulunan kişi, kurum ve kuruluşlarının yanı sıra arama motorları da kişisel veriler söz konusu olduğunda AB hukukuna riayet etmek ile yükümlü. İkinci soru ile ilgili olarak ABAD’ın yaklaşımı, AB hukukunun sınır ötesi kuruluşlara uygulanabilmesi bakımından Schrems kararı ile paralellik gösteriyor. Her ne kadar fiziki olarak Google’ın sunucuları AB sınırları dışında yer alsada da, Google, bağlı kuruluşları aracılığıyla AB içerisinde yürütmekte olduğu faaliyetleri nedeniyle AB hukukunun kapsamı içerisinde. Dolayısıyla, AB hukukunun, Google İspanya’ya da uygulanacağını söylemek mümkün.

Davanın özünü oluşturan son soruya ise ABAD şartlı olarak evet cevabını veriyor. ABAD’a göre kişisel verilerin korunması hakkındaki mevzuata istinaden, belirli şartların varlığı halinde bireylerin arama motorları operatörlerinden kendileri ile ilgili kişisel verileri içeren linklerin kaldırılmasını isteme

hakkı bulunuyor. Özellikle ilgili linklerin hatalı, yetersiz, amaca hizmet etmeyen ve amacı aşan birtakım bilgiler içermesi durumunda bu hakkın varlığından söz edilebilir. Bununla birlikte ABAD, “unutulma hakkı” olarak da adlandırılan bu hakkın mutlak bir hak olmadığı ve ilgili hak talebine cevap verilirken, ifade ve basın özgürlüğü gibi diğer temel haklar ile hassas bir dengenin gözetilmesi gerektiğinin altını çiziyor. Başka bir deyişle unutulma hakkı talepleri, her olay için münferit olarak değerlendirilecek olup, söz konusu değerlendirme yapılırken arama motorlarından kaldırılması istenen kişisel verilerin, özel hayatın gizliliği üzerine etkisi karşısında kamunun bilgi edinme hakkı kapsamında işbu bilginin ne derece gerekli olduğu göz önünde bulundurulacak.

Her ne kadar karar, Google özelinde alınmış olsa da, söz konusu karar kaçınılmaz olarak Google’ın yanı sıra AB sınırları içerisinde faaliyet gösteren Yahoo ve Bing gibi diğer popüler arama motoru operatörlerini de doğrudan ilgilendiriyor. Dolayısıyla yukarıda kısaca özetini vermiş olduğumuz karara istinaden artık AB sınırları içerisinde ikamet eden milyonlarca kullanıcı, kişisel verilerini içeren mecralara yönlendiren internet linklerinin kaldırılmasını doğrudan arama motorlarını kontrol eden operatörlerden talep edebilecek. Talebi alan operatör ise ABAD’ın “unutulma hakkı” ile ilgili ortaya koyduğu prensipler dahilinde işlem yapıp talebi değerlendirmek zorunluluğunda. Talebin reddedilmesi durumunda ise yine ABAD’ın ilgili davada altını çizdiği üzere, başvurusunun ret kararına karşı veri koruma kurumlarına veya yargı makamlarına başvurma hakkı bulunuyor. Böyle bir talep ile karşılaşan veri koruma kurumları ise yine talebi değerlendirirken ABAD’ın ortaya koyduğu temel prensiplere göre meseleyi karara bağlayacak olup değerlendirmesinde özel hayatın gizliliği ile kamunun ilgili bilgiye ulaşma gereksinimi arasındaki dengeyi gözetmek durumunda. ■

M. Haluk NURAY
İKV Brüksel Temsilcisi

Son aylarda, Türkiye-AB ilişkileri, göçmen krizinin yarattığı atmosferde, kendi dinamiklerinin dışında bambaşka etkilerle yeni bir canlanma içine girmiş durumda.

Her İki Ucunda Bombalar Patlarken Ankara-Brüksel Ekseninde Neyi Konuşacağız?

Gençliğimin ve yetişkin hayatımın çok büyük bölümü iki şehirde geçti: Ankara ve Brüksel. İkisini de sevdim. Ne yazık ki, geçtiğimiz birkaç ay içinde her ikisi de, benzer, hain terör saldırılarına uğradı; masum insanlar alçakça katledildi. Şehirlerin düzeni bo-

zuldu; ekonomileri sarsıldı; insanların morali sıfıra indi.

Benim işim Türkiye-AB ilişkileri ya da daha fazla sembolizm içeren deyişle "Ankara-Brüksel eksenini". Şimdi merak ediyorum; acaba son menfur olaylar bu eksenini nasıl etkileyecek? Olaylar sade-

ce güvenlik ve istihbarat yönleriyle mi ele alınacak yoksa köklerine inilmeye çalışılacak mı? Son zamanlarda artan diyalog AB üyeliği yolunda somut, olumlu ilerlemeler yaratacak mı? Karşılıklı güven güçlenecek mi? Siyasi irade biçimlenecek mi?

Malûmlarınız, son aylarda, Türkiye-AB ilişkileri, göçmen krizinin yarattığı atmosferde, kendi dinamiklerinin dışında bambaşka etkilerle yeni bir canlanma içine girmiş durumda. AB tarafının adeta panik halinde başlattığı yeni yakınlaşma süreci, sonucu üzerinde bazı soru işaretleri olsa da, AB'ye, göçmen akınında kısa bir soluklanma dönemi yaratabilecek bir uzlaşmayla sonuçlandı. Anlaşma sadece

bir haftadır uygulamada ama Yunanistan üzerinden Almanya ve Kuzey Avrupa ülkelerine yönelik düzensiz göçmen akını şimdiden biraz yavaşlamış durumda. Eğer uygulama iyi giderse göçmen kaçakçılığı sektörünün son gözdesi Ege rotası cazibesini kaybedecek gibi. Tabii ki sorun burada noktalanmayacak sadece biçim ve rota değiştirecek ama o boyutu da ileride konuşuruz.

Şimdi sıra AB'nin Türkiye'nin talep ve beklentilerini karşılama konusunda. Çok beklemeyeceğiz. Haziran ayında AB, Türk vatandaşlarının uygulamakta olduğu vize yükümlülüğünü kaldırır mı? Vizeler kalkmazsa neler olabilir? Düşünmek bile istemiyorum. Dolayısıyla, göçmen konu-

sunu hiç olmazsa birkaç ay, bir kenara bırakabiliriz diyordum ki, Brüksel'de bombalar patladı.

Bomba krizi de, esasen "güvenlik" temelli olmakla birlikte, Türkiye'nin pozisyonu açısından göçmen krizinden farklılıklar içeriyor. Bir tanesi temsilciliğimize çok yakın bir noktada gerçekleşen olayların başlattığı gelişmelere ilişkin bu farklılığı yansıtan bazı gözlem ve düşüncelerimi sizlerle paylaşmak istiyorum.

Global Düzeyde Sorunun Kaynağı

Ben Brüksel'den dünyaya bakınca üç tür ülke görüyorum. Birinci gruptaki ülkeler barış ve refaha ulaşmanın yollarını bulmuş, bu yolları kullanarak hedeflerine büyük ölçüde ulaşmış, şimdi de onları muhafaza ve artırma derdindeki toplumlardan oluşuyor. İkinci grupta, barış ve refah kavramları ile tanışan ama iç dinamikleri ile o noktalara henüz ulaşmamış toplumlar var. Bu toplumların akıllı olanları bir üst gruba yetişme, insanların refah ve barışa ulaştırma derdinde. Son gruptaki ülkeler ise ne yazık ki halâ can derdinde. Arada kalmış ülkelerin de işi çok zor. Onlar, refahın, barışın hemen ötelinde olduğunu görüp de bir türlü o noktaya varamamanın sıkıntısını çekiyorlar.

Evet, detaylara inildiğinde dini, kültürel, etnik farklılıkların, ekonomik gerekçelerin teröre gerekçe olarak kullanıldığını görüyoruz ama yukarıda kabaca açıkladığım, birbirlerinden kesin çizgilerle ayrılmış üçlü yapı bu farklılıkların daha çok çatışma sebebi olması için en uygun atmosferi yaratmıyor mu?

Yukarıdan aşağıya doğru bakıldığında bu durum "akılsızlık" gibi görünüyor; aşağıdan yukarı doğru bakınca da "adaletsizlik" gibi. Tabii ki bu çok ama çok genel bir benzetme, fazlasıyla kuşbakışı ama yine de ne demek istediğimi anlatıyor diye düşünüyorum. Detayda daha da büyük sorunlar barındıran bu genel

Bomba krizi de, esasen "güvenlik" temelli olmakla birlikte, Türkiye'nin pozisyonu açısından göçmen krizinden farklılıklar içeriyor.

görünümün kısa vadede, kendiliğinden değişmesi mümkün değil. Uluslararası toplum henüz bu yolda ortak çaba göstermenin çok uzağında. O zaman ülke olarak ne yapabiliriz sorusuna ve kendi iç sorunlarımızın çözümüne yoğunlaşmaktan başka çaremiz yok. Global düzeyde yeni bir arayış ve reform süreci başlatamazsak işimiz zor.

Global Reformu Beklerken, İç Reformlarımıza Başlayalım

Reform ve değişim talepleri her taraftan yükseliyor. Dördüncü Sanayi Devrimi deniyor; ucu reforma dayanıyor; teknoloji transferi ve Ar-Ge deniyor yine aynı; iç güvenlik ve huzurumuz da. Eğitim sistemimizden idari yapımıza

dek bir dizi alanda düzeltme ve değişiklik yapmamız gerektiği ortada. Peki, bu arada AB nerede? AB iki açıdan önemli. Birincisi örnek olarak. AB her şeyden önce "refah yaratabilmiş bir ortak barış, yaşam ve iş yapma ortamı". Bu noktaya gelirken her şeyi doğru yap(a)madılar ama birçok "doğru" şey yaptılar. Doğru yapılanları örnek almak aklın gereği. Zaten AB üyeliği istiyorum demek de, en geniş anlamda AB gibi olmayı istemek değil mi?

İyi de, bu ortamda reform yapmak mümkün mü? Değil yapmak, bahsetmek bile zor diyenlere de cevabım şu: Tam aksine, kriz dönemleri reform için en uygun zamandır. Zaten bence "krizi fırsata çevirmek" derken kastedilen de budur.

Patlamalar Birkaç Saniye Sürdü Ama Brüksel Hâlâ Sarsılıyor

Patlamalar ilk önce şehir halkının moralini ve yaşam biçimini vurdu. Havaalanı kapandı (bu yazıyı olaydan altı gün sonra yazıyorum hâlâ kapalı, yarın belki deneme açılışı yapılacakmış); trenler, metro sistemi durdu. Alışveriş merkezleri, meşhur Brüksel kafeleri ve sokaklar bomboş. Şehir ve insanları içine kapandı.

Bu ilk tepkinin ardından kamuoyu suçlu arayışına girdi. İstihbarat ve polis eleştirilerin hedefindeydi ama tabii ki orada durmuyordu. Karmaşık federal sistem de hedefe alındı; hatta kral dahi "bomba sarayda patlamadı; metroda patladı" demeciyle topa girdi. Tam bu

noktada Türkiye'den gelen bir açıklama neredeyse ülkeyi yeni bir hükümet krizinin eşiğine getirdi. Bombacıların, Türkiye'den sınır dışı edildikleri ve terör bağlantılarından Belçika ve Hollanda'nın haberdar edildiği ortaya çıkınca siyasetler de kendiliğinden hedefe girmiş oldu. Belçika İçişleri ve Adalet Bakanları sorumluluğu üstlenerek istifalarını verdiler ama zaten çok hassas dengeler üzerinde duran hükümetin düşmesini istemeyen Başbakan istifaları kabul etmedi. Ama eleştiriler de bitmedi. Bakalım olayın bu yönü nereye varacak, göreceğiz.

Siyasi alanda durum böyleyken sosyal alanda da gözlenebilir yansımalar ortaya çıkmakta gecikmedi. İlk gözlemim

şu: Belçika'da yerleşik yabancıların (ki nüfusun hatırı sayılır bir oranını teşkil ediyorlar) tepkileri kesinlikle yerli halktan daha fazla oldu. Olaydan sonraki Cumartesi günü, şehir merkezinde bir "terör kayıplarını anma" merasimi yapılması, Pazar günü de çok geniş katılımlı bir "teröre karşı yürüyüş" yapılması planlandı.

Cumartesi günü, çiçeklerle ve mumlarla yapılacak anma töreni için insanlar Borsa meydanında toplanmaya başlarken, yakındaki kuzey garından hareket eden beş, altı yüz kişilik bir aşırı sağcı grup, polis eskortluğunda aynı meydana geldi ve aşırı sağcı sloganlarla diğer gruba saldırdı. Federal polis bir süre sonra TOMA'lardan su sıkarak grubu dağıttı. ►►

AB hem terör hem de savunma alanlarında yeni iki "Avrupa sorunu" ile yüz yüze.

TOMA'lar hazır beklediğine göre muhtemelen olay bekleniyordu ama anma törenini organize eden gruba herhangi bir uyarıda bulunulmadığı ortaya çıktı. Olay çıkaran grup dağıldı ve herhangi bir gözaltı olmadan, trenle, salimen(!) evlerine döndüler.

Bu olayın üç etkisi oldu. Birincisi, Pazar günü yapılacak büyük yürüyüş iptal edildi. İkincisi, polisin tutumu yeni bir tartışma başlattı; zaten kritik durumda olan İçişleri Bakanı, polisin müsamahalı tutumu nedeniyle yeni bir eleştiri bombardımanına tutuldu. Üçüncü ve en önemlisi de, şehirdeki yabancı uyruklular, özellikle de Müslüman ve beyaz ırktan olmayanlar ciddi bir korkuya kapıldılar (ki bu son etki epey uzun sürecek gibi). Arap nüfusun yoğun olarak ikamet ettiği semtlere saldırı olacağı haberleri bu korkuyu

daha da artırdı. Şimdi en büyük endişe bir iç çatışma çıkması. Belçikalı dostlarımız bize, toplu yerlerde gazetelerimizi açık olarak, göstererek okumamamız yönünde uyarılarda bulundular. Düşünün artık!

Aslında saldırıda bulunanlar biliniyor. Kendilerine "Casuals Against Terrorism" adını veren bir futbol holiganları grubu. Benzerleri ilk İngiltere'de ortaya çıkmış (Casual United adıyla). Adlarını marka günlük giysilerinden alıyorlar. Onların varlığı değil de polisin tutumu şaşırttı insanları.

İşin iyi tarafı, anma törenine gelen Belçikalıların holigan gruba karşı çıkmaları. Yabancı kökenlilerin, onların tutumunu toplumun geniş kesimine mal edip aşırı tepkide bulunmayacaklarını umuyoruz. Tepkileri doğru hedefe yönlendiremezsek olaylar istenmeyen yönde gelişebilir.

Belçika'nın Zaafı, AB'nin Zaafı

Bu kısacık örneklerden görüleceği gibi durum iyice karışıyor. Sokaktaki adamın tepkisi orta ve uzun vadede nasıl biçimlenir ve kızgınlık kime yönelir sorularının cevabı çok önemli. Ne yazık ki bu konuda AB'nin siyasi eliti iyi bir sınav veremiyor. Sadece Belçika'nın karmaşık federal yapısından bahsetmiyorum. AB düzeyinde de olayları yönlendirecek bir liderlik ortada yok.

AB hem terör hem de savunma alanlarında yeni iki "Avrupa sorunu" ile yüz yüze. Bu güne kadar Avrupa'nın savunma güvenliğini ABD ve NATO sağlar diyen anlayış Suriye'de iflas etti. AB'nin ihtiyacı olan Suriye'de bir siyasi çözüm ama şu anda bunu gerçekleştirecek araçlardan mahrum olduğunu, acısını içeride çekecek öğreniyor AB. Terör sorunu da aynı, "terör" artık AB'nin bir iç sorunu; tehdit dışarıdan değil, burada doğup, burada yetişmiş kendi vatandaşlarından geliyor ama tedbir ortada yok. Şunu hatırlatmakta yarar var: Bu konu Türkiye'nin ya da Belçika'nın sorunu değil, AB'nin sorunu. Çözüm dışarıdan gelmeyecek AB tarafından bulunacak. ■

AÇIL(A)MAYAN MÜZAKERE FASILLARINDA NE DURUMDAYIZ?

Mali Hizmetler
Dış İlişkiler
Gümrük Birliği
Enerji
Bahççılık
Malların Serbest Dolaşımı
Yargı ve Temel Haklar